

314 016

16 12 7

1.5

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4
ทางวิทยุและไปรษณีย์ในเขตภาคเหนือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

นางลักขณ์ เดชะพิงษ์

20 เม.ย. 2535

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177351

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
..... กรรมการ

..... ประธาน
..... กรรมการ
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

การทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จได้เนื่องจากความช่วยเหลือ แนะนำและการให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปฐม นิคมานนท์ ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้สอนและประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อีกท่านหนึ่งคือ ดร. ชูเกียรติ ลิ้มสุวรรณ นักวิชาการกองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ชวี เกาชวัต หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร. บุญเลิศ มาแสง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ และเจ้าหน้าที่งาน ว.ปณ. ทุกท่านของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนภูมิภาค รวมทั้งเจ้าหน้าที่งาน ว.ปณ. ส่วนกลาง กองปฏิบัติการกรมการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์คอมพิวเตอร์ กระทรวงศึกษาธิการ ในการประมวลข้อมูล และงานแผนที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ และภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ในการอนุเคราะห์แผนที่และเทคนิคการแสดงแผนที่ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในระดับบัณฑิตวิทยาลัยและอาจารย์ในแผนกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่มีส่วนในการสอน แนะนำด้านวิชาการอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจและเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นางลักษณ์ เดชระพีพงษ์

สารบัญ

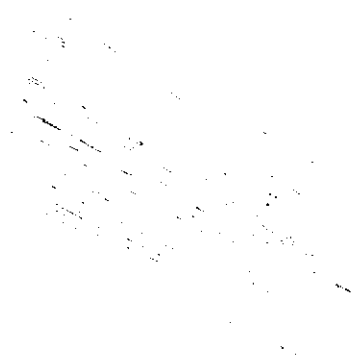
บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ข้อตกลงเบื้องต้น	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการลงทุนและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ..	8
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลทางการศึกษา	14
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทาง วิทยุและไปรษณีย์	19
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	28
	แหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล	28
	การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	30
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	31
	การวิเคราะห์ข้อมูล	31
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	งบประมาณโครงการ ว.ปณ.	34
	เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน	34

เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ.ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ.

ทั้งประเทศ	36
วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในภาคเหนือ	38
ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามแหล่งเงิน	39
ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามลักษณะรายจ่าย	43
งบดำเนินการ	45
งบลงทุน	49
วิเคราะห์ด้านจำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ	51
วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปี	54
วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา	57
จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	57
ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา	61
สัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียน	65
การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ	66
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	81
วิธีดำเนินการวิจัย	81
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
ผลการศึกษาค้นคว้า	82
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับนโยบาย	90
ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน	91
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	92

บรรณานุกรม	93
------------------	----

ภาคผนวก	99
---------------	----

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	การจำแนกค่าใช้จ่ายในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ.	5
2	จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามระดับ .	30
3	เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณของ กรมการศึกษานอกโรงเรียนระหว่างปี 2521 - 2527	35
4	เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศระหว่างปี 2521 - 2527	37
5	ค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือจำแนกตาม แหล่งเงินระหว่างปี 2521 - 2527	40
6	เปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายของเงินบำรุงการศึกษาในการจัด การศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือระหว่างปี 2521 - 2527 ..	42
7	ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือจำแนกเป็น งบดำเนินการและงบลงทุนระหว่างปี 2521 - 2527	44
8	ค่าใช้จ่ายงบดำเนินการในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ระหว่างปี 2521 - 2527	46
9	ค่าใช้จ่ายงบลงทุนในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ระหว่างปี 2521 - 2527	50
10	จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือที่เข้าใหม่ สำเร็จการศึกษาและ ไม่สำเร็จการศึกษาระหว่างปี 2521 - 2527	52
11	จำนวนนักศึกษาที่เรียน ว.ปณ. ในแต่ละปีจำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างปี 2521 - 2527	55
12	ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปีในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. จำแนก เป็นงบดำเนินการและงบลงทุนระหว่างปี 2521 - 2527	56

13	จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและการใช้จ่ายในการเรียนทาง ว.ปณ. ปีการศึกษา 2527	58
14	ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ว.ปณ. ตามระเบียบการในเขตภาคเหนือ	61
15	ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ว.ปณ. ที่นอกเหนือจากระเบียบการของกลุ่มตัวอย่าง ปีการศึกษา 2527	63
16	ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ จำแนกตามระดับการศึกษาเฉลี่ยต่อหัว	64
17	เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างของรัฐกับผู้เรียนในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ	66
18	การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือในระดับอำเภอจำแนกเป็นรายจังหวัดระหว่างปี 2521 - 2527	67
19	เปรียบเทียบการกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในระดับอำเภอ กับจำนวนอำเภอทั้งหมดในพื้นที่เขตภาคเหนือระหว่างปี 2521 - 2527	69
20	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดเชียงรายปี 2521 - 2527	100
21	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่ปี 2521 - 2527	101
22	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี 2521 - 2527	102
23	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดพะเยาปี 2521 - 2527	102
24	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดน่านปี 2521 - 2527	103

25	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดลำปางปี 2521 - 2527	104
26	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดแพร่ปี 2521 - 2527	105
27	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดลำพูนปี 2521 - 2527	105
28	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดอุดรธานีปี 2521 - 2527	106
29	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดสุโขทัยปี 2521 - 2527	107
30	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดพิษณุโลกปี 2521 - 2527	108
31	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดตากปี 2521 - 2527	109
32	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ปี 2521 - 2527	110
33	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดกำแพงเพชรปี 2521 - 2527	111
34	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดพิจิตรปี 2521 - 2527	112
35	การกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดนครสวรรค์ปี 2521 - 2527	113
36	สรุปการกระจายบริการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือระยะทดลองปี 2521 - 2524 ในระดับจังหวัด	114

37	สรุปการกระจายบริการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือระยะขยายโครงการ ปี 2525 - 2527 ในระดับจังหวัด	115
38	จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. เข้าเรียนใหม่ สำเร็จการศึกษาและไม่สำเร็จ การศึกษาในระยะทดลอง ในเขตภาคเหนือปี 2521 - 2524	116
39	จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. เข้าเรียนใหม่ สำเร็จการศึกษาและไม่สำเร็จ การศึกษาในระยะขยายโครงการ ในเขตภาคเหนือปี 2525 - 2527	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แผนที่แสดงจังหวัดในภาคเหนือ	71
2	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับจังหวัดระยอง ปี 2521 - 2524	72
3	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับจังหวัดระยอง โครงการปี 2525 - 2527	73
4	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2521	74
5	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2522	75
6	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2523	76
7	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2524	77
8	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2525	78
9	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2526	79
10	แผนที่แสดงการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับอำเภอปี 2527	80

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ รัฐจึงได้พยายามจัดและขยายการศึกษาเพิ่มมากขึ้นทุกปีทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ดังจะเห็นว่าการใช้งบประมาณทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นทุกปีทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ในขณะที่ตัวแก่นักการศึกษาได้พยายามคิดค้นและปรับปรุงรูปแบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อหาทางป้องกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการศึกษา และเพื่อนำทรัพยากรต่าง ๆ นั้นมาสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาของชาติเป็นการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีคุณภาพ แต่การจัดสรรทรัพยากรมีอุปสรรคหลายด้าน เนื่องมาจากทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดและอัตราความต้องการทางการศึกษามีมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่โอกาสทางการศึกษายังไม่ทั่วถึงประชาชน โดยถือว่าการศึกษาคือเครื่องมืออย่างหนึ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพประชากร ดังที่ บัว ย อึ้งภากรณ์ ให้ความเห็นว่า "แม้ประเทศของเราจะยากจน แต่ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาได้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ได้ เพราะปัญหาทั้งหลาย เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล อาชญากรรมวัยรุ่น การปกครองแบบประชาธิปไตย หรือแม้แต่ปัญหาเศรษฐกิจและการผลิตทำจะแก้ไขไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุดคือ คน" (บัว ย อึ้งภากรณ์ 2517 : 22)

การจัดการศึกษาจึงมีลักษณะคล้ายธุรกิจ บางคนเรียกว่า วิชาธุรกิจศึกษา (education enterprise) ซึ่งต้องมีการลงทุน การใช้แรงงาน การวางแผน การจัดการและดำเนินงาน และการประเมินผลของการลงทุน เพื่อให้การจัดการศึกษาสัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย อย่างมีคุณภาพสูง และมีประสิทธิภาพสูง (ธนุ แสงศักดิ์ 2511 : 56)

การลงทุนทางการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากรัฐมีทรัพยากรจำกัด ฉะนั้นรัฐจึงต้องนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการประหยัดในการลงทุนและให้บริการได้อย่างทั่วถึง

การศึกษาออกโรงเรียนเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งทางการศึกษา เพราะมีการนำวิธีการและรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ วิธีการจัดที่กำลั้งได้รับความสนใจประเภทหนึ่งได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่ทางวิทยุและไปรษณีย์หรือ ว.ปณ. ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาทางไกลใช้สื่อผสม (Integrated Media) ในการเรียนการสอน คือ ใช้ระบบไปรษณีย์ (Correspondence) วิทยุ (Radio) กลุ่มผู้เรียน (Learning Group) และมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ประสานให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี นอกจากนี้ยังใช้สื่อประกอบต่าง ๆ เช่น เอกสารประกอบ เทป ศูนย์การเรียน แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรในห้องถื่น

การศึกษาผู้ใหญ่ทางวิทยุและไปรษณีย์หรือ ว.ปณ. นี้เป็นการเรียนในระบบเปิดรัฐสามารถให้บริการได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลได้ แต่การลงทุนของรัฐเป็นการใช้ทรัพยากรต้นทุนที่สำคัญคือ งบประมาณ ซึ่งเป็นเงินที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานและเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังจะเห็นว่าในปีงบประมาณ 2525 รัฐได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์แบบต่าง ๆ จำนวน 12,977,600 บาท (สำนักงบประมาณ 2524 : 97 - 104) และในปีงบประมาณ 2526 จำนวน 13,500,000 บาท (สำนักงบประมาณ 2525 : 251 - 266) สามารถให้บริการได้ 24,184 คน และ 10,858 คน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 11) ตามลำดับ

โครงการ ว.ปณ. มิได้มีการใช้จ่ายเฉพาะงบประมาณของโครงการที่ได้รับอนุมัติจากรัฐเท่านั้น แหล่งเงินที่นำมาใช้ดำเนินงานโครงการ ว.ปณ. มี 3 แหล่งคือ จากงบประมาณ เงินกู้ยืม และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และจากผู้เรียน ดังนั้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานจึงมีปัญหาร้อยมาตั้งแต่เป็นโครงการทดลองคือ งบประมาณไม่พอ หรือใช้จ่ายเกินงบประมาณที่ตั้งไว้ และปัญหาอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาสูง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ มปป : 67) ทำให้การผลิตนักศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

โครงการ ว.ปณ. มีระยะดำเนินงานเป็นโครงการทดลองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นระยะของการลงทุนซึ่งมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและศูนย์การศึกษานอก

ของรัฐ เมื่อเทียบกับผลผลิต คือ ด้านปริมาณของนักศึกษา และการกระจายของบริการ สามารถใช้เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาความสำเร็จของโครงการ และวางแผนในด้านงบประมาณ

2. ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้ประกอบการวางแผนในการพัฒนาการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ทั้งในระดับส่วนกลางคือ งานวิทยุและไปรษณีย์ กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน และส่วนภูมิภาค คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

3. ผลของการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าการจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ และเป็นแนวทางที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้

4. ผลของการศึกษา จะเป็นแนวทางส่งเสริมในด้านนโยบายการวางแผนการผลิตนักศึกษาและพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาขบลงทุนศึกษาเฉพาะจำนวนเงินที่ได้รับและปรากฏเป็นตัวเลข ค่าใช้จ่ายของรัฐที่มีหลักฐานแน่นอนและการศึกษาค่าใช้จ่ายที่ไม่รวมค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายทางอ้อม

2. การคำนวณจำนวนหัวของนักศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับเทอมที่เข้าเรียนของผู้เรียนแต่ละคนอย่างชัดเจน ตามธรรมชาติของการศึกษานอกโรงเรียน จึงถือว่านักศึกษาที่เข้าเรียนใหม่เรียนเต็มปีการศึกษาบวกกับจำนวนนักศึกษาที่ต้องเรียนอีกครั้งปีการศึกษาจึงจะจบ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. เกี่ยวกับเนื้อหาที่ศึกษา

ก. ด้านค่าใช้จ่าย จะพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายของรัฐที่ใช้ในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 งบคือ งบดำเนินการ และงบลงทุน แต่ละงบครอบคลุมค่าใช้จ่ายหมวดต่าง ๆ ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ระดับ 3 และ 50 หน่วยกิตในระดับ 4 จึงจะจบตามหลักสูตร ซึ่งเทียบเท่ากับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ

6. การกระจายบริการ หมายถึง ลักษณะของการกระจายบริการการศึกษา ทาง
ว.บณ. ว่าครอบคลุมพื้นที่ในเขตภาคเหนือมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจำนวนนักศึกษา
ในพื้นที่แต่ละอำเภอของแต่ละจังหวัดในเขตภาคเหนือ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้านี้ แยกออกเป็นสามตอนคือ ตอนที่หนึ่งได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการลงทุนและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตอนที่สองได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลทางการศึกษา ตอนที่สามได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ หรือโครงการ ว.ปณ.

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการลงทุนและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

ความคิดที่ว่าการศึกษาเป็นการลงทุนในรูปคนมีมาในราว 200 ปีมาแล้ว ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันเรียกว่า ทุนมนุษย์ ในเรื่องนี้ เบคเกอร์ (Becker. 1964 : 5) ได้แนะนำว่าควรได้มีการพิจารณาการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในแง่ของการลงทุนรวมทั้งการฝึกงานและการศึกษานอกโรงเรียน แต่ปัญหาในการวัดทุนคือไม่สามารถแยกให้ว่าการศึกษานั้นเป็นการลงทุนหรือการบริโภค ซึ่ง บลาว (Blaug. 1974 : 20) ได้กล่าวว่า แม้ว่าการศึกษาสำหรับบางคนจะไม่ช่วยให้มีการเพิ่มผลผลิตที่มีผลมาจากการศึกษาทั้งในขณะนี้และในอนาคต แต่การศึกษาที่สามารถเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยในการทำงาน และในการครองชีพไปในทางที่ดีขึ้น เช่น มีวินัย รู้จักประหยัด ก็ถือว่าเป็นการเพิ่มทุนคุณภาพประชากรของประเทศ ในด้านการลงทุนทางการศึกษานั้น นักการศึกษาได้พยายามหาทางประหยัดในการลงทุน เนื่องจากปริมาณความต้องการทางการศึกษามีมากในขณะที่ทรัพยากรมีจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณของรัฐ

ในด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษานั้น ฮอลล์แลค (Hallak. 1969 : 16 - 17) ได้ให้ความหมายของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาคือ มูลค่าที่ใช้จ่ายไปเพื่อการขยายตัวของชุมชน และจัดการงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นตัวเงินโดยตรง และทั้งที่ไม่ได้เป็นตัวเงินโดยตรง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาประกอบด้วย

1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเอกชน
2. ค่าเสียโอกาสคือ การเสียโอกาสในการทำงาน ทำให้สูญเสียรายได้ที่ควรจะได้จากการทำงาน

ส่วน คาแมท (Kamat. 1968 : 77) แบ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นสองประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายของผู้เรียน เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนหรือผู้ปกครองจ่ายขณะศึกษา ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าอาหาร ค่าหนังสือและอุปกรณ์ ค่าที่พักอาศัย ค่าเสื้อผ้า และค่าเสียโอกาสในการทำงาน

2. ค่าใช้จ่ายด้านสถาบันหรือค่าใช้จ่ายของรัฐแบ่งเป็นสองประเภทคือ

2.1 ค่าใช้จ่ายลงทุน เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างอาคาร ที่ดินและครุภัณฑ์

2.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินการ เป็นค่าใช้จ่ายประจำที่ใช้เพื่อดำเนินการของสถาบัน คณะกรรมการการศึกษาก่อนด้วยการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาก่อนนี้ อ้างจาก รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ 2517 : 119) ได้รายงานว่าต้นทุนในการศึกษานั้นประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ สี่ประการ คือ

1. ค่าเรียนและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องจ่ายให้แก่สถาบันที่ศึกษา

2. ต้นทุนที่นักศึกษาและผู้ปกครองต้องจ่าย ซึ่งได้แก่ ค่าตำรา อุปกรณ์ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าครองชีพอื่น ๆ

3. เงินอุดหนุนที่สถาบันได้รับจากรัฐบาล เงินบริจาค และภาษีที่สถาบันได้รับยกเว้น

4. ต้นทุนอันเกิดจากการเสียโอกาสในการทำงานของนักศึกษา ซึ่งเป็นรายได้พึงได้หากนักศึกษาเลือกทำงานแทนที่จะเรียน

โพยม วรรณศิริ (2519 : 12) ได้กล่าวถึงแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1. จากงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรให้

2. จากแหล่งเงินทุน

3. เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศส่วนมากอยู่ในรูปทุนการศึกษา ทุนวิจัยและดูงาน ค่าใช้จ่ายคณะทำงานและผู้เชี่ยวชาญ

4. จากค่าเล่าเรียนและเงินบำรุงการศึกษาที่เรียกเก็บจากนักเรียนโดยตรง

5. จากการบริจาคจากเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ ส่วนมากอยู่ในรูปทุนการศึกษา

งบประมาณในการดำเนินงานของสถานศึกษาของรัฐโดยทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (พราโมทย์ ไชยกิจ และคณะ 2517 : 163 - 164) คือ

1. เงินงบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปี ตามพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

ก. รายจ่ายงบกลาง เป็นรายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนรวมของ ประเทศ เช่น เงินบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เงินค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

ข. รายจ่ายของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยและมี ส่วนในการเบิกจ่ายมี 10 หมวดคือ

1. หมวดเงินเดือน ได้แก่ เงินเดือนและเงินเพิ่มอื่น ๆ ที่จ่ายพร้อม เงินเดือน เช่น เงินสวัสดิการเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว เป็นต้น

2. หมวดค่าจ้างประจำ ได้แก่ ค่าจ้างนักรการภารโรง ลูกจ้างประจำ และเงินเพิ่มอื่น ๆ ที่จ่ายพร้อมกับค่าจ้างประจำ

3. หมวดค่าจ้างชั่วคราว ได้แก่ เงินที่จ่ายเป็นค่าแรงสำหรับทำงาน ปกติของลูกจ้างชั่วคราวของหน่วยงาน

4. หมวดค่าตอบแทน ได้แก่ ค่าอาหารทำการนอกเวลา ค่าสมนาคุณ ค่าตอบแทนวิทยากร เป็นต้น

5. หมวดค่าใช้สอย ได้แก่ ค่าซ่อมแซมทรัพย์สิน ค่าเบี้ยเลี้ยง ที่พัก และพาหนะในการเดินทางไปราชการ เป็นต้น

6. หมวดค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าวัสดุการศึกษา วัสดุไฟฟ้า วัสดุอุปกรณ์

7. หมวดสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์

8. หมวดครุภัณฑ์ ได้แก่ รายจ่ายเพื่อซื้อหรือแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งตาม ปกติมีอายุการใช้งาน หรือคงทนถาวร เช่น โต๊ะ เก้าอี้

9. หมวดที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ รายจ่ายเพื่อซื้อหรือแลกเปลี่ยนที่ ดินและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ รวมทั้งทรัพย์สินซึ่งติดอยู่กับที่ดินและสิ่งก่อสร้างด้วย

10. หมวดรายจ่ายอื่น ได้แก่ รายจ่ายต่าง ๆ ซึ่งไม่เข้าลักษณะข้างต้น

2. เงินนอกงบประมาณ เป็นเงินที่เป็นรายได้รัฐหรือบริจาคให้รัฐ เช่น เงินบำรุงการศึกษา เงินช่วยเหลือหรือเงินบริจาคที่มีวัตถุประสงค์ เงินนอกงบประมาณให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินงบประมาณทุกประการ

การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นหมวดหมู่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินผลโครงการด้านการลงทุนของรัฐว่าใช้จ่ายเงินทุนที่ได้จากภาษีอากรของประชาชนไปในทางใดบ้าง การลงทุนของรัฐเป็นการใช้ทรัพยากรต้นทุนที่สำคัญคืองบประมาณ ซึ่งเป็นเงินที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานและเป็นแนวทางในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ด้านการวิจัย ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ฝึกหัดครู และอุดมศึกษา ดังนี้

ยูเนสโก (UNESCO. 1965 : 42) ได้วิจัยค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียน นิสิตและนักศึกษาในประเทศไทย ในปีพุทธศักราช 2508 พบว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวด้านสถาบันในระดับประถมศึกษาปีละ 232 บาท ระดับมัธยมศึกษาปีละ 998 บาท อาชีวศึกษาปีละ 1,135 บาท ฝึกหัดครูปีละ 2,176 บาท และระดับอุดมศึกษาปีละ 7,036 บาท ต่อมาในปีพุทธศักราช 2512 ยูเนสโก (UNESCO. 1969 : 49) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียนในประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียรวม 9 ประเทศ พบว่า ระดับประถมศึกษา ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของแต่ละประเทศต่างกันมาก ประเทศอินเดียมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่ำสุดคือ 130 บาท สิงคโปร์มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ 1,200 บาท ส่วนประเทศไทยอยู่ในอันดับห้าคือ 260 บาท ในระดับมัธยมศึกษาประเทศอินเดียมีค่าใช้จ่ายต่ำสุดคือคนละ 260 บาท ประเทศกัมพูชาสูงสุดคนละ 2,220 บาท ส่วนประเทศไทยอยู่ในอันดับห้าคือคนละ 1,200 บาท ระดับอุดมศึกษา ประเทศมาเลเซียมีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือคนละ 22,920 บาท ประเทศปากีสถานต่ำสุดคนละ 1,180 บาท และประเทศไทยอยู่ในอันดับสี่คือคนละ 4,640 บาท (อัตรา 1 ดอลลาร์เท่ากับ 20 บาท)

สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ (มผ. : ก - 15) ได้วิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการผลิตนักศึกษารายหัวในรอบห้าปี (พ.ศ. 2508 - 2512) ที่รัฐบาลลงทุนไปพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปประมาณ 35,753 บาทต่อปี แยกเป็นค่าใช้จ่าย

จ่ายในด้านแผนงานบริหารทั่วไปเฉลี่ยคนละ 16,429 บาทต่อปี และแผนงานผลิตบัณฑิต ประมาณ 19,324 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายรายหัวนิสิตนักศึกษาเฉพาะแผนงานผลิตบัณฑิตจำแนกตามสาขาวิชา (9 สาขา) ปรากฏว่าแต่ละสาขาใช้จ่ายเฉลี่ยคนละประมาณ 9,927 บาทต่อปี โดยสาขาวิชาแพทยศาสตร์ใช้จ่ายสูงสุดประมาณ 26,193 บาท และสาขานิติศาสตร์ใช้จ่ายต่ำสุดประมาณ 988 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีตั้งแต่เริ่มเข้าจนสำเร็จการศึกษาเฉลี่ยคนละประมาณ 59,038 บาท ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรี ประมาณคนละ 33,600 บาท

ศุภศักดิ์ แก้วขาว (2519 : 113) ได้วิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตครูตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัวของนักศึกษาครูประเภทนิสิตและระดับปริญญาตรี งบประมาณดำเนินการของกรมการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและคณะศึกษาศาสตร์ คิดเป็นสัดส่วนของงบประมาณเป็น 1 : 2.25 : 2.29 ตามลำดับ ส่วนงบลงทุนคิดเป็นสัดส่วน 1 : 0.58 : 0.91 ตามลำดับ งานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในระยะหลังมีลักษณะกว้าง ๆ แบ่งเป็นสองด้านใหญ่ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายผู้เรียน เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนจ่ายไปในขณะทำการศึกษา จากรายงานการวิจัย เรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา (กมล นิรันดร์-ศิริโรจน์ และเพิ่มศักดิ์ เจียมบุญศรี 2527 : 32) ได้กำหนดแนวทางในการศึกษาค่าใช้จ่ายของนักเรียนเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวได้แก่ ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าที่พัก และอื่น ๆ ส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาได้แก่ เงินบำรุงการศึกษา ค่ากิจกรรม ค่าหนังสือแบบเรียน และประกอบการอ่าน ค่าลงทะเบียน ฯลฯ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีละ 4,603.39 บาท เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว 3,676 บาท และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 926.90 บาท สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ (กมล ภูประเสริฐ 2527 : 21) ได้ศึกษาความสูญเสียเปล่าในแง่งบประมาณที่ปรากฏในการศึกษา 2525 และได้คำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนประถมศึกษาประมาณ 1,970.97 บาท (เฉพาะงบประมาณ) ในการศึกษาดังกล่าว ในด้านการศึกษาผู้ใหญ่

แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3, 4, 5 สุภรณ์ ชัยนิธวิรรณ (2518 : 47 - 48) ได้ศึกษา
ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5
มีค่าใช้จ่ายคนละประมาณ 3,677 บาทต่อหนึ่งภาคเรียน ระดับ 4 และระดับ 3 คนละ
ประมาณ 3,000 บาทต่อหนึ่งภาคเรียน นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมีค่าใช้จ่ายสูง
กว่าในกรุงเทพฯ คือภาคเรียนละ 3,471 บาท และ 3,033.68 บาท ตามลำดับ นักศึกษา
ชายมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าหญิงคือเฉลี่ยประมาณ 3,581.15 บาท และ 2,924 บาท ตามลำดับ

2. ค่าใช้จ่ายของรัฐ เนื่องจากการจัดการศึกษารัฐต้องรับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่
แนวนโยบายในการลงทุนในการศึกษาจึงควรสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสังคมมากกว่า
อัตราผลตอบแทนส่วนบุคคล (สุภชัย พานิชภักดิ์ 2518 : 5) แต่การจัดการศึกษาต้อง
เป็นหน้าที่และสวัสดิการอย่างหนึ่งที่รัฐให้กับประชาชน ในปี 2524 กรมสามัญศึกษา (ถกม
นิรันดร์ศิริโรจน์ และเพิ่มศักดิ์ เจียมบุญศรี 2527 : 29) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของรัฐใน
การจัดมัธยมศึกษาไว้ดังนี้ ค่าใช้จ่ายรายหัวของโรงเรียน ปีละ 4,087.15 บาท ในจำนวน
นี้เป็นค่าลงทุน 1,140.78 บาท และค่าดำเนินการ 2,946.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.91
และ 72.09 ตามลำดับ

สำหรับด้านการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพนั้นในปีพุทธศักราช 2514 ปราโมทย์ มากชู
(2514 : 76) ได้ทำการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่ายในการผลิตนักเรียนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพ
เคลื่อนที่พบว่า ค่าใช้จ่ายฝ่ายรัฐบาลคนละประมาณ 845 บาท แยกเป็นเงินงบประมาณ
373 บาท เงินช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโกแห่งสหรัฐอเมริกาประมาณ 203 บาท เงินสมทบ
ของรัฐบาลไทยประมาณ 269 บาท ค่าวัสดุฝึกที่รัฐบาลได้ควรจ่ายให้แก่นักเรียนประมาณคน
ละ 355 บาท แยกเป็นช่างเชื่อมโลหะประมาณ 691 บาท ช่างวิทยุประมาณ 612 บาท ช่าง
เครื่องยนต์ประมาณ 588 บาท ช่างไฟฟ้าประมาณ 57 บาท ช่างตัดผมและเสริมสวยประมาณ
354 บาท ช่างตัดเสื้อประมาณ 203 บาท ช่างอาหารและช่างขนมคนละ 191 บาท ช่างตัด
เสื้อผ้าคนละ 136 บาท พิมพ์ดีดคนละ 74 บาท ค่าใช้จ่ายฝ่ายเอกชนคนละ 1,554 บาท
ค่าใช้จ่ายเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายฝ่ายรัฐบาลกับค่าใช้จ่ายเอกชนประมาณ 1 : 1.8
งานการศึกษานอกโรงเรียนหลาย ๆ โครงการใช้วิธีประหยัดแบบการศึกษานอกโรงเรียน เช่น
โครงการทางสื่อสารมวลชน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทั้งประเทศและตำราเรียนสามารถใช้จ่าย

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลทางการศึกษา

ให้มีผู้ให้ความหมายประสิทธิผลทางการศึกษาต่าง ๆ กันเช่น เมื่อ วิชัยดิษฐ์ (2509 : 98 - 100) ให้ความหมายว่าเป็น ความพยายามใด ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการลงทุนเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพและความสูญเสียมีความสัมพันธ์กัน ถ้าจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่ำ ความสูญเสียก็จะมาก ซึ่งสามารถคำนวณความสิ้นเปลืองของงบประมาณได้ ส่วน ธนู แสงศักดิ์ (2511 : 149) ให้ความหมายของประสิทธิผลคล้ายกับ เมื่อ วิชัยดิษฐ์ แต่เน้นผลสำเร็จตามเป้าหมาย คุณภาพที่ประหยัดและตรงตามเวลาที่กำหนดทั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ จะเห็นได้ว่าประสิทธิผลแสดงถึงประสิทธิภาพทั้งที่ ฅมรัตน์ สัตวราภรณ์ (2525 : 34) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าหมายถึง ประสิทธิภาพในการผลิต แต่เป็นศัพท์เฉพาะถ้ากล่าวถึงประสิทธิภาพของการผลิตอาจกล่าวว่าประสิทธิผลแทนเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยที่ประสิทธิผลเป็นอัตราส่วนของสิ่งที่ป้อนเข้าเทียบกับสิ่งของหรือบริการที่ผลิตออกมา

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการศึกษาผู้วิจัยได้รวบรวมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 6 - 14) ให้ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิภาพว่าเป็นคำในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การที่จะพิจารณาประสิทธิภาพต้องย้อนกลับไปดูวัตถุประสงค์หรือพิจารณาจากผลิตผลที่คาดหวัง ประสิทธิภาพเป็นตัวเชื่อมระหว่างปัจจัยกับผลผลิต กิจกรรมที่มีประสิทธิภาพจะให้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตโดยใช้ปัจจัยน้อยที่สุดหรือจำกัดแต่สามารถให้ผลผลิตสูง องค์ประกอบ 4 ประการที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติศึกษาเพื่อเป็นตัวชี้ประสิทธิภาพของการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ

1. โอกาสทางการศึกษา การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ ย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง จำแนกได้เป็น 3 ประการคือ โอกาสที่จะได้เข้ารับการศึกษ โอกาสรับบริการต่าง ๆ และโอกาสที่จะประกอบอาชีพต่าง ๆ เมื่อออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว

2. กลไกในการจัดการศึกษา เป็นประสิทธิภาพภายในของการจัดการศึกษาว่า สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามเป้าหมายโดยจบตามหลักสูตรกำหนด พิจารณาได้จากจำนวน นักศึกษาในแต่ละชั้น อัตราการออกกลางคัน อัตราการสอบตกแต่ละปี และจำนวนผู้สำเร็จ การศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความสัมพันธ์ของระบบการศึกษา กับระบบอื่น ๆ ในสังคม

4. สัมฤทธิ์ผลของนักเรียน อาจได้จากกระบวนการที่อาศัยหรือไม่อาศัยการทดสอบ ซึ่งสัมฤทธิ์ผลนี้ แสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร ผู้บริหาร และครูผู้สอนอีกด้วย

โบว์แมน (Bowman. 1975 : 76 - 77) ได้วิเคราะห์โอกาสทางการศึกษา โดยละเอียดลงไปอีกคือ โอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนต่อหรือจะทำงานซึ่งขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่าย สำหรับการศึกษ ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกตัวแปรที่จะศึกษาประสิทธิภาพทางการศึกษา คือ ค่าใช้จ่าย ผู้เข้าเรียน ผู้สำเร็จ ผู้ออกกลางคัน และผู้มีโอกาสในการศึกษาต่อ การศึกษา เกี่ยวกับโอกาสในการศึกษาต่อการออกกลางคันของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะการออกกลางคันในระหว่างเรียน หมายถึง การเสียโอกาสที่จะเรียนต่อในระดับสูง ขึ้นไป และการจัดการศึกษาทั้งขบวนการจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยในการจัดการศึกษา คือ ค่าใช้จ่าย ในการศึกษา ดังนั้นโอกาสในการศึกษาต่อจึงคิดได้จากค่าใช้จ่ายต่อผู้ศึกษาต่อเช่นเดียวกับ ตัวแปรอื่น ๆ

สำหรับวิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยได้แนวความคิดจากผู้เสนอวิธีการศึกษา ไว้และได้นำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการศึกษานี้ ดังต่อไปนี้

โดยหลักการแล้ว เมื่อลงทุนทางการศึกษาไปแล้วก็ควรได้พิจารณาผลที่ออกมาว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ คือต้องดูที่ผลผลิต โดยเปรียบเทียบกับการลงทุน ในเรื่องนี้ ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ (2520 : 81) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การที่จะรู้ประสิทธิภาพของการจัดการ การศึกษานั้น ต้องพิจารณาที่ประสิทธิภาพของการศึกษาโดยดูที่จำนวนและคุณภาพของนักเรียนที่จบ การศึกษาในระดับหนึ่งหรือสาขาหนึ่งแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับการลงทุนทางการศึกษา สำหรับการศึกษาค่าที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษา โดยวิเคราะห์ทางการเงินซึ่งเป็น ทรัพยากรอันจำกัดอย่างหนึ่งนั้น มีหลายเกณฑ์ เช่น ค่าใช้จ่ายอัตราผลตอบแทน (Cost -

Benefit Analysis) อัตราผลตอบแทนในการลงทุน (Rate of Return on Investment) และค่าใช้จ่ายประสิทธิผล (Cost - Effectiveness Analysis) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวัดและข้อมูลที่มีอยู่

วีระพันธ์ สุวรรณรัตน์ (2524 : 63 - 67) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในการเลือกเกณฑ์ค่าใช้จ่าย - ประสิทธิผลของการวิเคราะห์โครงการหากไม่สามารถวัดผลประโยชน์ตอบแทนออกมาเป็นตัวเลขได้หรือยุ่งยากเกินไปและไม่สามารถตีค่าเป็นตัวเลขได้ ซึ่งผลตอบแทนนั้นเป็นนามธรรมมิให้วัดผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของประสิทธิผล เกณฑ์ประสิทธิผลไหนจะดีขึ้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดมากที่สุด การใช้หลักของค่าใช้จ่ายต่อประสิทธิผลหรือหลักประสิทธิภาพเป็นจุดเดียวกับหลักประหยัดหรือคุ้มค่านั่นเอง

การศึกษาผลที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษามีหลายวิธีในเรื่องนี้ บลาอ (Blaug. อ้างอิงจาก สุนทร โคตรบรรเทา 2524 : 32) ได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอวิธีการศึกษาไว้ว่า การวิเคราะห์อัตราการค้าคืนมาหรือการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นเพียงวิธีย่อยของการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล เพื่อประเมินกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทางการศึกษา ซึ่งบางคนเรียกว่า การวิเคราะห์ระบบ หรือวิทยาศาสตร์การจัดการ บลาอ ได้เสนอขั้นตอนในการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอนคือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ในรูปที่สามารถวัดได้และเรียงลำดับก่อนหลังของสิ่งที่ต้องการวัด (2) วัดประสิทธิผลออกมาเป็นค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในแต่ละวัตถุประสงค์ (3) ให้น้ำหนักหรือระดับความสำคัญของวัตถุประสงค์เพื่อสามารถเลือกอัตราส่วนค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลที่ดีที่สุดได้

สภาการศึกษาแห่งชาติ (2512 : 1 - 2) ได้ทำการวิจัยหาประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา และได้เสนอวิธีการคำนวณไว้ดังนี้

1. รวบรวมจำนวนเฉพาะนักศึกษาเข้าใหม่โดยไม่รวมมิลิตที่สอบตกซ้ำชั้นในปีที่แล้ว ถือเป็น input
2. ตรวจสอบจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของรุ่นนั้นที่ตรงตามกำหนดเวลาที่หลักสูตรกำหนดถือเป็น output ซึ่งเป็นสูตรดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพในการผลิต} = \frac{\text{output} \times 100}{\text{input}}$$

ยูเนสโก (UNESCO 1972 : 25 - 35) ได้เสนอวิธีการคำนวณความสูญเสียเปล่า ดังนี้

1. โดยการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนักเรียนที่เข้าในแต่ละชั้น กับจำนวนนักเรียนผ่านการศึกษาในชั้นนั้น (apparent cohort method) รวมนักเรียนที่หายไปทุกชั้นตามหลักสูตรซึ่งถือว่าเป็นความสูญเสียเปล่า

2. โดยการศึกษาว่านักเรียนทุกคนที่เข้าเรียนในชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งสำเร็จในที่สุดท้าย (true cohort method)

3. คำนวณหาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาต่อนักเรียน 1,000 คนที่เข้าในปีแรก เป็นการหาอัตราการเลื่อนชั้น การซ้ำชั้น ออกกลางคัน และความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาดังนี้

3.1 ทำให้เป็นหน่วยความสูญเสียเปล่า (Unit of wastage) ซึ่งได้จากการเอาจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคันทั้งหมดหารด้วยจำนวนนักเรียนที่จบตามหลักสูตรในกลุ่มนั้น

$$\text{ความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคัน}}{\text{จำนวนนักศึกษาที่จบ}}$$

3.2 หาจากอัตราส่วนระหว่างเวลาเรียนทั้งหมดที่ใช้เรียนจริง ๆ กับเวลาที่กำหนดในการศึกษาระดับนั้น (input - output ratio)

ประสิทธิ์ ทองยิ่งศิริ (2524 : 129) ได้ให้แนวคิดในการประเมินผลโครงการด้วยหลักประสิทธิภาพว่า โครงการซึ่งมีผลตอบแทนที่ไม่สามารถตีค่าได้และนับว่าผลตอบแทนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องการก็มีค่ามากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป ก็ให้เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการหรือแต่ละทางเลือกอย่างตรงไปตรงมา แล้วเลือกที่เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด (Least - cost method) หรือเรียกว่า สัมฤทธิ์ผล (Cost - effectiveness) การประเมินประสิทธิภาพด้วยวิธีหาค่าใช้จ่ายต่ำสุดนี้ สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในกรณีผลตอบแทนที่ตีค่าได้และตีค่าไม่ได้ ทั้งนี้รวมถึงโครงการที่ไม่สามารถแบ่งแยกผลตอบแทนได้

งานวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษาทั้งในรูปผลตอบแทนและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของประเทศไทยมีดังนี้

บลาว (Blaug, 1971 : 2-1-2-25) ได้ศึกษาอัตราผลตอบแทนในการลงทุนทางการศึกษาในประเทศไทยในรูปของรายได้เมื่อปี 2513 โดยใช้ตัวเลขจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรีเท่านั้นไม่ได้เป็นอัตราผลตอบแทนของการลงทุน ในการศึกษาของทั้งประเทศโดยใช้สมการถดถอย (regression) ปรับถักรายรายได้ประกอบไปด้วย การประมาณรวมการถืออียาระดับรายได้ด้วยตัวแปร เช่น จำนวนปีของการศึกษาที่ได้รับ อายุ เพศ ภูมิภาคของครอบครัว ประเภทของการศึกษาที่ได้รับและประเภทอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า อัตราผลตอบแทนในชั้นประถมศึกษาอยู่ในระดับสูงเกินควร ซึ่ง บลาวเองก็ยอมรับในขณะที่อัตราผลตอบแทนในชั้นอุดมศึกษาถูกกดให้ต่ำลง เนื่องจากภูมิหลังของครอบครัวมีอิทธิพลต่อจำนวนปีการศึกษาและจำนวนปีการศึกษามีอิทธิพลต่อประเภทอาชีพ แต่จากสมการถดถอยไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางสถิติ แต่การวิจัยของบลาวได้ตีราคาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันที่เป็นผลพลอยได้ด้วย เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน

จากข้อบกพร่องในการศึกษาของ บลาว นี้ สุภชัย พานิชภักดิ์ (2518 : 16 - 26) จึงได้ศึกษาอัตราผลตอบแทนที่เปลี่ยนแปลงในการลงทุนในการศึกษา โดยใช้ผลสำรวจการใช้จ่ายครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติและดัดแปลงเพิ่มเติมข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ มาประกอบ เช่น จากรายงานการสำรวจแรงงาน รายงานการสำมะโนประชากรและรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสมการผลผลิตในแบบ CES (Constant elasticity of substitution) ผลปรากฏว่า ในระดับประถมศึกษาอัตราผลตอบแทนไม่สูงถึงที่บลาวศึกษาไว้ และได้ให้ข้อสังเกตว่า การศึกษาอัตราผลตอบแทนมักใช้เป็นการเปรียบเทียบทางคุณภาพของการศึกษามากกว่าการกำหนดปริมาณการขยายตัวของการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในอนาคต

ส่วนประสิทธิผลทางการศึกษานั้น สิทธิชัย รอดเดช (2520 : 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับเขตเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ปรากฏว่าประสิทธิผลทางการศึกษาไม่แตกต่างกันและ

อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งศึกษาประสิทธิภาพในแง่จำนวนผู้สำเร็จเท่านั้น ส่วนด้านการออกกลางคันและการเรียนซ้ำชั้น ซึ่งเป็นความสูญเสียทางการศึกษา ปรากฏว่าโรงเรียนของเทศบาลมีอัตราสูงกว่าโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์

โครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์จัดขึ้นตามนโยบายของรัฐ ในปี 2518 ที่ต้องการสร้างระบบการศึกษาให้เป็นธรรมโดยใช้สื่อมวลชนเพื่อส่งเสริมความรู้ของประชาชนให้มากขึ้น โดยให้กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ในขณะนั้นร่วมกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมประชาสัมพันธ์ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกันดำเนินการ โดยจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นแบบกลุ่มสนใจ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานและการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 เป็นโครงการทดลองภายใต้โครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 ตั้งแต่ปี 2520 - 2524 และหลังจากได้มีการจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนแล้ว จึงได้โอนงานมาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นต้นมา โครงการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี เลื่อมใสในการปกครองแบบประชาธิปไตย เพิ่มพูนความรู้ความสามารถอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเพื่อจัดการไม่รู้หนังสือยกระดับการศึกษาของประชาชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2523 : 1 - 4)

การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์มี 3 หลักสูตรคือ หลักสูตรกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 สำหรับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ โดยใช้เวลาเรียนอย่างน้อย 1 ปี 6 เดือน ในระดับ 3 ผู้เรียนต้องเรียนวิชาบังคับ 19 หน่วยกิตและวิชาเลือกอย่างน้อย 11 หน่วยกิต รวม 30 หน่วยกิต ส่วนในระดับ 4 ผู้เรียนต้องเรียนวิชาบังคับ 23 หน่วยกิตและวิชาเลือกอย่างน้อย 27 หน่วยกิต รวม 50 หน่วยกิต จึงจะจบตามหลักสูตร โดยมีวิธีการเรียนการสอนโดยผู้เรียนต้องศึกษาจากคู่มือเรียน แบบเรียน และเอกสารประกอบ

การเรียนก่อนการพัชวิทยุตามวันและเวลาที่กำหนดในตารางออกอากาศเพื่อเสริมความเข้าใจ โดยฟังวันละ 30 นาที และมีการออกอากาศซ้ำอีกครั้งโดยเฉพาะวิชาทักษะ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมตามที่กำหนดในคู่มือเรียน และพบครูประจำกลุ่มเพื่อสอบถามปัญหา นอกจากนี้ผู้เรียนต้องหาความรู้จากแหล่งวิชาการและศูนย์การเรียนอีกด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน มปป. 6 : 8)

ส่วนแบบเรียนใช้ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียนหรือแบบเรียนที่ใช้ในระบบโรงเรียนประกอบการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม การเรียนการสอนอาศัยสื่อหลัก 3 สื่อคือ 1) คู่มือเรียน เป็นเอกสารที่สามารถเรียนด้วยตนเองโดยมีคำชี้แจงจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และท้ายบทจะมีแบบทดสอบ 2) บทสอนทางวิทยุ เพื่อกระตุ้นและเสริมผู้เรียนให้เข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีบรรยาย ละคร สนิทสนม สัมภาษณ์ 3) ครูประจำกลุ่ม เป็นผู้ประสานในกลุ่ม ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาของผู้เรียน แนะนำการเรียนโดยครูประจำกลุ่มจะผ่านการคัดเลือกจากจังหวัดและจะเป็นผู้ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด อาจมีสื่ออื่น ๆ ช่วยเสริม เช่น แบบเรียน เอกสารประกอบ กล้องทดลองวิทยาศาสตร์ และศูนย์การเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 39 4 44)

การดำเนินงานโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2520 โดยมีระยะทดลองระหว่างปี 2520 - 2524 โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคต่าง ๆ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน มปป. 14 : 17) ได้สรุปผลการดำเนินงานโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ประเภทการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 หลังจากสิ้นสุดโครงการทดลองดังนี้

ปี 2521 ศูนย์ฯ ภาคเหนือและศูนย์ฯ ภาคใต้ได้เริ่มทดลองจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 มีจำนวนผู้เรียนทั้งหมดประมาณ 1,453 คน จำนวน 52 กลุ่ม (เฉพาะเบ็ดเสร็จระดับ 3) โดยศูนย์ฯ ภาคเหนือเปิดดำเนินการทดลอง 2 จังหวัดคือ จังหวัดลำปางและจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนครั้งแรก 769 คน จำนวนกลุ่ม 26 กลุ่ม ส่วนศูนย์ฯ ภาคใต้ เริ่มทดลองที่จังหวัดสงขลาจังหวัดเดียว มีจำนวนผู้เรียน 684 คน 26 กลุ่ม

ปี 2522 ศูนย์ฯ ภาคเหนือและศูนย์ฯ ภาคใต้ ได้ทดลองต่อเนื่องโดยศูนย์ฯ ภาคเหนือเปิดกลุ่มทดลองเพิ่มที่จังหวัดเชียงราย วิชาที่เปิดสอนต่อเนื่องจากปี 2521 มีผู้ลงทะเบียนเรียนทั้ง 2 ศูนย์ฯ รวมกันประมาณ 1,667 คน จำนวน 64 กลุ่ม

สำหรับปี 2523 ศูนย์ฯ ภาคเหนือมีผู้ลงทะเบียนเรียนในระดับที่ 3 จำนวน 1,996 คน จำนวนกลุ่มประมาณ 82 กลุ่ม โดยในปีนั้นศูนย์ฯ ภาคใต้ได้ขยายการทดลองไปยังจังหวัด นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ในปีเดียวกันนี้ศูนย์ฯ ภาคเหนือได้ทดลองเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในระดับที่ 4 ในจังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนผู้ลงทะเบียนประมาณ 980 คน จำนวน 22 กลุ่ม

ในปี 2524 ศูนย์ฯ ภาคเหนือได้ขยายการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 ไปยังจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตรเพิ่มอีก 2 จังหวัดมีจำนวนผู้เรียน 1,800 คน ส่วนระดับที่ 4 ขยายปริมาณรับผู้เรียนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น มีจำนวนผู้เรียน 1,500 คน สำหรับศูนย์ฯ ภาคใต้ได้เปิดสอนระดับที่ 4 เป็นครั้งแรกที่จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง มีผู้เรียนทั้งสิ้น 302 คน และในปีเดียวกันนี้ศูนย์ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มทดลองเปิดสอนหลักสูตรระดับที่ 3 เป็นครั้งแรกที่จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เรียนทั้งสิ้น 645 คน และมีผู้ขอเรียนนอกทะเบียนในจังหวัดศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ยโสธร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครพนม อุตรดิตถ์ และนครราชสีมา จำนวน 229 คน และศูนย์ฯ ภาคกลางใต้เริ่มเปิดสอนหลักสูตรระดับที่ 3 เป็นครั้งแรกเช่นกันที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี มีผู้เรียนทั้งสิ้น 900 คน

เนื่องจากรัฐเห็นความสำคัญของการนำวิทยุมาใช้ในการศึกษา จึงได้อนุมัติให้ใช้เงินยืมจาก IDA (International Development Association) เพื่อพัฒนาและดำเนินโครงการ มีระยะดำเนินงานตั้งแต่ปี 2522 - 2527 เพื่อสร้างเครือข่ายวิทยุ 11 สถานีเข้าด้วยกัน และเป็นค่าวัสดุวิทยุแบบ วัสดุพิมพ์คู่มือเรียน และเป็นทุนให้เจ้าหน้าที่ศึกษาต่อปริญญาเอก 2 ทุน และจ้างผู้เชี่ยวชาญ 1 ทุน นอกจากนี้ยังมีงบประมาณช่วยเหลือจาก UNDP (United Nation Development Programme) สำหรับฝึกอบรม ทุนงาน และจ้างผู้เชี่ยวชาญ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ๒๒๖ : 26)

การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 ในระยะทดลองนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มอบหมายให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้รับผิดชอบทดลองจัดการเรียนการสอนทาง ว.ปณ. ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 โดยเน้นการใช้สื่อผสมผสาน (Integrated Media) และหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และระดับที่ 4 ได้จัดเข้าสู่สายการปฏิบัติงานปกติของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและให้ขยายการให้บริการออกไปให้กว้างขวางตามความต้องการและสอดคล้องกับการใช้สถานีเครือข่ายที่ 2 ในปี 2526 ครอบคลุมพื้นที่ 47 จังหวัด และในปี 2527 จะครอบคลุมพื้นที่อีก 24 จังหวัด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน มปป : 80)

สำหรับการผลิตสื่อการเรียนการสอน บทเรียน เอกสารและคู่มือเรียนนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ได้ทดลองผลิตใช้กับผู้เรียนจบเกือบครบทุกรายวิชา และให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เปิดดำเนินการภายหลังนำสื่อการเรียนการสอนที่ผลิตแล้วนี้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับภาคนั้น ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งตามแผนการผลิตคู่มือเรียนจะเสร็จสมบูรณ์ในภาคเรียนที่ 2 ของปีงบประมาณ 2525 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน มปป : 81)

หลักการการเรียนทาง ว.ปณ. ที่สำคัญคือ สื่อการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย คู่มือเรียน รายการวิทยุ เอกสารประกอบการเรียนอื่น ๆ และการพบกลุ่มโดยมีครูประจำกลุ่มหรือที่ปรึกษากลุ่ม สำหรับการผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อเหล่านี้ เนื่องจากในระยะเริ่มทดลองโครงการยังไม่มีรูปแบบของสิ่งต่าง ๆ อย่างแน่ชัด งาน ว.ปณ. จึงต้องมีการจัดสัมมนาปฏิบัติการอบรมบุคลากรด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน การอบรมการผลิต คู่มือเรียนทาง ว.ปณ. การอบรมการผลิตรายการวิทยุ จัดว่าเป็นการลงทุนของงาน ว.ปณ. ส่วนการออกกระจายเสียงรายการวิทยุในระยะทดลองของโครงการ ว.ปณ. ได้ใช้สถานีวิทยุของท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุทหารอากาศ สถานีวิทยุรักษาดินแดน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน มปป : 40)

โครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์มีโครงสร้างการปฏิบัติงาน

2 ระดับ คือ

1. ส่วนกลางประกอบด้วยคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยมีอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นประธาน มีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานประมาณ กรมวิชาการ เป็นต้น และกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีหน้าที่ประสานงานในระดับส่วนกลางนี้

2. ส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคมีฐานะเป็นโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ทำหน้าที่ดำเนินงานและประสานงานเพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในภาคนั้น ๆ โดยฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา งานวิทยุและไปรษณีย์ ปัจจุบันได้แยกเป็นฝ่ายวิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยงานวิทยุและไปรษณีย์มีหน้าที่บริหารการดำเนินงานในจังหวัดให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีหัวหน้าครูประจำกลุ่ม และครูประจำกลุ่มมีหน้าที่นิเทศ ตรวจสอบ ติดตามผล และจัดกลุ่มผู้เรียนให้พบกัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป. : 13)

สำหรับการใช้จ่ายงบประมาณและค่าใช้จ่ายของโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ไม่เหมือนกับงบประมาณของ ว.ปณ. ที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล เนื่องจากลักษณะการใช้จ่ายของ ว.ปณ. ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและปฏิบัติงานจากหลาย ๆ ระดับ เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด กรมการศึกษานอกโรงเรียน และหน่วยราชการอื่น เช่น กรมประชาสัมพันธ์ช่วยในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อออกอากาศ ผู้เรียนโครงการที่ช่วยเหลือเป็นเงินบำรุงการศึกษา นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก และรัฐบาลญี่ปุ่น นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งยากต่อการแยกแยะค่าใช้จ่ายทั้งหมดของโครงการและจากการสำรวจรายการใช้จ่ายของโครงการในเบื้องต้นกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดหมู่ของการลงทุนทางการศึกษา และเพื่อการศึกษาค่าใช้จ่ายในการลงทุนโครงการ ว.ปณ. ได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยเห็นว่าการลงทุนของโครงการ ว.ปณ. น่าจะประกอบด้วยหมวดเงินเดือน หมวดค่าจ้างประจำและชั่วคราว หมวดค่าตอบแทน หมวดค่าใช้สอย หมวดค่าวัสดุ หมวดค่าค่าสาธารณูปโภค หมวดรายจ่ายอื่น หมวดเงินบำรุงการศึกษา หมวดครุภัณฑ์ และหมวดเงินอุดหนุน

สรุป แหล่งเงินในการดำเนินงาน ว.ปณ. ได้มาจาก 3 แหล่งคือ 1. งบประมาณแผ่นดินซึ่งใช้สำหรับดำเนินงาน ว.ปณ. ในแต่ละปีซึ่งเป็นงบประมาณส่วนใหญ่ 2. งบประมาณต่างประเทศให้แก่ โครงการเงินกู้ IDA (International Development Association) งบประมาณความช่วยเหลือจาก UNDP (United Nation Development Programme) และจากรัฐบาลญี่ปุ่น 3. เงินบำรุงการศึกษาจากนักศึกษา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป. : 111) กล่าวโดยรวม ๆ แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการลงทุนและค่าใช้จ่ายในโครงการ ว.ปณ. มีขอบข่ายการใช้จ่ายดังนี้

หมวดค่าตอบแทน ประกอบด้วยค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม ค่าเขียนคู่มือเรียน ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเขียนบทวิทยุ และผลิตรายการ ค่าตรวจคู่มือเรียน ค่าตรวจบทวิทยุ ค่าพิสูจน์อักษร และวาดภาพประกอบ เป็นต้น

หมวดค่าใช้สอย ประกอบด้วยค่าตรวจเยี่ยมติดตามผล ค่าติดต่อบริษัทงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคหรือจังหวัด เป็นต้น

หมวดค่าสาธารณูปโภค ประกอบด้วยค่าโทรศัพท์ โทรเลข ไปรษณียากร เป็นต้น

หมวดค่าวัสดุ ประกอบด้วยค่าพิมพ์คู่มือเรียน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่ามวนแท่ง และวัสดุพิมพ์ ค่าวัสดุสำนักงาน เป็นต้น

หมวดรายจ่ายอื่น ประกอบด้วยค่าประชาสัมพันธ์ ค่าอบรมครูประจำกลุ่ม ค่าปรับปรุงคู่มือเรียนและบทวิทยุ ค่าประสานงานผู้ดำเนินงานในโครงการ ค่าประเมินผลและติดตามผล

หมวดเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว เป็นของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ซึ่งถือว่ามีหน้าที่ด้านนี้โดยตรงและได้ทำงานด้านนี้เต็มเวลา

หมวดครุภัณฑ์ ประกอบด้วยครุภัณฑ์ประกอบสำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ ม้านั่ง เป็นต้น

หมวดเงินอุดหนุน ประกอบด้วยเงินส่งเสริมการศึกษา เช่น ทุนวิจัย ทุนดูงาน ทุนศึกษาต่อ และส่งเสริมกิจกรรมของนักศึกษา

หมวดเงินบำรุงการศึกษา หมายถึง เงินที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากนักศึกษาเป็นค่าบำรุงการศึกษา และค่าหน่วยกิต ซึ่งเงินบำรุงการศึกษานี้ถือเป็นรายได้ของรัฐและต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินงบประมาณ

การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินผลโครงการในด้านการลงทุนของรัฐว่าใช้จ่ายเงินทุนที่ได้จากภาษีอากรของประชาชนไปในทางใดบ้าง การลงทุนทางการศึกษาของรัฐเป็นการใช้ทรัพยากรต้นทุนที่สำคัญคือ งบประมาณ ซึ่งเป็นเงินที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานและเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเรื่องนี้ ก่อ สวัสดิ์พานิช (ก่ สวัสดิ์พานิช 2520 : 81) เมื่อลงทุนทางการศึกษาไปแล้ว การที่จะรู้ผลของการจัดควรพิจารณาที่จำนวนนักศึกษาและคุณภาพของการจัดการศึกษานั้น ๆ

การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวกับโครงการ ว.ปณ. ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ ดังนี้คือ

ปี พ.ศ. 2520 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการสำรวจความต้องการของประชาชนภาคเหนือต่อ โครงการวิทยุไปรษณีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และเชียงราย ปรากฏว่าประชาชนมีความต้องการสูงที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้สูงขึ้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ม.ป.ป. : 2) และในปี พ.ศ. 2521 ฝ่ายวิจัยและพัฒนาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือได้ทำการสำรวจสภาพความต้องการและความพร้อมในการเรียนทางวิทยุไปรษณีย์ของกลุ่ม ผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 ในจังหวัดลำปาง และเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างของผู้ที่จะศึกษาต่อมีปริมาณความต้องการ 70 - 80 เปอร์เซ็นต์ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ 2521 : 18) จากการวิจัยให้ข้อสังเกตว่า การดำเนินงานในโครงการขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือ ความรับผิดชอบในหน้าที่ได้แก่ ความจริงจัง ความรักงาน มีทัศนคติที่ดี และรู้บทบาทตนเอง การได้รับสิ่งตอบแทนที่พอใจของบุคลากร สายงานบังคับบัญชาให้ความสำคัญและการประสานงาน

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการติดตามผลและการประเมินผลการทำงานจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมุ่งประเมินกระบวนการเรียนการสอน เช่น ปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องของคู่มือเรียนและบทวิทยุ สื่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จุดบกพร่องของกระบวนการในการจัดการบริหารของฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยให้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประจำกลุ่ม

และนักศึกษาในจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย พบว่า ผู้เรียนใช้วิธีอ่านก่อนฟังวิทยุ มีจำนวนน้อยและการจัดรายการบทเรียนทางวิทยุไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ครูประจำกลุ่ม ละเลยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการพบกลุ่มไม่เข้าใจนโยบายการจัด เช่น ครูประจำกลุ่ม จำนวนมากต้องการวัสดุการสอน เช่น ซอส์ก แปรงลบกระดาน และให้กำหนดวิธีการพบกลุ่ม ที่แน่นอนให้ ด้านการดำเนินการให้บริการล่าช้ามาก การนิเทศก็มีอัตราต่ำ ด้านการบริหารค่า ตอบแทนล่าช้ามาก จากการวิจัยได้**สันนิษฐานว่าด้านการบริการล่าช้าเกิดจากการไม่ทราบจำนวน** ผู้เรียนที่แน่นอน และได้ขอเสนอแนะว่าการเสนอบทเรียนควรสิ้นสุดในสัปดาห์ที่ 18 และ สัปดาห์ที่ 19 ให้บทวนหรือเลื่อนเวลาในการสอบปลายภาคไปอีก 1 สัปดาห์

โครงการวิทยุไปรษณีย์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือได้ดำเนินการ เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2524 ได้มีการสำรวจทัศนคติของประชาชนภาคเหนือก่อนโครงการ ทดลองจะสิ้นสุด โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มครูประจำกลุ่มและนักศึกษา 2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส และผู้ปกครอง พบว่า เกี่ยวกับความเห็นด้วยที่รัฐจัดให้มีการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์อยู่ในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการเรียนส่วนมากผู้เรียนต้องการวุฒิบัตร รองลงมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประโยชน์ที่ได้จากโครงการมีมากคิดเป็น 98 เปอร์เซ็นต์ เกี่ยวกับการลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่า ค่อนข้างมาก (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ 2525 : 2 - 29)

การดำเนินงานโครงการทดลองการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 และระดับ 4 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา ปัญหาบางประการเกิดจากข้อจำกัดในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือจึงร่วมมือกับภาค วิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ประเมินผล ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือในการดำเนินงาน วิทยุและไปรษณีย์ โดยมีจุดมุ่งหมายประการแรกเพื่อประเมินความพร้อมความเหมาะสมและ ทราบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิทยุและไปรษณีย์ และประการที่สอง เพื่อประเมินความเหมาะสม ในการวางแผนและการปฏิบัติงานวิทยุและไปรษณีย์ ประการที่สาม เพื่อประเมินบุคลากรในด้าน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิทยุและไปรษณีย์ ประการที่สี่ ประเมินเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้หรือ วัสดุอุปกรณ์ในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยสรุปเป็นด้าน ๆ ดังนี้ ด้านบุคลากร มีความเข้าใจในงาน

ต้องการเพิ่มกำลังคน ภาระงานปานกลางค่อนข้างไม่มาก ด้านการจัดองค์การ การกำหนด
 หน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านการวางแผนงานวิทยุไปรษณีย์ ปัญหาที่พบเด่นชัดที่สุดคือ เรื่องงบประมาณ
 ไม่เพียงพอ พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลง ด้านวัสดุอุปกรณ์มีปริมาณเพียงพอคุณภาพ
 เหมาะสม การผลิตคู่มือเรียนและบทสอนวิทยุล่าช้าเนื่องจากงานพิมพ์มีมากไม่ทันกำหนดเวลา
 เกิดจากงานอื่นแทรก ผลการวิจัยได้เสนอแนะให้สร้างความพร้อมแก่เจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งด้านเทคนิค เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ 2525 : 11 - 74)

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินผลโครงการ การกักส่วนใหญ่จึงได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเน้นในเรื่องค่าใช้จ่าย และสถิติด้านจำนวนผู้เข้ารับบริการ ผู้สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษา สำหรับวิธีการอื่นซึ่งได้แก่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสอบถามนักศึกษาเป็นส่วนที่ช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร ถือว่าเป็นภารกิจหลักในการวิจัยครั้งนี้ แหล่งเอกสารที่สำคัญมี 2 แหล่ง คือ

1.1 เอกสารและข้อมูลจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการ ว.ปณ. ซึ่งได้แก่

- เอกสารงบประมาณของโครงการ ว.ปณ. จากกองแผนงานและวิจัย และจากงาน ว.ปณ. กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

- เอกสารเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับและจัดสรรไปใช้ในโครงการ ว.ปณ. ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ

- เอกสารรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนระยะที่ 4 และระยะที่ 5 กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.2 เอกสารและข้อมูลจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้แก่ เอกสารต่อไปนี้

- เอกสารงบประมาณค่าใช้จ่ายของโครงการ ว.ปณ. จากฝ่าย ว.ปณ.
- แผนงานและโครงการของฝ่าย ว.ปณ.
- เอกสารคู่มือการดำเนินงานและคู่มือนักศึกษา ว.ปณ.

- ทะเบียนนักศึกษาที่เข้าใหม่ ทะเบียนผู้สำเร็จการศึกษาและทะเบียนที่อยู่ของนักศึกษา ว.ปณ.
- รายงานผลการดำเนินงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ว.ปณ.

2. การสอบถามเจ้าหน้าที่ เป็นการสอบถามหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นการขอคำชี้แจงเพิ่มเติมจากข้อมูลเอกสาร รวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นต่าง ๆ โดยดำเนินการสอบถามเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ดังนี้

- ระดับส่วนกลาง ได้แก่ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้างาน ว.ปณ. และเจ้าหน้าที่วางแผน ว.ปณ. ในระดับกรม โดยถามเกี่ยวกับนโยบายของกรมต่องาน ว.ปณ. งบประมาณและค่าใช้จ่ายของโครงการพอเพียงหรือไม่ต่อการดำเนินงานจัดการศึกษาโดยใช้สื่อมวลชน ฐานะการเงินและการใช้จ่ายของรัฐต่อโครงการ ว.ปณ. เป็นอย่างไรสมเหตุผลต่อหลักการหรือไม่อย่างไร วิชียายแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ดำเนินการหลักเกณฑ์ในการกระจายภาระค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียน แนวโน้มของการขยายงาน รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและการแก้ไขที่ผ่านมาของโครงการ

- ระดับภูมิภาค ได้แก่ ผู้อำนวยการศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ หัวหน้าฝ่าย ว.ปณ. เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร ลักษณะคำถามจึงคล้ายกับคำถามระดับส่วนกลาง แต่มีรายละเอียดเพิ่มเติมในแง่การปฏิบัติ และถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายและการดำเนินงานด้านนักศึกษา เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ผลิตสื่อและแบบเรียน เจ้าหน้าที่ทะเบียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและผู้ช่วยหัวหน้าฝ่าย ว.ปณ. เป็นต้น โดยถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้จ่ายในการดำเนินงาน อุปสรรคปัญหาความล่าช้า หนทางลดค่าใช้จ่าย ปัญหาที่ทำให้นักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษาและการแก้ไข

3. การสอบถามนักศึกษา ใช้แบบสอบถามนักศึกษาที่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับที่ 3 - 4 เพื่อสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษ ในการศึกษาครั้งนี้จะสอบถามเฉพาะนักศึกษาปัจจุบันเท่านั้น เนื่องจากนักศึกษาที่เรียนจบไปแล้ว อาจโยกย้ายที่อยู่และไม่แน่นอนว่าจะติดตามได้โดยส่งแบบสอบถามไปยังศูนย์การ

ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ให้ส่งต่อครูประจำกลุ่มเพื่อให้นักศึกษากรอก ส่วนจังหวัดลำปางนั้น ผู้วิจัยจะเก็บด้วยตนเอง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. แบ่งภาคเหนือออกเป็น 2 ตอน ตามลักษณะที่ตั้งและความคล้ายคลึงด้านภาษา และวัฒนธรรมคือ ภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง

2. คัดเลือกจังหวัดจากภาคเหนือตอนบน 2 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำปาง ภาคเหนือตอนล่าง 2 จังหวัดคือ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากทั้ง 4 จังหวัดอยู่ในโครงการตั้งแต่เริ่มแรกและเป็นจังหวัดที่มีนักศึกษานิยมเรียน ว.ปณ. กันมาก

3. คัดเลือกอำเภอและกลุ่ม ว.ปณ. โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มอำเภอแล้ว สุ่มนักศึกษาที่เป็นนักศึกษาศึกษา 2527 และยังเป็นนักศึกษา ปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 1,137 คน โดยจะคัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ของแต่ละจังหวัด ได้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 337 คน

ตาราง 2 จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละของนักศึกษาทั้งหมด
	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4	รวม	ระดับที่ 3	ระดับที่ 4	รวม	
จังหวัดเชียงใหม่	118	235	353	35	70	105	30
จังหวัดลำปาง	80	135	215	24	40	64	30
จังหวัดพิจิตร	96	209	305	28	62	90	30
จังหวัดนครสวรรค์	86	178	264	25	53	78	30
รวม	380	757	1,137	112	225	337	30

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลสถิติค่าใช้จ่ายของรัฐเป็นแบบบันทึก ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยหมวดการใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ของสำนักงานประมาณ และแบบบันทึกผลการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลสถิติค่าใช้จ่ายแบ่งเป็นงบลงทุนและงบดำเนินการของ โครงการ ว.ปณ. โดยรวบรวมจากเอกสารข้อมูลการใช้จ่ายในปี 2521 - 2527 ตาม หมวดการเงินทั้ง 11 หมวด

ตอนที่ 2 แบบสำรวจนักศึกษาในปีการศึกษา 2521 - 2527 ที่เข้าข่ายดังนี้

- นักศึกษาที่เข้าใหม่ในแต่ละปี
- นักศึกษาที่สำเร็จในแต่ละปี
- นักศึกษาที่ออกกลางคันในแต่ละปี

2. แบบสอบถามค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ. เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจากระเบียบคู่มือนักศึกษา และรายงานผลการวิจัย เรื่องค่าใช้จ่ายของนักศึกษาเป็นแนวทางโดยถามเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายภาคปฏิบัติ ค่ากิจกรรม พิเศษ ค่าพาหนะเพื่อการศึกษา ค่าหนังสือแบบเรียนและประกอบการเรียน ค่าจัดส่งเอกสาร ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าลงทะเบียน ค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือของข้อมูล ทั้งด้านจำนวนเงินและด้าน จำนวนนักศึกษาจากเอกสารและการยืนยันของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้ง ตรวจสอบด้านแบบสอบถามจากนักศึกษา ซึ่งพบว่าแบบสอบถามได้ 337 ฉบับเต็มตามจำนวน ที่ต้องการ

2. จำแนกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามหมวดหมู่และประเภทค่าใช้จ่าย รวมทั้งด้านจำนวน นักศึกษาในแต่ละปี แล้วกรอกจำนวนต่าง ๆ ตามตารางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง แล้วนำข้อมูลด้านนักศึกษาไป วิเคราะห์ด้วยเครื่องจักรกลทางสถิติของศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาค่า ความถี่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

4. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์งบประมาณและค่าใช้จ่ายของรัฐ โดยเริ่มพิจารณาจากงบประมาณ รายจ่ายประจำปีจัดสรรให้โครงการ ว.ปณ. โดยเปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั่วประเทศ กับงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ในเขต ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั่วประเทศตั้งแต่ปี 2521 - 2527 แล้ววิเคราะห์ค่าใช้จ่าย จริงในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือโดยแยกตามแหล่งที่มาของเงินคือ งบประมาณ เงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเงินบำรุงการศึกษา เพื่อหา อัตราส่วนค่าใช้จ่ายจากทั้งสามแหล่ง และพิจารณาค่าใช้จ่ายด้วยวิธีการจำแนกเป็นงบดำเนินการ และงบลงทุนเพื่อหาอัตราส่วนค่าใช้จ่ายและลักษณะการใช้จ่ายในแต่ละงบ

4.2 วิเคราะห์ด้านจำนวนนักศึกษา โดยพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียน ที่สำเร็จการศึกษาและไม่สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการโดยหาอัตราส่วน ระหว่างนักศึกษาที่เข้าเรียน ที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปี และคำนวณหา จำนวนหัวของนักศึกษาที่เรียนในแต่ละปีเพื่อนำมาคำนวณหาค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปี

4.3 วิเคราะห์และคำนวณหาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวทั้งของรัฐและค่าใช้จ่าย ส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษาตามข้อมูลรายการค่าใช้จ่ายของผู้เรียน ว.ปณ. แล้วนำ มาหาสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อเปรียบเทียบภาระค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียน โดยเทียบกับ หลักการของโครงการ การศึกษาทาง ว.ปณ. เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทาง การศึกษา

4.4 วิเคราะห์การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ซึ่งเป็นประสิทธิผลอย่างหนึ่งของโครงการ โดยพิจารณาตามจำนวนผู้เรียนในแต่ละอำเภอ

และการกระจายตัวของนักศึกษาในระดับอำเภอและจังหวัดที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในแต่ละปี โดยหาสัดส่วนการกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ต่อพื้นที่ในเขตภาคเหนือ เพื่อดูประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการ ว.ปณ.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

1. หาค่าเฉลี่ย
2. หาค่าร้อยละและสัดส่วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 งบประมาณในโครงการ ว.ปณ.
- ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
- ตอนที่ 3 วิเคราะห์ด้านจำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
- ตอนที่ 4 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปี
- ตอนที่ 5 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา
- ตอนที่ 6 สัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียน
- ตอนที่ 7 การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

ตอนที่ 1 งบประมาณในโครงการ ว.ปณ.

ในตอนนี้จะแยกพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

- 1.1 เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.2 เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ
- 1.1 เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ ว.ปณ. ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในหลาย ๆ โครงการที่ใช้งบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการเปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ปีแรกที่มีการดำเนินงานโครงการ ว.ปณ. คือ ปี 2521 จนถึงปี 2527 ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบงบประมาณที่ใช้ในโครงการ ว.ปณ. ทั้งประเทศกับงบประมาณของ
กรมการศึกษานอกโรงเรียนระหว่างปี 2521 - 2527

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	งบประมาณ ว.ปณ.		งบประมาณ กศ.น		งบ ว.ปณ. คิดเป็น	ภาคที่ดำเนินการ
	จำนวน	เพิ่ม %	จำนวน	เพิ่ม %	ร้อยละของ กศ.น	
2521	2.75	-	266	-	2.03	เนื้อ,ใต้ ตะวันออกเฉียงเหนือ
2522	3.54	+29	329	+23	1.08	
2523	7.25	+105	374	+13	1.94	
2524	8.81	+22	410	+9	2.15	เนื้อ,ใต้,กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ
2525	12.93	+47	509	+24	2.54	
2526	13.55	+5	580	+14	2.34	
2527	19.83	+46	566	-2	3.50	
รวม/เฉลี่ย	68.66	+42.33	3,034	+13.50	2.08	

แหล่งที่มา : - กองแผนงานและวิจัยกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : + หมายถึง ร้อยละของงบประมาณที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อน

- หมายถึง ร้อยละของงบประมาณที่ลดลงจากปีก่อน

จากตาราง 3 สรุปได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณางบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศจะเห็นได้ว่า ในปี 2521 ซึ่งเป็นปีเริ่มแรกของการดำเนินงาน ว.ปณ. ทั้งประเทศ เปิดสร้างพื้นฐานและเปิดสร้างระดับ 3-4 ในพื้นที่ 3 ภาค ของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ งบประมาณ 2.75 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.03 ของงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และในปีต่อ ๆ มางบประมาณเพื่อการดำเนินงาน ว.ปณ. เพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงปี 2527 งบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 19.83 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.50 ของงบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียน อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2521 ถึง

ปี 2527 คิดเป็นร้อยละ 42.33 รวมงบประมาณที่ใช้ตลอดช่วง 7 ปี เท่ากับ 68.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหมด

สำหรับในปี 2523 งบประมาณ ว.ปณ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 205 จากปีก่อน ทั้งนี้เป็น เพราะมีการขยายการดำเนินงาน ว.ปณ. ในภาคกลางเพิ่มขึ้น ทำให้การดำเนินงาน ว.ปณ. ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ และในปี 2525 งบประมาณ ว.ปณ. เพิ่มร้อยละ 47 เนื่องจาก โครงการ ว.ปณ. เข้าสู่ระยะขยายโครงการโดยขยายพื้นที่การดำเนินงานในแต่ละภาค ส่วนปี 2526 งบประมาณของ ว.ปณ. มีอัตราเพิ่มน้อยที่สุดคือร้อยละ 5 และในปี 2527 จะเห็นได้ว่า งบประมาณ ว.ปณ. เพิ่มขึ้นอีกถึงร้อยละ 46 ในขณะที่งบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนกลับลดลงคิดเป็นร้อยละ 2

2. ถ้าพิจารณาอัตราร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในโครงการ ว.ปณ. ต่องบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหมด จะเห็นว่าในปี 2521 งบประมาณ ว.ปณ. มีเพียงร้อยละ 1.03 อัตราร้อยละเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงปี 2527 งบประมาณ ว.ปณ. คิดเป็นร้อยละ 3.50 ของงบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียน อัตราร้อยละโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2521 ถึงปี 2527 คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของงบประมาณทั้งหมดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.2 เปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ในภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ

การดำเนินงาน ว.ปณ. ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้แบ่งส่วนงานในการดำเนินงานออกเป็น ส่วนกลางคือ งาน ว.ปณ. กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียนกับส่วนภูมิภาค คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในส่วนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการ แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายในการจัด ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือก็ตาม แต่ก็ควรจะได้ทราบสัดส่วนระหว่างงบประมาณที่จัดสรรให้ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ

ตาราง 4 เปรียบเทียบงบประมาณของ ว.ปณ. ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ
ระหว่างปี 2521 - 2527

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	งบประมาณ ว.ปณ.ภาคเหนือ		งบประมาณ ว.ปณ.ทั้งประเทศ		คิดเป็นร้อยละของงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ
	จำนวน	เพิ่ม %	จำนวน	เพิ่ม %	
2521	.42	-	2.75	-	15.15
2522	.91	+117	3.54	+29	25.73
2523	1.00	+10	7.25	+105	13.84
2524	2.29	+129	8.81	+22	25.97
2525	4.27	+86	12.93	+47	33.06
2526	3.93	-8	13.55	+5	29.00
2527	3.38	-14	19.83	+46	17.06
รวม	16.20	+53.33	68.66	+42.33	23.59

แหล่งที่มา : - งานการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : - จำนวนงบประมาณนี้ไม่รวมเงินเดือน *11 ตุลาคม 2527*
เพราะงบประมาณปี 2527 ยังไม่ได้อนุมัติ

จากตาราง 4 งบประมาณ ว.ปณ. ของภาคเหนือในปี 2521 ซึ่งเป็นปีแรกของการทดลองโครงการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ โดยเริ่มทดลองครั้งแรกในจังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับงบประมาณเพียง .42 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 15.5 ของงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ ในปีต่อ ๆ มางบประมาณ ว.ปณ. ภาคเหนือเพิ่มขึ้นทุกปี พร้อม ๆ กับการเพิ่มพื้นที่ทดลอง จนถึงปี 2524 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดโครงการทดลอง และใน

ปี 2525 ซึ่งเป็นปีแรกของการขยายโครงการสู่การปฏิบัติงานปกติ งบประมาณ ว.ปณ. ภาคเหนือ ได้รับเพิ่มขึ้นเป็น 4.27 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 33.06 ของงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ อัตราการเพิ่มงบประมาณในปี 2524 และปี 2525 คิดเป็นร้อยละ 129 และ 86 ตามลำดับ แต่ในปี 2526 และปี 2527 งบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือกลับลดลง กล่าวคือในปี 2526 ลดลงร้อยละ 8 และในปี 2527 ลดลงร้อยละ 14

หากพิจารณาเปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ จะเห็นว่างบประมาณ ว.ปณ. ในภาคเหนือได้รับในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งตั้งแต่ปี 2521 - 2527 ว.ปณ. ภาคเหนือได้รับงบประมาณเพิ่มโดยเฉลี่ยในช่วง 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.33 แต่ตัวเลขอัตราเพิ่มดังกล่าวคิดลบใน 2 ปีท้าย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัด ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือครั้งนี้เป็นการศึกษาจากค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง (actual costs) คือค่าใช้จ่ายทั้งเงินในงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ซึ่งเป็นเงินทั้งที่ได้รับจากการอุดหนุนจากต่างประเทศ และเงินบำรุงการศึกษาซึ่งเป็นรายได้ รวมทั้งค่าเงินเคียนและค่าลูกจ้าง ซึ่งเป็นงบประมาณกลางของรัฐอีกด้วย

สำหรับค่าใช้จ่ายในการจัด ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือในช่วงปี 2521 - 2526 ค่าเงินงานและรับผิดชอบการใช้จ่ายต่าง ๆ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือเอง ทั้งหมด แต่ในระยะหลังคือตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมาได้มีการโอนเงินบางส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของการปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม ค่าใช้สอยและค่าสาธารณูปโภค ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดทำการแทน ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อไปนี้ เป็นการพิจารณาค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาค ไม่ได้แยกในส่วน of ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย ว.ปณ. ในส่วนนี้จะแยกพิจารณาเป็น 2 ตอน คือ

2.1 ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามแหล่งเงิน

2.2 ค่าใช้จ่ายตามลักษณะรายจ่าย

2.1 ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามแหล่งเงิน

ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือได้จากแหล่งเงิน

3 แหล่งคือ

- ก. เงินงบประมาณ หมายถึง เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้กรมการศึกษา
นอกโรงเรียนจัดสรรให้รวมตั้งงบกลางซึ่งเป็นค่าเงินเดือนและค่าจ้าง
- ข. เงินบำรุงการศึกษา หมายถึง เงินรายได้ที่เก็บจากนักศึกษาเป็นค่าธรรมเนียม
และค่าบำรุงการศึกษาซึ่งกำหนดไว้ตามระเบียบการเรียนทาง ว.ปณ. ซึ่งศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนในฐานะสถานศึกษาสามารถนำมาใช้จ่ายได้และจัดเป็นเงินนอกงบประมาณ
ของรัฐโดยถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเงินงบประมาณ
- ค. เงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่ที่ให้ในรูปแบบความช่วยเหลือ
ทางวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จาก UNDP (United Nation Development
Programme) IDA (International Development Association) และจาก
รัฐบาลญี่ปุ่น

เงินที่นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการ ว.ปณ. จากแหล่งเงินทั้ง 3 แหล่ง
ได้แสดงในตาราง 5 ต่อไปนี้

มาใช้มากขึ้น และมีเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกส่วนหนึ่ง แม้เงินงบประมาณจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่สัดส่วนของค่าใช้จ่ายกลับลดลงมาตามลำดับ จนถึงปี 2527 ใช้เงินงบประมาณกว่า 4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละเพียง 78.94 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดรวมตลอด 7 ปี ใช้เงินงบประมาณในโครงการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือถึง 23,407,019 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.47 ของค่าใช้จ่ายในโครงการ ว.ปณ. ในภาคเหนือทั้งหมด

2. สำหรับเงินบำรุงการศึกษา ถึงแม้เป็นเงินส่วนน้อย ก็แสดงถึงแนวโน้มให้เห็นว่ามีอัตราส่วนนำมาเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปี ในช่วง 3 ปีแรกคือ 2521 - 2523 มีการนำเงินบำรุงการศึกษามาใช้ไม่ถึงร้อยละ 1 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และจากปี 2524 เป็นต้นมา ได้นำเงินบำรุงการศึกษามาใช้มากขึ้น จนถึงปี 2527 ได้นำเงินบำรุงการศึกษามาใช้ถึง 426,438 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.90 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รวมตลอด 7 ปี ได้นำเงินบำรุงการศึกษามาใช้เป็นจำนวน 1,103,830 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.75 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

สำหรับเงินบำรุงการศึกษาที่นำเสนอในตาราง 5 นี้ คิดเฉพาะที่นำมาใช้จ่ายจริงในโครงการ ว.ปณ. เขตภาคเหนือเท่านั้น สำหรับรายรับทั้งหมดที่มาจากเงินบำรุงการศึกษาของโครงการนี้แสดงในตาราง 6

3. ค่าใช้จ่ายที่มาจากเงินต่างประเทศ จะเห็นว่าตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา มีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งมาจากเงินช่วยเหลือต่างประเทศ ในปี 2524 เป็นเงิน 276,588 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.70 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี 2527 เป็นเงิน 742,325 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.17 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รวมค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ จากปี 2524 - 2527 เป็นเงิน 2,348,805 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.78 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

4. สรุปค่าใช้จ่ายในโครงการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือจากแหล่งเงินทั้งสามแหล่ง ตั้งแต่ปี 2521 - 2527 คิดเป็นเงินทั้งสิ้น 26,859,654 บาท เป็นเงินงบประมาณ 23,407,019 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.47 เงินบำรุงการศึกษา 1,103,830 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.75 และเงินจากต่างประเทศ 2,348,805 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.78 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ในตาราง 6 ต่อไปนี้เป็นการเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจากเงินบำรุงการศึกษาในโครงการ ว.ปณ. ในภาคเหนือ เนื่องจากวิธีการบริหารเงินบำรุงการศึกษาของสถานศึกษาสามารถนำเงินบำรุงการศึกษาซึ่งเป็นรายได้ไปใช้เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ในสถานศึกษานั้นได้ ดังนั้นการใช้เงินบำรุงการศึกษาเพื่อการดำเนินงาน ว.ปณ. โดยตรงจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

ตาราง 6 เปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายของเงินบำรุงการศึกษาในการจัดการศึกษา
ทาง ว.ปณ. เขตภาคเหนือระหว่างปี 2521 - 2527

ปี	รายรับจากเงิน บำรุงการศึกษา	รายจ่ายจริงจากเงิน บำรุงการศึกษา	รายจ่ายคิดเป็น ร้อยละของรายรับ
2521	56,032	5,000	8.92
2522	133,530	8,809	6.60
2523	133,850	1,533	1.15
2524	284,650	19,965	7.01
2525	818,140	196,247	23.99
2526	1,603,594	445,838	27.80
2527	1,791,928	426,438	23.80
รวม	4,821,724	1,103,830	22.89

จากตาราง 6 จะเห็นว่า

1. รายรับจากเงินบำรุงการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี จากปี 2521 ซึ่งมีเพียง 56,032 บาท จนถึงปี 2527 เพิ่มขึ้นเป็น 1,791,928 บาท โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าตัว
2. การใช้เงินบำรุงการศึกษาในช่วงปี 2521 - 2524 โครงการ ว.ปณ. อยู่ในอัตราต่ำคือไม่ถึงร้อยละ 10 ของรายรับ หลังจากปี 2525 เป็นต้นมาการใช้เงินบำรุงศึกษานำ

ในโครงการ ว.ปณ. เพิ่มขึ้น คือนำมาใช้ร้อยละ 23 - 27 ของยอดรายรับ ส่วนใหญ่จะนำมาใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทน ค่าจ้าง ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และค่าครุภัณฑ์ และในปี 2527 ได้มีการเฉลี่ยเงินบำรุงการศึกษาส่วนหนึ่งให้แก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในอัตราร้อยละ 30 ของเงินที่เก็บได้ในแต่ละจังหวัดเพื่อใช้ในการดำเนินงานระดับพื้นที่ เพื่อเป็นค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม ค่าวัสดุ เป็นต้น การใช้เงินบำรุงการศึกษาดังแต่ปี 2521 - 2527 ใช้ไปโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 22.89 ของรายรับทั้งหมด

2.2 ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามลักษณะรายจ่าย

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือใน ตอนนี้นำแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. งบดำเนินการ ได้แก่ ค่าเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

2. งบลงทุน ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุนทางวิชาการ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน

การจำแนกรายจ่ายทั้ง 2 ประเภท เสนอในตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 จำแนกค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือเป็นงบดำเนินการ และงบลงทุนในระหว่างปี 2521 - 2527

(หน่วย : บาท)

ปี	งบดำเนินการ		งบลงทุน		รวมทั้งสิ้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2521	542,012	100.00	-	-	542,012	100
2522	1,047,521	100.00	-	-	1,047,521	100
2523	1,231,717	100.00	-	-	1,231,717	100
2524	2,513,112	90.09	276,588	9.91	2,789,700	100
2525	6,563,915	88.99	811,988	11.01	7,375,903	100
2526	7,729,378	90.59	803,156	9.41	8,532,534	100
2527	4,469,168	85.29	770,685	14.71	5,239,853	100
รวม	24,096,823	90.05	2,662,417	9.95	26,759,240	100

จากตาราง 7 จะเห็นว่า

1. การใช้เงินในงบดำเนินการมีลักษณะเพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2521 - 2526 และกลับลดลงในปี 2527 โดยที่ในปีแรก ๆ คือปี 2521 - 2523 คิดเป็นร้อยละ 100 (เนื่องจากระยะนี้ไม่สามารถประเมินค่าครุภัณฑ์ได้) แต่ในระยะหลังคือระยะขยายงานการใช้เงินดำเนินการเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า ของระยะทดลอง แต่ค่าใช้จ่ายงบดำเนินการกลับลดลง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเนื่องจากการใช้จ่ายงบลงทุนเพิ่มขึ้น

2. การใช้เงินในงบลงทุน เนื่องจากในระยะแรกคือ ปี 2521 - 2524 ไม่สามารถประเมินงบลงทุนที่เป็นครุภัณฑ์ได้ เนื่องจากงาน ว.ปณ. ในระยะนั้นดำเนินงานโดยฝ่ายต่าง ๆ หลายฝ่าย ครุภัณฑ์ต่าง ๆ จึงใช้ร่วมกับกิจกรรมการศึกษาร่วมกัน จนกระทั่ง

ปี 2525 ได้แยกฝ่าย ว.ปณ. ออกมาเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานโดยเฉพาะ ดังนั้นงบลงทุนที่เป็นค่าครุภัณฑ์ในปีต่อ ๆ มาคือปี 2525 เป็นต้นมา จึงสามารถระบุได้ ส่วนงบลงทุนในปี 2524 นั้นเป็นค่าใช้จ่ายงบลงทุนที่ได้จากเงินอุดหนุน การใช้เงินในงบลงทุนมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งในปี 2527 มีจำนวน 770,685 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.71 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และเป็นปีสิ้นสุดของโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการจากต่างประเทศ

สรุปค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ตั้งแต่ปี 2521 - 2527 ใช้เป็นค่าดำเนินงานเป็นเงิน 24,096,823 บาท คิดเป็นร้อยละ 90.05 และใช้เป็นงบลงทุนเป็นเงิน 2,662,417 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.95 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้จ่ายในงบดำเนินการกับงบลงทุนจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ใช้งบดำเนินการประมาณ 9 ใน 10 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดและใช้งบลงทุนประมาณ 1 ใน 10 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ค่าใช้จ่ายตามลักษณะรายจ่ายงบดำเนินการและงบลงทุนนี้จะแจกแจงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทดังต่อไปนี้

2.2.1 งบดำเนินการ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในงบดำเนินการนี้จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่ายคือ ค่าเงินเดือน ค่าลูกจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค ค่ารายจ่ายอื่น และค่าใช้จ่ายที่นำมาจากเงินบำรุงการศึกษา (การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้จำแนกว่าใช้ในเรื่องใดบ้าง) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 ค่าใช้จ่ายในงบดำเนินการในการจัดการศึกษาทาง ว.ปด. ในเขตภาคเหนือปี 2521 - 2527

(หน่วย : บาท)

ปี	เงินเดือน	ลูกจ้าง	ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ	สาธารณูปโภค	รายจ่ายอื่น	บำรุงการศึกษา	รวม *
2521									
จำนวน	120,012	-	120,000	35,000	102,000	-	160,000	5,000	542,012
ร้อยละ	22.14	-	22.14	6.46	18.82	-	29.52	.92	100
2522									
จำนวน	127,212	-	349,500	42,000	290,000	-	230,000	8,809	1,047,521
ร้อยละ	12.14	-	33.36	4.01	27.68	-	21.96	.84	100
2523									
จำนวน	159,912	-	445,646	35,040	367,600	26,984	195,000	1,533	1,231,717
ร้อยละ	12.98	-	36.18	2.84	29.84	2.19	15.83	12	100
2524									
จำนวน	204,312	-	878,615	60,400	817,360	54,960	477,500	19,965	2,513,112
ร้อยละ	8.13	-	34.96	2.40	32.52	2.19	19.00	.79	100
2525									
จำนวน	282,240	30,120	2,700,000	170,000	2,723,508	62,800	399,000	196,247	6,563,915
ร้อยละ	4.30	.46	41.13	2.59	41.49	.96	6.08	2.99	100
2526									
จำนวน	354,540	35,337	2,130,000	160,000	4,145,000	99,000	395,000	410,501	7,729,378
ร้อยละ	4.59	.46	27.56	2.07	53.63	1.28	5.11	5.31	100
2527									
จำนวน	660,000	64,807	1,448,000	141,000	1,560,000	29,000	205,000	361,361	4,469,168
ร้อยละ	14.77	1.45	32.40	3.15	38.91	.65	4.59	8.09	100
รวม									
จำนวน	1,986,228	130,264	8,004,263	643,440	10,005,468	272,744	2,061,500	1,003,497	24,096,823
ร้อยละ	7.92	.54	33.22	2.67	41.52	1.13	8.56	4.16	100

จากตาราง 8 จะเห็นว่า

1. ค่าเงินเดือนและค่าจ้าง คิดจากค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน ว.ปณ. นี้โดยตรงและทำงาน ว.ปณ. เต็มเวลา ค่าเงินเดือนเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในปีแรก ๆ อยู่ในอัตราสูงเนื่องจากอยู่ในระยะเริ่มแรกของการดำเนินงาน แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเงินในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าถึงจะมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปีแต่เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ สัดส่วนการใช้จ่ายประเภทนี้ลดลง สำหรับในปี 2527 ค่าเงินเดือนเพิ่มขึ้นมากเนื่องจากมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ สำหรับค่าลูกจ้างในปีแรก ๆ ไม่สามารถระบุลูกจ้างของงาน ว.ปณ. ได้เนื่องจากงาน ว.ปณ. อยู่กับฝ่ายต่าง ๆ หลายฝ่าย ค่าลูกจ้างมีจำนวนเพิ่มขึ้นในปี 2527 เช่นเดียวกับค่าเงินเดือน

2. ค่าตอบแทน มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปีตามลักษณะการขยายโครงการโดยเฉพาะในปี 2525 เป็นปีแรกของการขยายโครงการในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด ซึ่งค่าตอบแทนส่วนใหญ่จะเป็นค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม เป็นการจ้างบุคลากรแบบเวลา

จะเห็นได้ว่าหากรวมค่าใช้จ่ายค่าเงินเดือน ค่าลูกจ้าง และค่าตอบแทน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรจะมีอัตราสูงมากเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายด้านอื่นที่ใช้ในการดำเนินงาน จัดการศึกษาทาง ว.ปณ.

3. ค่าใช้สอย มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะในปีขยายโครงการตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา แต่เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ จะเห็นว่าค่าใช้สอยมีอัตราลดลง

4. ค่าวัสดุ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อผลิตเอกสารคู่มือประกอบการเรียน และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2525 และปี 2526 เนื่องจากเป็นปีขยายงาน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.49 และ 53.63 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด แต่ในปี 2527 กลับลดลงทั้งจำนวนเงินและเมื่อเทียบอัตราส่วนกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น เนื่องจากปี 2527 เป็นปีแรกที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายที่จะจําหน่ายคู่มือเรียน และคู่มือนักศึกษา โดยจะใช้เอกชนรับไปดำเนินการ เป็นเหตุให้ค่าวัสดุลดลงถึงกล่าว

5. ค่าสาธารณูปโภคส่วนใหญ่เป็นค่าไปรษณีย์ ใน 2 ปีแรกคือปี 2521 และปี 2522 ยังไม่มีการจัดสรรค่าสาธารณูปโภคเพื่อดำเนินงาน ว.ปณ. โดยเฉพาะได้ใช้ค่าสาธารณูปโภคร่วมกับกิจกรรมการศึกษาอื่น ๆ ในการบริหารงาน อัตราการใช้เงิน

สาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นทุกปี และลดลงในปี 2527 ทั้งจำนวนเงินและเมื่อเทียบอัตราส่วนกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ

6. ค่ารายจ่ายอื่น เป็นค่าใช้จ่ายโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการประชุม สัมมนา และประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ และการอบรมครูประจำกลุ่มและ ผู้ประสานงานกลุ่ม ค่าใช้จ่ายรายจ่ายอื่นเพิ่มขึ้นทุกปี และลดลงในปี 2526 กับปี 2527 ทั้งจำนวนเงินและอัตราส่วนเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ซึ่งในระยะทดลองคือปี 2521 - 2525 ค่ารายจ่ายอื่นมีอัตราสูงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ และมีอัตรา มากกว่าในระยะขยายงาน

7. ค่าใช้จ่ายจากเงินบำรุงการศึกษา ซึ่งถือเป็นเงินรายได้อยู่ในลักษณะเพิ่มขึ้น ทั้งจำนวนและเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ ซึ่งเงินบำรุงการศึกษามีต่อการใช้จ่าย เช่นเดียวกับเงินงบประมาณ

จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายรวมของงบดำเนินการในระยะขยายงานปี 2525 - 2527 มีอัตราเพิ่มมากขึ้นกว่า 3 เท่าของระยะทดลองปี 2521 - 2525 โดยเฉพาะในปี 2526 และปี 2527 สรุปค่าใช้จ่ายงบดำเนินการตั้งแต่ปี 2521 - 2527 เรียงลำดับการใช้จ่าย จากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ค่าวัสดุ คิดเป็นร้อยละ 41.52 ค่าตอบแทนร้อยละ 33.22 ค่ารายจ่ายอื่นร้อยละ 8.56 ค่าเงินเดือนร้อยละ 7.92 ค่าใช้จ่ายจากเงินบำรุงการศึกษา ร้อยละ 46 ค่าใช้สอยร้อยละ 2.67 ค่าสาธารณูปโภคร้อยละ 1.13 และค่าลูกจ้างร้อยละ .54 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

2.2.2 งบลงทุน ค่าใช้จ่ายงบลงทุนในการดำเนินงาน ว.ป.ด. ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายลงทุนทางวิชาการ ได้แก่ การศึกษาต่อ ทูงาน ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับค่าครุภัณฑ์ ที่ลงทุนในแต่ละปี จะพิจารณาการลงทุนที่เป็นตัวเงินจริง ๆ ในแต่ละปี ซึ่งถ้าจะคิดเรื่อง การลงทุนให้ละเอียดและตรงกับสภาพความเป็นจริงแล้ว จะต้องคิดเฉพาะค่าเสื่อมราคาของ ครุภัณฑ์ในปีนั้น ๆ ทั้งนี้ครุภัณฑ์มิได้ใช้หมดสิ้นในปีเดียว เนื่องจากครุภัณฑ์มีอายุการใช้งาน ยาวนาน อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้จะคิดเฉพาะงบลงทุนที่ได้รับในแต่ละปีไป ค่าสถิติ แสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าใช้จ่ายงบประมาณในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือระหว่าง
ปี 2521 - 2527

ปี	งบค่าครุภัณฑ์		ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน		รวมค่าใช้จ่าย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2521	-	-	-	-	-	-
2522	-	-	-	-	-	-
2523	-	-	-	-	-	-
2524	-	-	276,588	100	276,588	100
2525	131,942	16.25	680,046	83.75	811,988	100
2526	153,310	19.09	649,846	80.91	803,156	100
2527	28,360	3.68	742,325	96.32	770,685	100
รวม	313,612	11.78	2,348,805	88.22	2,662,417	100

แหล่งที่มา : - ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จากตาราง 9 จะเห็นได้ว่า

1. ค่าครุภัณฑ์ เนื่องจากใน 4 ปีแรกของการดำเนินงานนั้น งาน ว.ปณ. ยังไม่ได้แยกออกมาเป็นฝ่ายโดยเฉพาะหากแต่รวมอยู่ในฝ่ายต่าง ๆ หลายฝ่าย ดังนั้นครุภัณฑ์ต่าง ๆ จึงใช้ร่วมกับกิจกรรมการศึกษาอื่น ๆ ดังได้อธิบายแล้วในตอนก่อน จึงไม่สามารถประเมินค่าใช้จ่ายครุภัณฑ์ได้ แต่ในปี 2525 ได้มีการขยายงาน ว.ปณ. และแยกออกมาจัดตั้งเป็นฝ่ายเพื่อรับผิดชอบดำเนินการและได้แยกครุภัณฑ์มาตั้งเป็นฝ่าย ว.ปณ. รวมทั้งได้ค่าครุภัณฑ์ใหม่เพิ่มเติม จากตาราง 9 ค่าครุภัณฑ์ จะเห็นได้ว่ปี 2525 และปี 2526 มีการลงทุนเป็นค่าครุภัณฑ์สูงกว่าปี 2527 ทั้งนี้การลงทุนด้านครุภัณฑ์เมื่อเทียบกับการลงทุนด้านวิชาการที่ได้จากเงินอุดหนุนจะเห็นได้ว่า ในปี 2525 คิดเป็นร้อยละ 16.25 ปี 2526 ค่าครุภัณฑ์ได้รับเพิ่มขึ้น

กว่าปีก่อน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 19.09 ของงบลงทุนทั้งหมด ในปี 2527 การลงทุนด้านครุภัณฑ์ ลดน้อยลงอีก ซึ่งคิดเป็นร้อยละเพียง 3.68 ของงบลงทุนทั้งหมด

2. ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุนซึ่งเป็นการลงทุนทางวิชาการในเขตภาคเหนือ นั้น เริ่มมีการใช้จ่ายตั้งแต่ปี 2524 ดังนั้นงบลงทุนในปีจึงมีเพียงเงินอุดหนุนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายงบลงทุนทั้งหมด และมีอัตราการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงปี 2527 จำนวน 742,325 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.21 ของค่าใช้จ่ายงบลงทุนทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายงบลงทุนตั้งแต่ปี 2521 - 2527 เป็นการลงทุนทางวิชาการ เป็นส่วนใหญ่คือ คิดเป็นร้อยละ 88.22 และเป็นค่าครุภัณฑ์เพียงร้อยละ 11.78 ของค่าใช้จ่าย ทั้งหมดโดยที่ปีแรก ๆ คือปี 2521 - 2523 ไม่สามารถประเมินงบลงทุนได้ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น แต่อาจถือค่าใช้จ่ายงบลงทุนปี 2525 เป็นเพดานค่าใช้จ่ายงบลงทุนได้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ด้านจำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

จำนวนผู้เรียนนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการวัดผลผลิตในการจัดการศึกษา ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาในตอนนี้มี 3 ประการ ได้แก่ (1) จำนวน ผู้ลงทะเบียนเข้าเรียนในแต่ละปี (2) จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และ (3) ผู้ที่เรียนไม่สำเร็จ ค่าอัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สำเร็จกับผู้ไม่สำเร็จการศึกษาถือว่าเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้แสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดการการศึกษาที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. นี้ นักศึกษาอาจลงทะเบียนเรียนในบาง เทอมและว่างไปบางเทอมก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเรียนติดต่อกันทุกเทอม แล้วแต่ความต้องการ และความสะดวกของผู้เรียน ถ้าเรียนตามหลักสูตรจะใช้เวลาประมาณ 1 ปีครึ่งหรือ 3 ภาคเรียน สำหรับผู้ที่ถือว่าเรียนไม่สำเร็จในที่นี้ ถือเอาผู้ที่ขาดการติดต่อกันตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ส่วนจำนวนผู้สำเร็จการศึกษานั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีติดตามไปแต่ละรุ่นที่ลงทะเบียน ในแต่ละปีการศึกษาซึ่งจะมีรหัสประจำตัวนักศึกษาทุกคนอาจจบเร็วหรือช้าต่างกัน แต่ตัวเลขที่นำมาเสนอในตาราง 10 เป็นผู้ที่จบการศึกษาตามหลักสูตร รายละเอียดด้านจำนวนผู้เรียน แสดงในตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือที่เข้าใหม่ สำเร็จการศึกษาและ
ไม่สำเร็จการศึกษาระหว่างปี 2521 - 2527

ปีการศึกษา	ระดับ การศึกษา	จำนวน เข้าเรียน	สำเร็จการศึกษา		ไม่สำเร็จการศึกษา	
			จำนวน	คิดเป็นร้อยละของ ผู้เข้าเรียน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของ ผู้เข้าเรียน
2521	3	858	782	91.14	76	8.86
2522	3	782	717	91.69	65	8.31
2523	3	1,034	943	91.20	91	8.80
	4	1,321	1,252	94.78	69	5.30
รวม		2,355	2,195	93.21	160	6.79
2522	3	856	841	98.25	15	1.75
	4	1,331	1,286	96.62	45	3.38
รวม		2,187	2,127	97.26	60	2.74
2525	3	1,144	1,133	99.04	11	0.96
	4	1,527	1,516	99.28	11	0.72
รวม		2,671	2,649	99.18	22	0.82
2526	3	1,741	1,735	99.66	6	0.34
	4	2,686	2,674	99.55	12	0.45
รวม		4,427	4,409	99.59	18	0.41

ตาราง 10 (ต่อ)

ปีการศึกษา	ระดับ การศึกษา	จำนวน เข้าเรียน	สำเร็จการศึกษา		ไม่สำเร็จการศึกษา	
			จำนวน	คิดเป็นร้อยละของ ผู้เข้าเรียน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของ ผู้เข้าเรียน
2527	3	840	817	97.26	23	2.74
	4	1,653	1,653	99.40	10	0.60
รวม		2,493	2,460	98.68	33	1.32
รวมทั้งสิ้น	3	7,255	6,968	96.04	287	3.96
	4	8,518	8,371	98.27	148	1.74
รวม		15,773	15,339	97.25	435	2.76

แหล่งที่มา : 1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคเหนือ

หมายเหตุ : จำนวนผู้ไม่สำเร็จการศึกษาในปี 2527 คำนวณประมาณโดยเจ้าหน้าที่

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่า

1. จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนใหม่ใน 2 ปีแรกคือปี 2521 และ 2522 มีเพียงระดับที่ 3 เนื่องจากเป็นระยะทดลองโครงการโดยจัดเพียงระดับที่ 3 แล้วจึงขยายการทดลองในระดับที่ 4 ตั้งแต่ปี 2523 พร้อมทั้งขยายพื้นที่ในการทดลอง จะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ในระดับ 4 มีมากกว่าระดับที่ 3 และจำนวนนักศึกษารวมทั้งสองระดับการศึกษาในแต่ละปีมีอัตราไม่คงที่ ปีที่มีจำนวนนักศึกษาเข้าเรียนใหม่มากที่สุดคือปี 2526 จำนวน 4,427 คน

2. จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ยในแต่ละปีมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ในแต่ละปี สำหรับจำนวนนักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษา

อยู่ในอัตราต่ำมากโดยเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 5 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ และจะเห็นว่า อัตราการสำเร็จการศึกษาในระยะทดลองต่ำกว่าระยะขยายงาน และอัตราการไม่สำเร็จ การศึกษาในระยะทดลองสูงกว่าระยะขยายงานเนื่องจากการดำเนินงาน ว.ปณ. มีการ ปรับปรุงและพัฒนาเรื่อยมาอัตราการสำเร็จการศึกษาจึงสูงขึ้นและไม่สำเร็จการศึกษาจึง ต่ำลง

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือตั้งแต่ ปี 2521 - 2527 สามารถให้บริการการศึกษาแก่นักศึกษารวมทั้งสิ้น 15,773 คน ในจำนวน นี้มีผู้สำเร็จการศึกษา 15,339 คน คิดเป็นร้อยละ 97.25 และผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษา 435 คน คิดเป็นร้อยละ 2.76 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนทั้งหมด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปี

4.1 การคำนวณจำนวนหัวของนักศึกษาในแต่ละปี เนื่องจากหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ใช้เวลาเรียนตามหลักสูตรระดับละ 3 ภาคเรียนหรือหนึ่งปีครึ่ง และผู้เรียนจะเข้าเรียนในภาคใดหรือปีใดก็ได้ตามความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียน การนับจำนวนหัวของนักศึกษาแต่ละปีจึงไม่อาจถือเอาจำนวน นักศึกษาในปีนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการคำนวณจำนวนหัวของนักศึกษาจึงพิจารณา ดังนี้

1. นักศึกษาที่เข้าเรียนใหม่ในแต่ละปีนั้นถือว่าเรียนเต็มปีการศึกษา จำนวนหัว จึงเท่ากับจำนวนนักศึกษาในปีนั้น
2. ถ้าหากลงทะเบียนเรียนติดต่อกันไป นักศึกษากลุ่มเดียวกันในข้อ 1 จะลง ทะเบียนเรียนไปอีก 1 ภาคเรียน หรือครึ่งปีการศึกษาจึงจะจบหลักสูตร ดังนั้น การคำนวณ จำนวนหัวของนักศึกษาในส่วนนี้จึงใช้วิธีเปรียบเทียบว่า ถ้าหากขยายเวลาเรียนไปเต็มปีก็จะ เท่ากับมีผู้เรียนลดลงครึ่งหนึ่ง นั่นคือ จำนวนหัวต่อปีของนักศึกษาในปีที่ 2 จะเท่ากับครึ่งหนึ่ง ของปีแรก

3. การคิดจำนวนหัวของนักศึกษาในแต่ละปีการศึกษา จึงใช้จำนวนเต็มที่ตั้ง ทะเบียนเรียนในปีนั้น (ข้อ 1) รวมกับจำนวนครึ่งหนึ่งของนักศึกษาในปีก่อน (ข้อ 2)

ตัวอย่างเช่น จำนวนหัวของนักศึกษาในปี 2522 จะเท่ากับจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนในปี 2522 รวมกับครึ่งหนึ่งของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปี 2521 เป็นต้น ในปีต่อ ๆ ไป ก็คิดอย่างเดียวกัน ยกเว้นปี 2521 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของโครงการ ว.ปอ. จะคิดเฉพาะจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่เท่านั้น เพราะไม่มีนักศึกษาที่ยกยอดมาจากปีก่อน

การคำนวณจำนวนหัวของนักศึกษาต่อปี แสดงในตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 จำนวนนักศึกษาที่เรียน ว.ปอ. ในแต่ละปีจำแนกตามระดับการศึกษา
ระหว่างปี 2521 - 2527

ปีการศึกษา	จำนวนหัวต่อปีของนักศึกษาระดับ 3			จำนวนหัวต่อปีของนักศึกษาระดับ 4			รวมจำนวนหัวต่อปี
	จำนวน เข้าใหม่ ในปีแรก	จำนวนใน ปีที่สอง ($\frac{1}{2}$ ของปีแรก)	รวม หัว/ปี	จำนวน เข้าใหม่ ในปีแรก	จำนวนใน ปีที่สอง ($\frac{1}{2}$ ของปีแรก)	รวม หัว/ปี	
2521	858	-	858	-	-	-	858
2522	782	429	1,211	-	-	-	1,211
2523	1,034	391	1,425	1,321	-	1,321	2,746
2524	856	577	1,373	1,331	660	1,991	3,364
2525	1,144	428	1,572	1,527	665	2,192	3,764
2526	1,741	572	2,313	2,686	763	3,449	5,762
2527	840	870	1,710	1,653	1,343	2,996	4,706
รวม	7,255	3,207	10,462	8,518	3,431	11,949	22,411

จากตาราง 11 เนื่องจากในปี 2521 เป็นปีแรกของการดำเนินงานจำนวนนักศึกษา
ระดับ 3 ปีในช่วงปีที่ 2 จึงไม่ปรากฏและในปี 2521 กับปี 2522 ยังไม่มีการดำเนินงานในระดับ 4
และจะเห็นได้ว่าจำนวนหัวต่อปีทั้งหมดในแต่ละปีนั้น ปีที่มีจำนวนหัวนักศึกษาที่เรียนสูงสุดคือ

ปี 2526 เป็นจำนวน 5,762 คน เนื่องจากเป็นผลรวมของนักศึกษาที่เข้าใหม่และนักศึกษาที่เรียนในปีก่อนคือ ปี 2525 ซึ่งต้องอยู่เรียนอีกครั้งปีการศึกษาจึงจะจบตามหลักสูตร ดังนั้นจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ในแต่ละปีก็จะมีส่วนในการใช้ค่าใช้จ่ายของรัฐในปีถัดไปด้วย และจะเห็นว่าในบางปีแล้วจะมีนักศึกษาที่เข้าใหม่น้อยแต่จำนวนหัวของนักศึกษาที่รับบริการอาจมากกว่าจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ได้เช่นในปี 2527 มีจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ในระดับ 3 จำนวน 840 คน ในระดับ 4 จำนวน 1,653 คน รวมเท่ากับ 2,493 คน แต่เมื่อรวมนักศึกษาที่จะต้องมีส่วนใช้จ่ายด้วยของปีก่อนคือ จำนวนที่ยกมาจากรายปี 2526 จึงมีจำนวนหัวของนักศึกษาที่จะใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 4,706 คน

4.2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปี

ในการพิจารณาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีของรัฐนี้ กำหนดจากค่าใช้จ่ายของรัฐที่จากจริงในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ จึงได้วิเคราะห์แล้วในตอนที 2 ซึ่งแยกพิจารณาจากงบดำเนินการและงบลงทุน จากตาราง 7 ทั้งนี้เพื่อให้ทราบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีที่แท้จริงและใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด ดังในตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปีในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. จำแนกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุนระหว่างปี 2521 - 2527

(หน่วย : บาท)

ปี	จำนวนหัวนักศึกษา	งบดำเนินการ		งบลงทุน		รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปี
		จำนวน	เฉลี่ยต่อหัว	จำนวน	เฉลี่ยต่อหัว	
2521	858	542,012	632	—	—	632
2522	1,211	1,047,521	865	—	—	865
2523	2,746	1,231,717	449	—	—	449
2524	3,364	2,513,112	747	276,588	82	829
2525	3,764	6,563,915	1,744	811,988	216	1,960
2526	5,762	7,729,378	1,341	803,156	139	1,480
2527	4,706	4,469,168	950	770,685	164	1,114
รวม	22,411	24,096,823	1,075	2,662,417	119	1,194

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีมีอัตราไม่คงที่และไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนค่าใช้จ่ายและจำนวนหัวของนักศึกษาในแต่ละปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวในปี 2525 มีจำนวนสูงสุดคือ 1,960 บาท ในจำนวนนี้เป็นงบดำเนินการ 1,744 บาทและงบลงทุน 216 บาท เนื่องจากเป็นปีที่มีการใช้จ่ายสูงถึงแม้จะมีจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่มากเนื่องจากการขยายโครงการซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนค่าใช้จ่ายกับปี 2526 มีอัตราเพิ่มขึ้นไม่มากนักจากปี 2525 แต่เนื่องจากปี 2526 มีจำนวนนักศึกษาที่เรียนในปีนั้นสูงซึ่งรวมนักศึกษาจากปี 2525 ด้วยจึงทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของปี 2526 ต่ำลงกว่าปี 2525 คือเท่ากับ 1,480 บาท

กล่าวโดยสรุปค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของรัฐในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือตั้งแต่ปี 2521 - 2527 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,194 บาท ในจำนวนนี้เป็นงบดำเนินการเท่ากับ 1,075 บาท และงบลงทุน 119 บาท

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในส่วนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ที่นำมาวิเคราะห์นี้ เป็นการสุ่มสอบถามนักศึกษาซึ่งแบ่งเป็นภาคเหนือตอนบน 2 จังหวัด คือ เชียงใหม่ และลำปาง และภาคเหนือตอนล่างคือ พิจิตร และนครสวรรค์ รวม 4 จังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาทั้งสิ้น 337 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายนี้เป็นค่าใช้จ่ายของนักศึกษาในปีการศึกษา 2527 ซึ่งเป็นนักศึกษารุ่นปัจจุบัน

ข้อมูลที่นำเสนอในตอนนี้แยกเป็นดังนี้

5.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา

5.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม แสดงในตาราง 13 ต่อไปนี้

ตาราง 13 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับฐานะเศรษฐกิจและ
การใช้จ่ายในการเรียนทาง ว.ปด. ปีการศึกษา 2527

จำนวนและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ก. จังหวัดมลำนเา		
เชียงใหม่	105	31.16
ลำปาง	64	18.99
พิจิตร	90	26.71
นครสวรรค์	78	23.15
รวม	337	100.00
ข. อายุ		
14 - 20 ปี	218	64.5
21 - 25 ปี	73	21.6
26 - 30 ปี	31	9.5
31 - 35 ปี	10	3
36 - 40 ปี	2	.6
41 ปีขึ้นไป	3	.9
รวม	337	100.00
ค. อาชีพ		
ค้าขาย	28	8.3
เกษตร	101	29.9
รับราชการ	6	1.8
รับจ้าง	121	35.8

ตาราง 13 (ต่อ)

จำนวนและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ว่างงาน	76	22.8
อื่น ๆ	5	1.5
รวม	337	100.00
ง. รายได้ต่อปี		
ไม่มีรายได้	150	14.4
ต่ำกว่า 500 บาท	120	35.5
500 - 999 บาท	36	10.9
1,000 - 1,499 บาท	11	3.3
1,500 บาทขึ้นไป	20	5.9
รวม	337	100.00
จ. ระยะทางไปพบกลุ่ม		
0 - 5 กิโลเมตร	67	19.8
6 - 10 กิโลเมตร	43	12.7
11 - 15 กิโลเมตร	59	17.5
16 - 20 กิโลเมตร	66	19.8
20 กิโลเมตรขึ้นไป	102	30.2
รวม	337	100.0

ตาราง 13 (ต่อ)

จำนวนและคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
๗. <u>พาหนะที่ใช้ไปพบกลุ่ม</u>		
เดิน	34	10.1
รถจักรยาน	34	10.1
รถจักรยานยนต์	114	43.0
รถโดยสาร	151	44.7
รถยนต์ส่วนตัว	4	1.2
รวม	337	100.0

จากตาราง 13 จะเห็นได้ว่า

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนสูงสุดมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 31.16 และน้อยที่สุดคือจังหวัดลำปาง คิดเป็นร้อยละ 18.99 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ว.ปณ. ในด้านอายุ จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 14 - 20 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64.6 รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุระหว่าง 21 - 25 ปี มีจำนวนร้อยละ 21.6 องค์ประกอบด้านอาชีพจะเห็นได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.8 และเกษตรกร ร้อยละ 29.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อปีอยู่ในระดับต่ำกว่า 500 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.5 และประเภทไม่มีรายได้เลย คิดเป็นร้อยละ 14.4 ทั้งนี้ หมายถึงไม่มีรายได้ที่เป็นตัวเงิน จะเห็นได้ว่าจากคุณลักษณะ 3 ประการนี้ นักศึกษา ว.ปณ. ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานและอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร รวมทั้งยังเป็นคนว่างงานอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ

สำหรับข้อมูลเกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา คือ ระยะทางจากที่พักอาศัยไปพบกลุ่ม จะเห็นได้ว่านักศึกษา ว.ปณ. ส่วนใหญ่ร้อยละ 30.2 ต้องเดินทางไปพบกลุ่มในระยะ

ทางตั้งแต่ 20 กิโลเมตรขึ้นไป และร้อยละ 19.8 ไปพบกลุ่มระยะทาง 16 - 20 กิโลเมตร จักว่าเป็นระยะทางไกลจากที่พัก การเดินทางใช้รถโดยสารร้อยละ 44.7 และรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 43 เดินและใช้รถจักรยานรวมกันร้อยละ 20 จะเห็นได้ว่าจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ว.ปณ. ต้องพบกลุ่มไกลจากที่พักมากและต้องใช้จ่ายในการเดินทางไปพบกลุ่มด้วย สิ่งเหล่านี้ มีผลต่ออัตราค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักศึกษา

5.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ.

สำหรับการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ. จะแยกพิจารณาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่กำหนดตามระเบียบการเรียนทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ส่วนที่สอง คือค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ใน ระเบียบการเรียนและส่วนที่สาม เป็นการสรุปค่าใช้จ่ายส่วนตัว ซึ่งเป็นการรวมค่าใช้จ่ายจาก ส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองเข้าด้วยกัน

5.2.1 ค่าใช้จ่ายตามระเบียบการเรียนทาง ว.ปณ. เป็นค่าใช้จ่ายที่นักศึกษา ทุกคนจะต้องจ่ายตามระเบียบและวิธีการเรียนของเขตภาคเหนือ ได้แก่ ค่าระเบียบการและ ใบสมัคร ค่าขึ้นทะเบียนนักศึกษา ค่าลงทะเบียนรายวิชา ค่าส่งบทเรียน ค่าใบรับรอง ดัง ตารางที่ 14

ตาราง 14 แสดงค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ว.ปณ. ตามระเบียบการในเขตภาคเหนือ

รายการใช้จ่ายตามระเบียบ	ระดับ 3	ระดับ 4
1. ค่าระเบียบการและใบสมัคร	5	5
2. ค่าขึ้นทะเบียนนักศึกษา	10	10
3. ค่าลงทะเบียนรายวิชา	150	750
4. ค่าส่งบทเรียน	55	119
5. ค่าใบรับรอง	5	5
รวม	225	889

จากตาราง 14 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาตามระเบียบการเรียนทาง ว.ปณ. ค่าลงทะเบียนรายวิชาในระดับ 3 หน่วยกิต 5 บาท โดยจะต้องเรียนตามหลักสูตรกำหนด คือ 30 หน่วยกิต ดังนั้นในระดับ 3 ค่าลงทะเบียนเท่ากับ 150 บาท และในระดับ 4 หน่วยกิต ละ 15 บาท โดยจะต้องเรียน 50 หน่วยกิตจึงจะจบตามหลักสูตร ค่าลงทะเบียนในระดับ 4 จึงเท่ากับ 750 บาท นอกจากนี้ค่าส่งบทเรียนในระดับ 3 วิชาละ 5 บาท ซึ่งในระดับ 3 โดยเฉลี่ยแล้วเรียน 11 วิชา ดังนั้นค่าส่งบทเรียนเท่ากับ 55 บาท ส่วนในระดับ 4 ค่าส่งบทเรียนวิชาละ 7 บาท ต้องเรียนทั้งสิ้น 17 วิชา ดังนั้นค่าส่งบทเรียนในระดับ 4 จึงเท่ากับ 119 บาท สำหรับค่าใบรับรองหรือใบ ร.บ. ค่าระเบียบการและใบสมัครรวมทั้งค่าขึ้นทะเบียน นักศึกษาในระดับ 3 และ 4 เสียเท่ากัน รวมทั้งสิ้นแล้วค่าใช้จ่ายตามระเบียบการระดับ 3 เท่ากับ 225 ระดับ 4 เท่ากับ 889 บาท

5.2.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ใน ระเบียบการเรียนทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ ค่าพาหนะเพื่อการศึกษา ค่าหนังสือ ประกอบการเรียน ค่าใช้จ่ายภาคปฏิบัติ ค่ากิจกรรมพิเศษ ค่าสอบซ่อม และค่าอุปกรณ์การศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 15 ต่อไปนี้

ตาราง 15 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาที่นอกเหนือจากระเบียบการของนักศึกษา ว.ปณ.
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2527

รายการค่าใช้จ่าย	ระดับ	จังหวัด				รวมเฉลี่ย
		เชียงใหม่	ลำปาง	พิจิตร	นครสวรรค์	
1. ค่าพาหนะ	3	390	210	510	550	415
	4	370	190	500	480	385
2. ค่าหนังสือประกอบ การเรียน	3	140	105	320	270	209
	4	180	204	380	310	278
3. ค่าภาคปฏิบัติ	3	10	20	60	55	36
	4	100	50	60	40	62
4. ค่ากิจกรรมพิเศษ	3	20	20	40	60	35
	4	10	10	30	40	23
5. ค่าอุปกรณ์การศึกษา	3	150	100	150	160	140
	4	100	110	190	170	143
6. ค่าสอบซ่อม	3	40	50	40	45	44
	4	20	10	30	30	23
รวม	3	750	505	1,120	1,140	879
	4	780	574	1,190	1,070	914

จากตารางจะเห็นได้ว่า

1. ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คือ ค่าพาหนะ มีอัตราสูงสุด
เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทั้งในระดับ 3 และระดับ 4 โดยที่นักศึกษาระดับ 3 เสียค่า
ใช้จ่ายพาหนะสูงกว่าระดับ 4 ค่าหนังสือประกอบการเรียน ค่าใช้จ่ายภาคปฏิบัติและค่าอุปกรณ์
การศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษาระดับ 4 ใช้ค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาระดับ 3 เนื่องจาก

นักศึกษาระดับ 4 มีเนื้อหาและจำนวนวิชาที่ต้องเรียนมากกว่า สำหรับค่ากิจกรรมพิเศษ นักศึกษา ว.ปณ. ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำมากเนื่องจากรูปแบบการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมนักศึกษาจึงมีน้อย ส่วนค่าสอบซ่อมนักศึกษาระดับ 3 มีค่าใช้จ่ายด้านนี้สูงกว่านักศึกษาระดับ 4 อาจเนื่องมาจากนักศึกษาระดับ 4 สามารถปรับตัวให้เข้ารับระบบการเรียนได้ดีขึ้น

2. ค่าใช้จ่ายพิจารณาตามระดับการศึกษาในแต่ละจังหวัด จะเห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้ว นักศึกษาระดับ 4 เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าระดับ 3 ของทุกจังหวัดยกเว้นจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดที่นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากระเบียบการของการศึกษาทาง ว.ปณ. เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ พิจิตร นครสวรรค์ เชียงใหม่และลำปาง

5.2.3 สรุปค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ค่าใช้จ่ายที่นำมาเสนอในตาราง 16 ต่อไปนี้ เป็นการรวมค่าใช้จ่ายทั้งตามระเบียบการเรียนในข้อ 5.2.1 และค่าใช้จ่ายนอกเหนือระเบียบการเรียนในข้อ 5.2.2 มารวมเข้าด้วยกันเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในการเรียนตลอดหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษา ดังนี้

ตาราง 16 แสดงค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปอ. ในเขตภาคเหนือ
แยกตามระดับการศึกษาเฉลี่ยต่อหัว

รายการค่าใช้จ่าย	ระดับ	
	3	4
ก. ค่าใช้จ่ายตามระเบียบการ		
1. ค่าระเบียบการและใบสมัคร	5	5
2. ค่าขึ้นทะเบียนนักศึกษา	10	10
3. ค่าลงทะเบียนรายวิชา	150	750
4. ค่าส่งบทเรียน	55	119
5. ค่าใบรับรอง	5	5
รวม	225	889
ข. ค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากระเบียบการ		
6. ค่าพาหนะ	415	385
7. ค่าหนังสือประกอบการเรียน	209	278
8. ค่าภาคปฏิบัติ	36	62
9. ค่ากิจกรรมพิเศษ	35	23
10. ค่าอุปกรณ์การศึกษา	140	143
11. ค่าสอบซ่อม	44	23
รวม	879	914
รวมทั้งสิ้น	1,104	1,803

จากตาราง 16 เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาในส่วนของ
ค่าใช้จ่ายตามระเบียบการระหว่างระดับ 3 กับระดับ 4 จะเห็นได้ว่าแตกต่างกัน 65 บาท

คือในระดับ 3 เสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบการ 225 บาท และในระดับ 4 เท่ากับ 889 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากระเบียบการระหว่างระดับ 3 กับระดับ 4 ไม่แตกต่างกันมากนัก คือในระดับ 3 เท่ากับ 879 บาท และระดับ 4 เท่ากับ 914 บาท แตกต่างกันเพียง 35 บาท เท่านั้น จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายของผู้เรียนการศึกษาทาง ว.ปณ. ที่แตกต่างระดับการศึกษา และค่าใช้จ่ายระเบียบการแตกต่างกันตามระดับการศึกษา แต่ค่าใช้จ่ายทั่ว ๆ ไปที่นอกเหนือจากค่าเล่าเรียนที่กำหนดไว้ในระเบียบการแตกต่างกันมากนัก

กล่าวโดยสรุปค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ. จากตาราง 16 ก็คือ ระดับ 3 เท่ากับ 1,104 บาท และในระดับ 4 เท่ากับ 1,803 บาท

ตอนที่ 6 สัดส่วนค่าใช้จ่ายของรัฐกับผู้เรียน

เนื่องจากการศึกษาค่าใช้จ่ายของรัฐไม่สามารถแยกค่าใช้จ่ายตามระดับการศึกษาได้ และการใช้จ่ายของการศึกษาทั้ง 2 ระดับการศึกษาจะแตกต่างกันคือ โดยทั่ว ๆ ไปในระดับ 3 จะเรียนทั้งหมด 24 หน่วยกิต/ปี และในระดับ 4 จะเรียน 36 หน่วยกิต/ปี ดังนั้นในการคำนวณหาสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรัฐกับผู้เรียน จึงต้องคำนวณค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหน่วยกิต โดยจะใช้ตัวเลขค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในปี 2527 จากตาราง 7 คือ 5,239,853 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายจริง และใช้จำนวนหัวต่อปีของนักศึกษาจากตาราง 11 ซึ่งมีจำนวนนักศึกษาในระดับ 3 เท่ากับ 1,710 คน/ปี และระดับ 4 เท่ากับ 2,996 คน/ปี ดังนี้

1. จำนวนนักศึกษาในระดับ 3 เท่ากับ 1,710 คน/ปี และระดับ 4 เท่ากับ 2,996 คูณด้วยจำนวนหน่วยกิตตามระดับการศึกษาคือในระดับ 3 เท่ากับ 24 หน่วยกิต/ปี และในระดับ 4 เท่ากับ 36 หน่วยกิต/ปี ได้จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดในระดับ 3 เท่ากับ 41,040 หน่วยกิต และในระดับ 4 เท่ากับ 10,785 หน่วยกิต รวมหน่วยกิตทั้งสิ้น เท่ากับ 148,896 หน่วยกิต/ปี

2. หากค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหน่วยกิตได้โดยนำจำนวนเงินทั้งสิ้น 5,239,853 บาท เฉลี่ยด้วยจำนวนหน่วยกิต 148,896 หน่วยกิต/ปี ดังนั้นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหน่วยกิตเท่ากับ 35.19 บาท

3. หากค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวแยกตามระดับการศึกษาได้จากการนำค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหน่วยกิตคูณด้วยจำนวนหน่วยกิตที่เรียนในแต่ละระดับการศึกษาคือ ในระดับ 3 เรียน 24 หน่วยกิต และระดับ 4 เรียน 36 หน่วยกิต ดังนั้นค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 845 บาท กับ 1,267 บาท ตามลำดับ

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของรัฐกับผู้เรียนดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของรัฐกับผู้เรียนในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

ระดับ การศึกษา	ส่วนที่รัฐจ่าย		ส่วนที่ผู้เรียนจ่าย		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3	845	43	1,104	57	1,949	100
4	1,267	41	1,803	59	3,070	100

จากตาราง 17 จะเห็นได้ว่า ส่วนที่รัฐจ่ายในระดับ 3 สูงกว่าในระดับ 4 แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษา ในด้านจำนวนจะเห็นว่าในระดับ 4 รัฐออกค่าใช้จ่ายให้มากกว่าระดับ 3 คือในระดับ 4 รัฐจ่าย 1,267 บาท และระดับ 3 รัฐจ่าย 845 บาท คือมากกว่าเท่ากับ 422 บาท เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียนในระดับ 3 เท่ากับ 43 : 57 และในระดับ 4 เท่ากับ 41 : 59

ตอนที่ 7 การกระจายบริการทางการศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

การศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุและไปรษณีย์ ทั้งนี้เพื่อการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การกระจายบริการพิจารณาจากอัตราส่วนจำนวนอำเภอที่มีนักศึกษารับบริการการศึกษาในแต่ละปีกับจำนวนอำเภอทั้งหมดในพื้นที่เขตภาคเหนือซึ่งมีทั้งหมด 147 อำเภอ ในจำนวน 16 จังหวัด ดังรายละเอียดในตารางและแผนที่ต่อไปนี้

ตาราง 18 การกระจายการศึกษาในระดับอำเภอของการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
จำแนกเป็นรายจังหวัดตั้งแต่ปี 2521 - 2527

จังหวัด	จำนวนอำเภอ ในจังหวัด	ปีการศึกษา						
		2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527
เชียงราย	12	1	3	4	9	6	12	12
เชียงใหม่	19	12	10	18	18	13	19	19
แม่ฮ่องสอน	5	-	-	2	3	2	5	5
พะเยา	7	-	1	3	6	4	7	6
น่าน	10	-	-	1	3	*	6	*
ลำปาง	12	9	9	11	11	11	11	10
แพร่	7	1	-	2	5	2	5	6
ลำพูน	6	2	4	5	5	6	6	6
อุตรดิตถ์	8	1	1	4	7	6	7	7
สุโขทัย	9	-	-	4	8	7	8	9
พิษณุโลก	9	-	-	4	8	6	8	5
ตาก	8	-	-	2	4	3	6	4
เพชรบูรณ์	9	-	1	6	7	5	8	7
กำแพงเพชร	7	-	-	2	5	7	7	7
พิจิตร	7	-	-	2	4	7	7	7
นครสวรรค์	12	-	-	5	8	12	12	12
รวม	147	17	29	75	111	97	134	122

อำเภอที่มีบริการ

คิดเป็นร้อยละ

ของทั้งหมด 100 11.56 19.73 51.02 75.51 65.99 91.16 82.99

แหล่งที่มา : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

หมายเหตุ : * ไม่มีข้อมูล

จากตารางแยกพิจารณาได้ดังนี้

7.1 การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในระดับจังหวัดและอำเภอ

1. การกระจายบริการการศึกษา ว.ปณ. ในระดับจังหวัด จะเห็นได้ว่าในปี 2521 และปี 2522 ยังบริการไม่ถึงทุกจังหวัดคือมีเพียง 6 และ 7 จังหวัด ตามลำดับ แต่ตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา การศึกษาทาง ว.ปณ. ได้ขยายบริการครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตภาคเหนือ 16 จังหวัด และมีจำนวนอำเภอที่แสดงถึงการกระจายตัวของบริการเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงขยายโครงการ

2. การกระจายบริการการศึกษา ว.ปณ. ในระดับอำเภอ ปี 2521 มีอำเภอที่รับบริการ ว.ปณ. 17 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 11.56 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด ปี 2522 เพิ่มขึ้นเป็น 29 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 19.23 หลังจากนั้นปี 2523 เป็นต้นมาบริการการศึกษา ว.ปณ. ในระดับอำเภอขยายจนเกือบทั่วในระดับจังหวัด ในปี 2526 มีอำเภอที่รับบริการสูงสุดคือ 134 อำเภอ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 91.16 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด ในปี 2527 จำนวนอำเภอที่รับบริการ ว.ปณ. ลดลงเหลือเพียง 122 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 82.99 ของจำนวนอำเภอทั้งหมดในพื้นที่ภาคเหนือ

7.2 จำนวนนักศึกษาและการกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ จำแนกเป็นระยะทดลองและระยะขยายโครงการ ดังแสดงในตาราง 36 และ 37 ในภาคผนวก

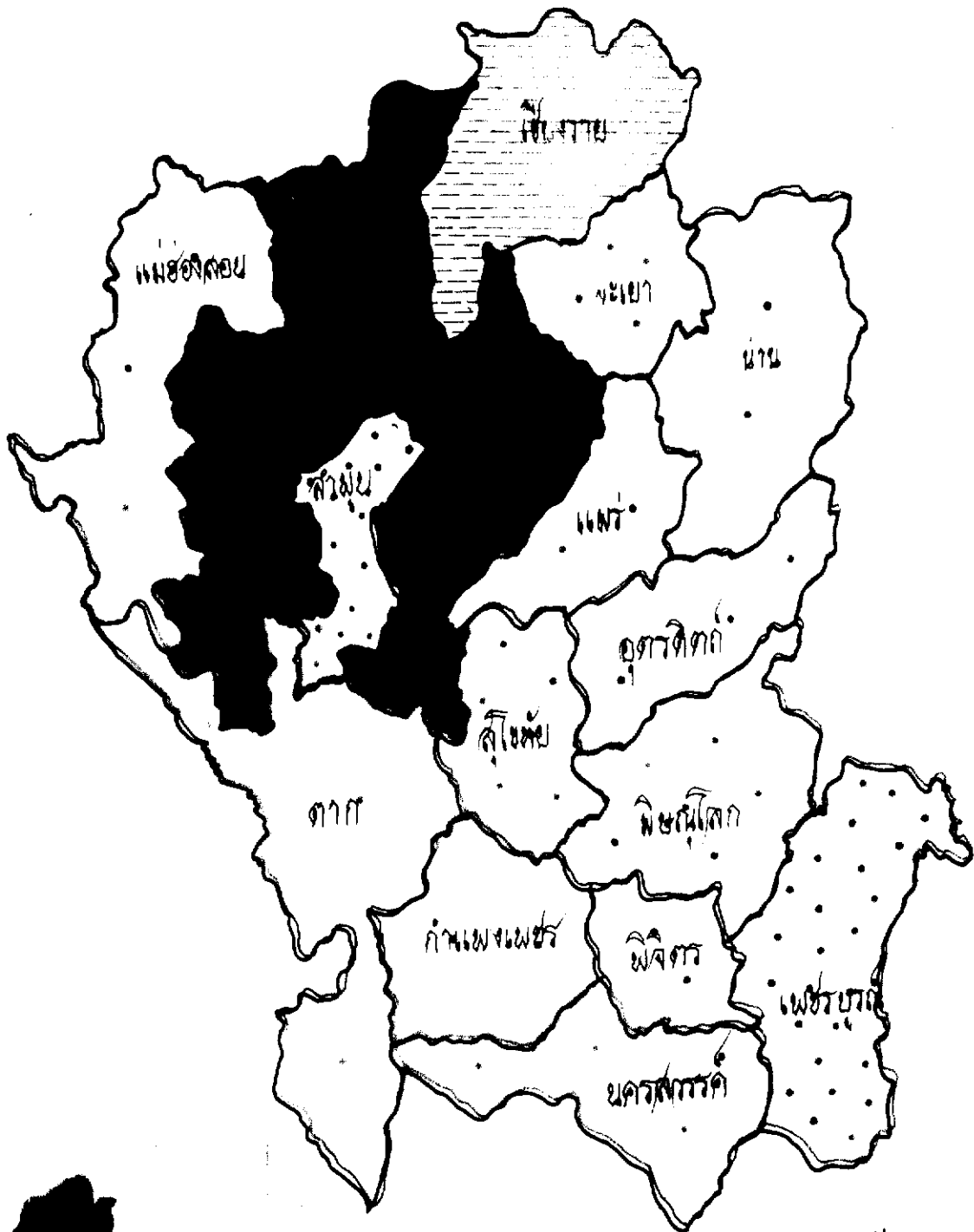
ค่าสถิติในตาราง 36 และ 37 แสดงจำนวนของนักศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือทั้งหมด ซึ่งในตาราง 36 เป็นจำนวนของนักศึกษาในช่วงปี 2521 - 2524 ซึ่งเป็นระยะทดลองโครงการ ส่วนในตาราง 37 เป็นจำนวนนักศึกษาในระยะขยายโครงการคือช่วงปี 2525 - 2527 ตัวเลขด้านจำนวนนี้เสนอเฉพาะตัวเลขรวมในระดับจังหวัด ส่วนจำนวนนักศึกษาในระดับอำเภอได้เสนอไว้ในภาคผนวก จากตาราง 21 - 35

เพื่อให้มองเห็นลักษณะการกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. จึงได้นำจำนวนนักศึกษามาแสดงในแผนที่เพื่อให้เห็นการกระจายต่อพื้นที่ในเขตภาคเหนือ โดยใช้สัญลักษณ์แบ่งตามระดับอัตราส่วนของจำนวนนักศึกษา

แผนที่หมายเลข 1 แสดงลักษณะและอัตราการกระจายในระดับจังหวัดช่วงปี

2521 - 2524 ส่วนแผนที่หมายเลข 2 แสดงช่วงปี 2525 - 2527

สำหรับการกระจายบริการในระดับอำเภอ ได้แสดงไว้ในแผนที่หมายเลข 3 - 9
ซึ่งแสดงอัตราและลักษณะการกระจายเป็นรายปีตั้งแต่ปี 2521 - 2527

แผนที่ประเทศไทย

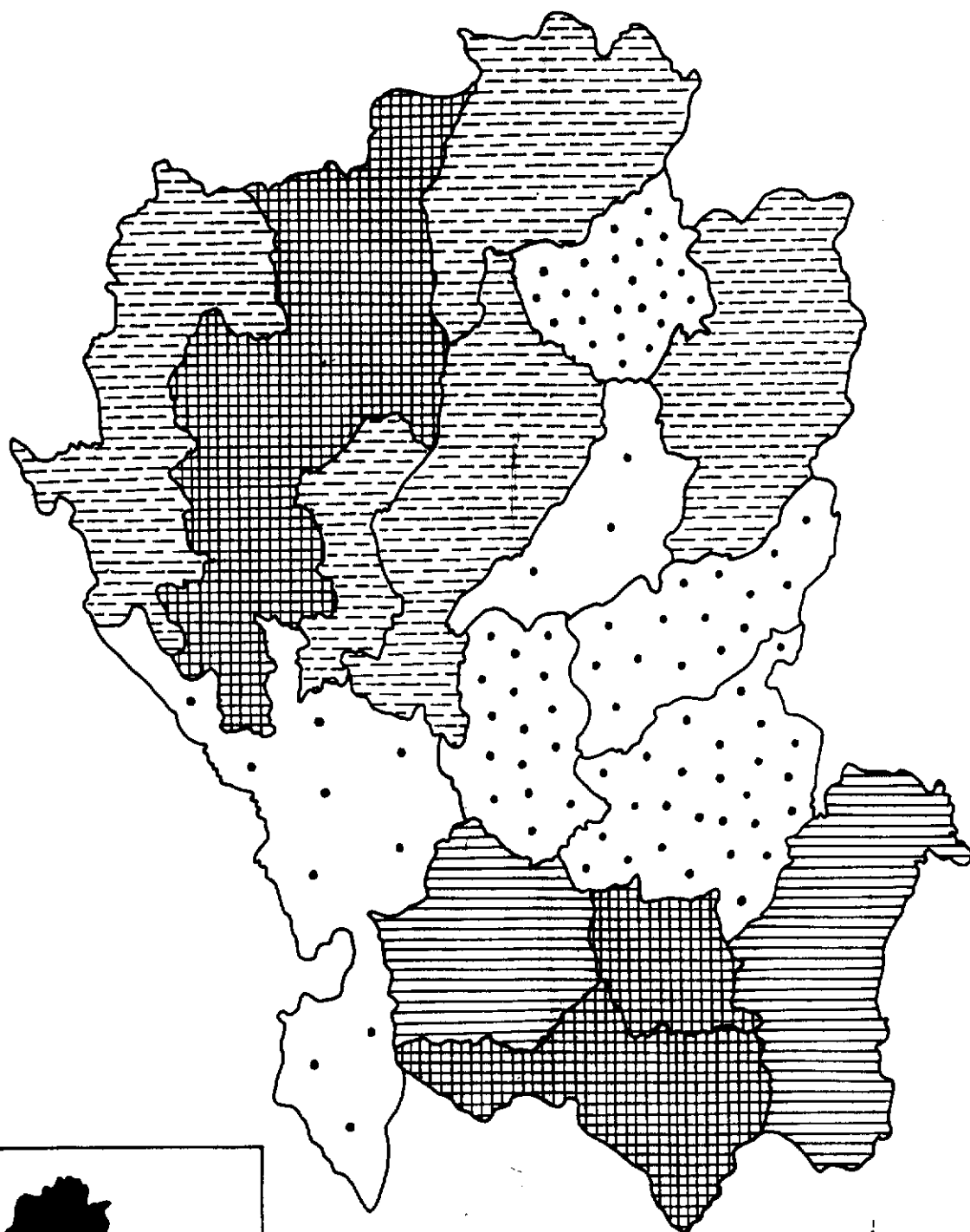
ภาคเหนือ

พื้นที่ประสบภัยแล้ง
พ.ศ. 2520-2521

1:100,000

1:100,000

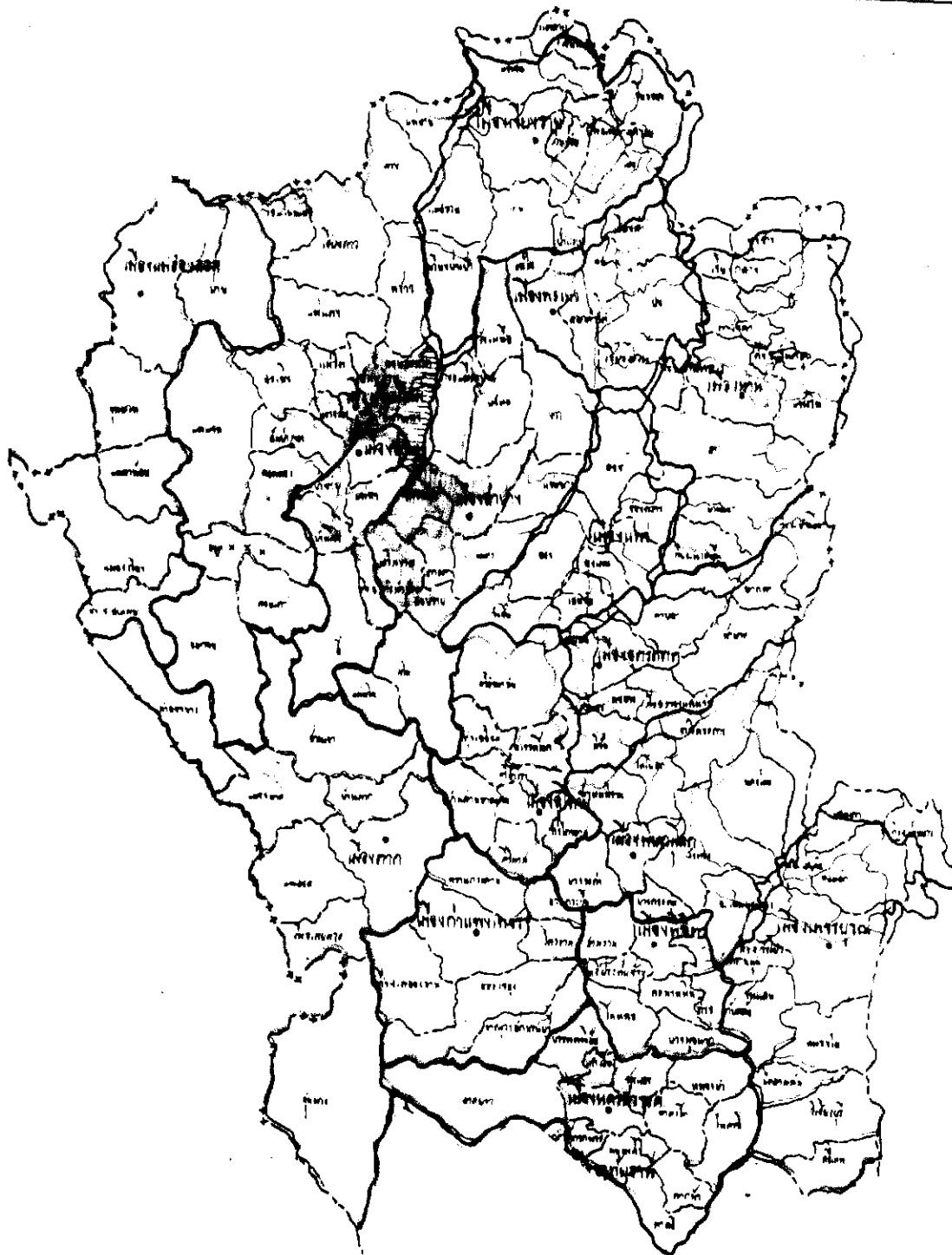

แผนที่หมายเลข ๕

การกระจายประชากรที่อำเภอ ว.ป.น.ระดับจังหวัด
ในเขตภาคเหนือ ปี 2525 - 2527

10	1201 - 1500
301 - 600	1501 - 1800
601 - 900	1801
901 - 1200	

แผนที่ประเทศไทย

ประเทศไทย

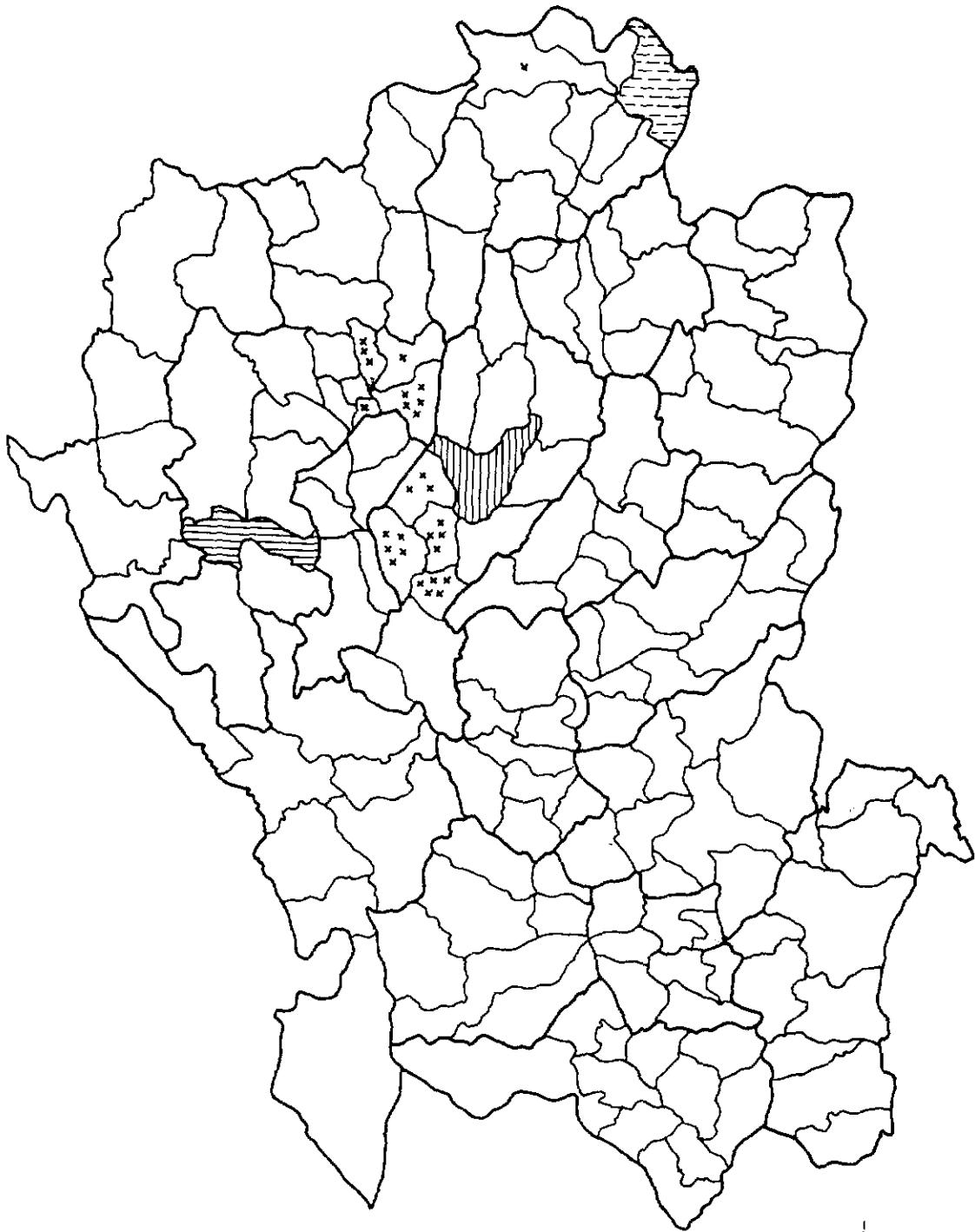

61-12

36

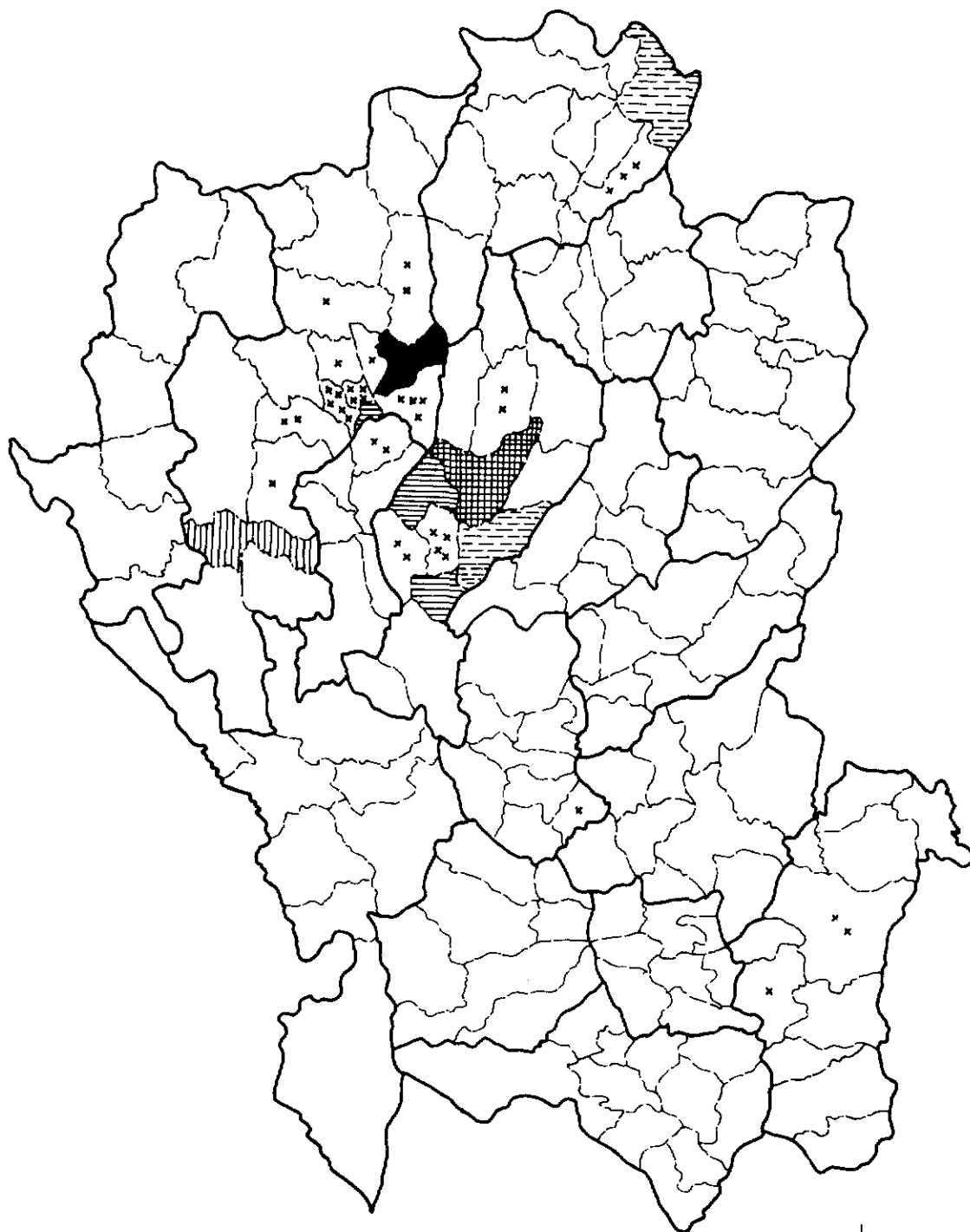

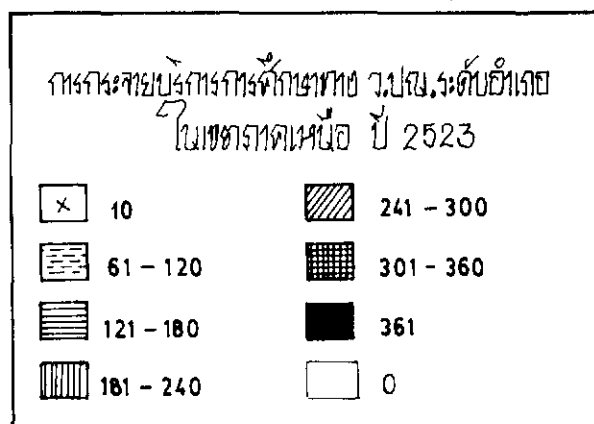
แผนที่หมายเลข 4

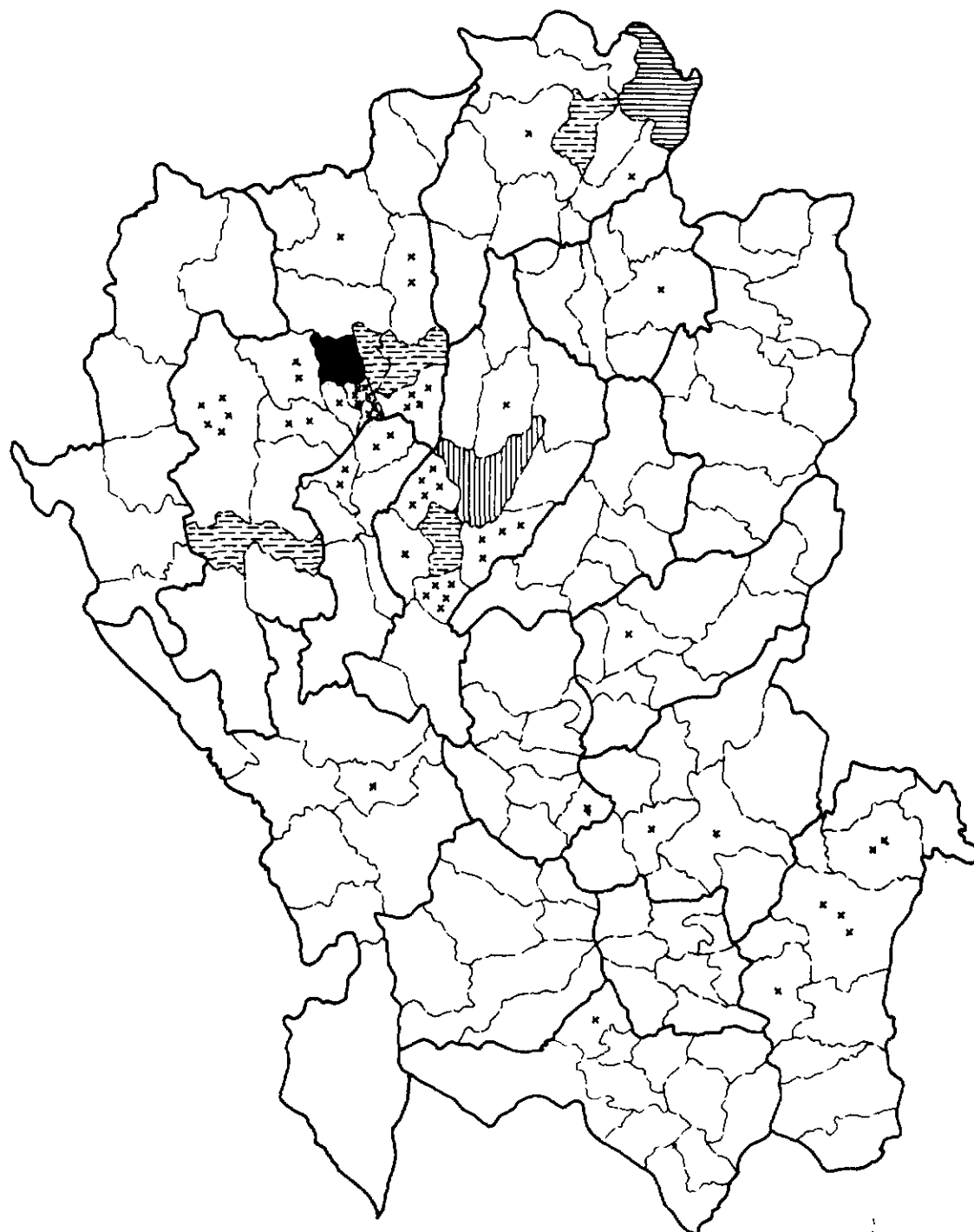
การกระจายประชากรที่อำเภอ ว.ป.น. ระดับอำเภอ
ในทศวรรษที่ 2522

10	241 - 300
61 - 120	301 - 360
121 - 180	361
181 - 240	0

แผนที่หมายเลข 5

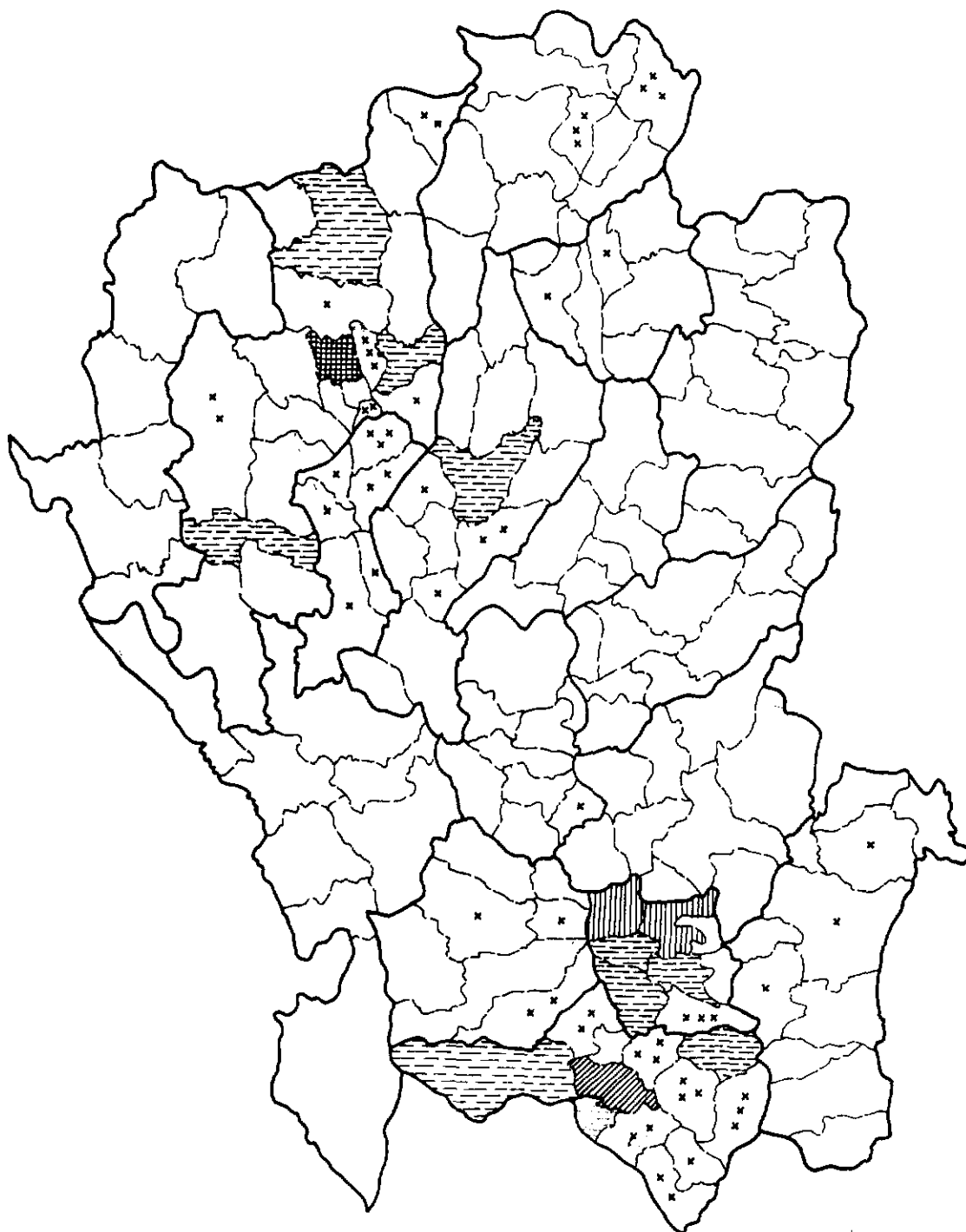

แผนที่หมายเลข 6

การกระจายบริการการไฟฟ้าทั่วถึง ว.ก.น.ระดับอำเภอ
ในเขตภาคเหนือ ปี 2524

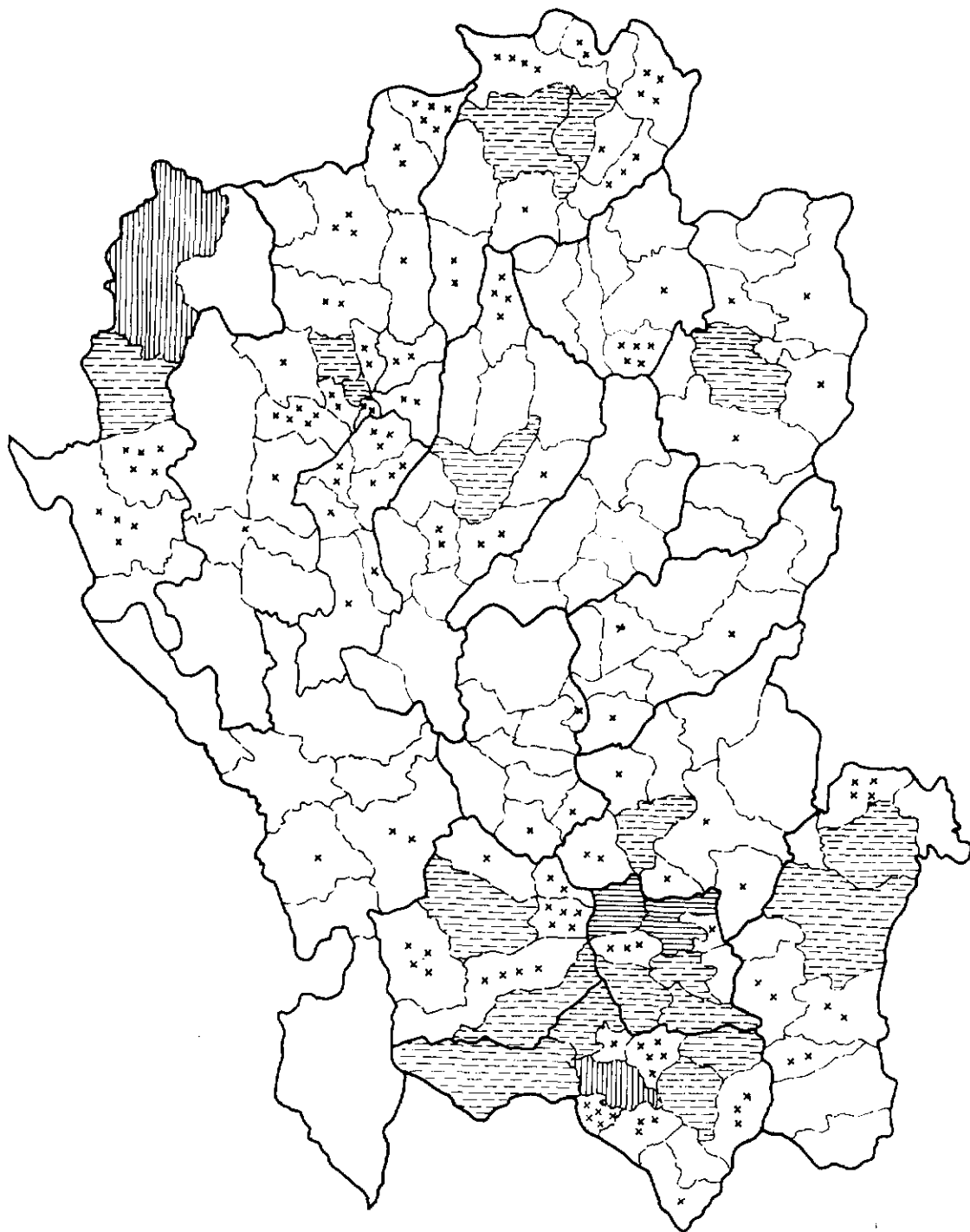
10	241 - 300
61 - 120	301 - 360
121 - 180	361
181 - 240	0

แผนที่หมายเลข 7

การกระจายปริมาณการปลูกข้าวของ จ.ปทุมธานี
ในเขตภาคเหนือ ปี 2525

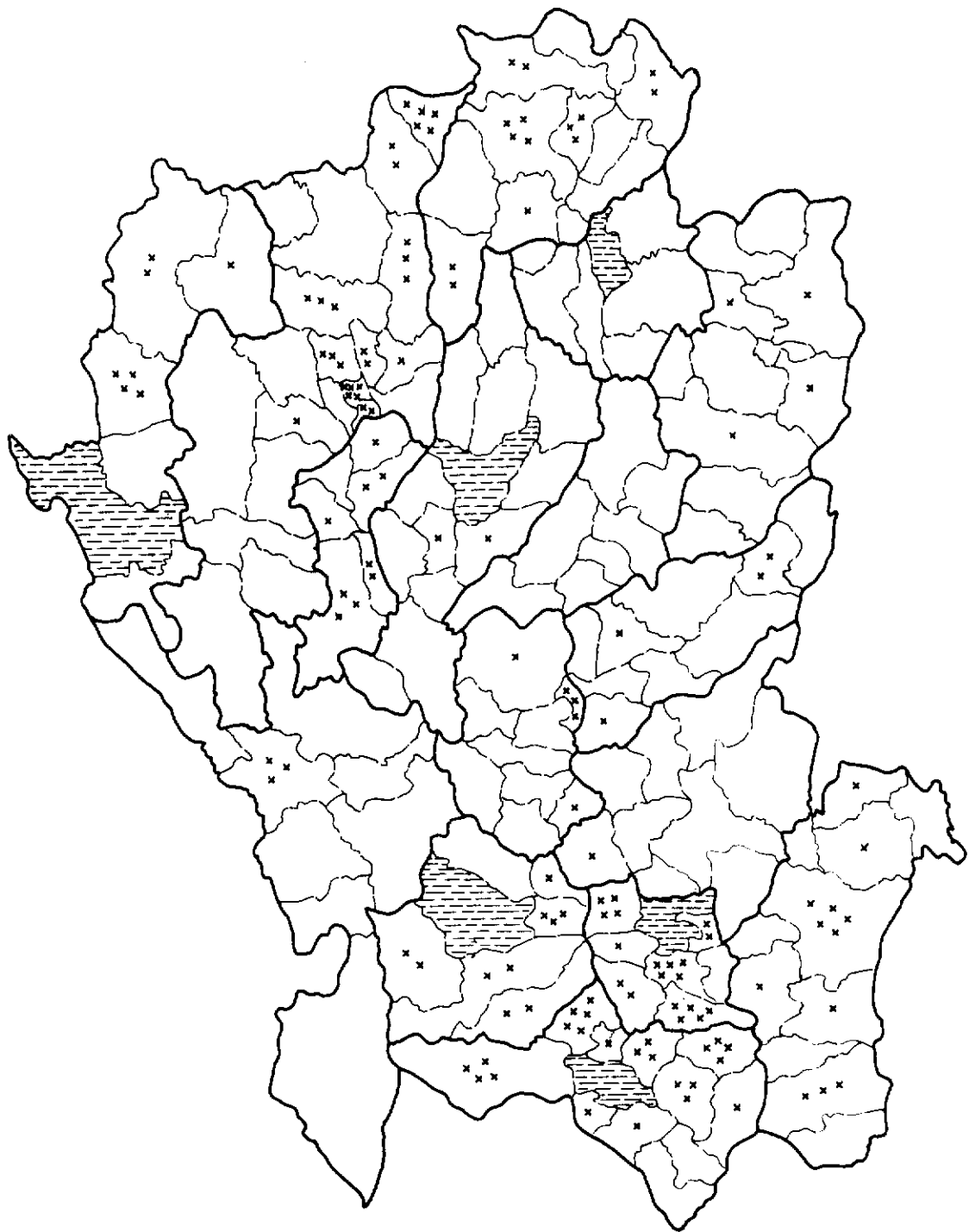
×	10	▨	241 - 300
▤	61 - 120	▩	301 - 360
▥	121 - 180	■	361
▦	181 - 240	□	0

แผนที่หมายเลข 8

การกระจายบริการการไฟฟ้าทั่วไทย ระดับเบื้องต้น
ในเขตภาคเหนือ ปี 2526

	10		241 - 300
	61 - 120		301 - 360
	121 - 180		361
	181 - 240		0

การกระจายบริการการดูแลสุขภาพตาม ว.ป.ค. ระดับอำเภอ
ในประเทศไทย ปี 2527

×	10		241 - 300
	61 - 120		301 - 360
	121 - 180		361
	181 - 240		0

จากแผนที่หมายเลข 1 - 9 แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในระดับจังหวัดในระยะทดลองโครงการคือ ปี 2521 - 2524 จะเห็นได้ว่า จำนวนนักศึกษาที่รับบริการหนาแน่นในจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง รองลงมาคือ เชียงราย และเพชรบูรณ์ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนนักศึกษายู๋ในอัตราต่ำ แต่ในระยะขยายโครงการคือ ปี 2525 - 2527 จากแผนที่หมายเลข 2 จะเห็นได้ว่า จำนวนนักศึกษาที่รับบริการกระจายตามลำดับอัตราส่วน โดยเฉพาะในจังหวัดพิจิตร และนครสวรรค์มีจำนวนนักศึกษายู๋ในระดับเดียวกับจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดที่มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นคือ เชียงราย น่าน ลำพูน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู๋ในระดับเดียวกับลำปาง จะเห็นได้ว่าจังหวัดลำปางและเชียงใหม่มีจำนวนนักศึกษาลดลง จำนวนนักศึกษารองลงมาคือ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ พะเยา สุโขทัย ตาก และแพร่ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการกระจายบริการในระยะทดลองและระยะขยายโครงการ จะเห็นได้ว่า ในระยะทดลองการกระจายบริการมีลักษณะกระจุกอยู๋ในบางจังหวัด แต่ในระยะทดลองอัตราการกระจายทั้งในด้านพื้นที่และจำนวนโดยทั่ว ๆ ไป ขยายไปตามจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และอยู๋ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน

2. การกระจายบริการระดับอำเภอตั้งแต่ปี 2521 - 2527 โดยพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ในแต่ละปีการศึกษา จะเห็นได้ว่า ในปี 2521 ซึ่งเป็นปีแรกของระยะทดลองมีนักศึกษาเพียง 2 จังหวัดคือ เชียงใหม่และลำปาง ซึ่งนักศึกษายู๋ในอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง ในปี 2522 มีพื้นที่ผู้รับบริการเพิ่มขึ้นคือ จังหวัดเชียงราย และในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนนักศึกษาในอำเภอฮอดเพิ่มขึ้นมากกว่าปีก่อน แต่ในอำเภออื่น ๆ ลดลงรวมทั้งในจังหวัดลำปาง ปี 2523 จำนวนผู้รับบริการเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนในทั้ง 3 จังหวัดคือ ลำปาง เชียงใหม่ และเชียงราย โดยเฉพาะในอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง ในปีนี้เริ่มมีนักศึกษาเรียน ว.ปณ. ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง แต่ในบางอำเภอในภาคเหนือตอนบนไม่มีนักศึกษาในอำเภอที่เคยมี ปี 2525 ซึ่งเป็นปีขยายโครงการ จำนวนพื้นที่และนักศึกษาในภาคเหนือตอนล่างเพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน แต่ในหลาย ๆ อำเภอของภาคเหนือตอนบนลดลง เช่น เชียงใหม่ ลำปาง และเชียงราย ปี 2526 เป็นปีที่อัตราการกระจายบริการครอบคลุมพื้นที่และจำนวนนักศึกษามากที่สุดกว่าทุก ๆ ปี และมี

อัตราส่วนใกล้เคียงกัน ปี 2527 จำนวนพื้นที่และนักศึกษาลดลงในหลาย ๆ อำเภอและจังหวัด เช่น เชียงใหม่ และเชียงราย

สรุปจากแผนที่หมายเลข 3 - 9 จะเห็นได้ว่า การกระจายบริการ ว.ปณ. ในด้านจำนวนพื้นที่และนักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ในทุก ๆ ปี และจะเห็นได้ว่าตลอด 7 ปี ภาคเหนือตอนกลางมีจำนวนพื้นที่และนักศึกษายู่ในอัตราต่ำทุกปี

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินของรัฐในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวในดวงจิตดวธศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
3. เมื่อศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ
4. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือโดยพิจารณาจากจำนวนผู้รับบริการ ผู้สำเร็จการศึกษา และการกระจายบริการทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์จากเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับงบประมาณและรายจ่ายต่าง ๆ เอกสารเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เอกสารรายงานผลการดำเนินงาน ทะเบียนนักศึกษา รายงานผลการเรียนของนักศึกษา คู่มือดำเนินงานและคู่มือนักศึกษา ว.ปณ. เป็นต้น
2. การสอบถามเจ้าหน้าที่ เป็นการสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและคำชี้แจงเพิ่มเติมจากข้อมูลที่มีในเอกสาร รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง
3. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายส่วนตัวจากนักศึกษา ซึ่งสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจาก 4 จังหวัดภาคเหนือ แบ่งเป็น ภาคเหนือตอนบน 2 จังหวัดคือ เชียงใหม่ จำนวน 105 คน และลำปาง จำนวน 64 คน ภาคเหนือตอนล่าง 2 จังหวัดได้แก่ พิจิตร จำนวน 90 คน และนครสวรรค์ จำนวน 78 คน รวมจำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 337 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความเชื่อมั่นและความถูกต้องของข้อมูล ด้านจำนวนเงิน จำนวน-
นักศึกษา และข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วจำแนกข้อมูลออกตามหมวดหมู่ที่ต้องการ เพื่อนำ
ไปวิเคราะห์ต่อไป
2. วิเคราะห์งบประมาณและค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ.
โดยจำแนกตามปี พ.ศ. หมวดเงิน นอกจากนี้ก็วิเคราะห์หาค่าสถิติอื่น เช่น ค่าเฉลี่ย
ค่าร้อยละ เป็นต้น
3. วิเคราะห์ด้านจำนวนนักศึกษา ได้แก่ จำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ ที่สำเร็จ
การศึกษาและไม่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปี รวมทั้งคำนวณหาจำนวนหัวของนักศึกษาที่เรียน
ในแต่ละปี
4. คำนวณและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวทั้งจากงบประมาณของรัฐและของ
นักศึกษา และหาสัดส่วนของค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียน
5. วิเคราะห์การกระจายบริการการศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ในระดับ
อำเภอและจังหวัดต่อพื้นที่ทั้งหมดในเขตภาคเหนือ

ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. งบประมาณของ ว.ปณ. ทั้งประเทศในปีเริ่มแรกของโครงการคือ ปี 2521
งบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศเพียง 2.75 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.03 ของงบประมาณ
กรมการศึกษานอกโรงเรียนในปีเดียวกัน งบประมาณ ว.ปณ. เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ
42.33 ต่อปี ในปี 2527 งบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศเพิ่มเป็น 19.83 ล้านบาท คิดเป็น
ร้อยละ 3.50 ของงบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดช่วง 2521 - 2527
งบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศรวมทั้งสิ้น 68.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของ
งบประมาณกรมการศึกษานอกโรงเรียนในช่วงเวลาเดียวกัน

2. งบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคทั้ง 16 จังหวัดตลอดช่วง 2521 - 2527 คิดเป็นร้อยละ 23.59 ของงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ และมีอัตราขยายตัวโดยรวมเฉลี่ยตลอดช่วง 7 ปี คิดเป็นร้อยละเพียง 53.33 แต่ในช่วง 2 ปีท้าย คือ ปี 2522 และ ปี 2527 งบประมาณด้านนี้ลดลงร้อยละ 8 และ 14 ตามลำดับ

3. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง (actual costs) ในการจัด ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ในช่วงทดลองของโครงการคือปี 2521 - 2523 ใช้ค่าใช้จ่ายร้อยละ 99 จากเงินงบประมาณที่เหลือประมาณร้อยละ 1 มาจากเงินบำรุงการศึกษา จากปี 2524 ถึงปี 2527 ซึ่งเป็นระยะขยายโครงการให้มีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งมาจากเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และมีเงินบำรุงการศึกษาเพิ่มมากขึ้นตลอดช่วง 7 ปี เป็นค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 28.6 ล้านบาท ซึ่งมาจากเงินงบประมาณรวมทั้งสิ้น 23.41 ล้านบาท เงินจากต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 8.78 และเงินบำรุงการศึกษารวมทั้งสิ้น 1.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.75

4. ในช่วงปี 2521 - 2527 รายรับจากเงินบำรุงการศึกษาซึ่งเก็บจากผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปี กล่าวคือในปี 2521 รายรับจากเงินบำรุงการศึกษามีเพียง 56,032 บาท ถึงปี 2527 เพิ่มขึ้นเป็น 1.79 ล้านบาท รวมตลอดระยะเวลา 7 ปี มีรายรับจากเงินบำรุงการศึกษาทั้งสิ้น 4.82 ล้านบาท แต่นำมาใช้จ่ายเพื่องาน ว.ปณ. โดยตรงเพียง 1.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.89 ของเงินรายรับในส่วนนี้

5. เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างงบดำเนินการและงบลงทุน ตลอดช่วงปี 2521 - 2527 ค่าใช้จ่ายงบดำเนินการ 24.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 90.62 และงบลงทุน 2.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.38 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด นั่นคือสัดส่วนระหว่างงบดำเนินการและงบลงทุนเท่ากับ 9 ต่อ 1 โดยประมาณ

6. เมื่อพิจารณางบดำเนินการตลอดช่วง 7 ปี จะแบ่งสัดส่วนการใช้จ่ายดังนี้ ค่าวัสดุร้อยละ 41.52 ค่าตอบแทนร้อยละ 33.22 ค่าเงินเดือน 7.42 ค่าใช้สอย 2.67 ค่าสาธารณูปโภคร้อยละ 1.13 และค่าจ้างร้อยละ .54 นอกจากนี้เป็นรายจ่ายอื่นร้อยละ 8.56 และรายจ่ายที่มาจากเงินบำรุงการศึกษาก็ร้อยละ 4.16 ของงบดำเนินการทั้งหมด

7. ในด้านงบประมาณตลอดช่วง 7 ปี เมื่อจำแนกเป็น 2 รายการจะพบว่า เป็น ค่าครุภัณฑ์ .31 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.78 กับเงินอุดหนุน 2.35 ล้านบาท หรือร้อยละ 88.22 ของค่าใช้จ่ายงบประมาณทั้งหมดคือ 26.6 ล้านบาท ด้านค่าครุภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 12.78 แสดงแนวโน้มว่าลดลงจากปีก่อน ๆ กล่าวคือในปี 2525 ถึงปี 2527 ค่าครุภัณฑ์ปี 2525 เท่ากับ .13 ล้านบาท ปี 2526 เท่ากับ .15 ล้านบาท และปี 2527 เท่ากับ .028 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุนซึ่งส่วนใหญ่ใช้ไปในเรื่องการอบรม ทุน และค่าจ้าง ผู้เชี่ยวชาญ แสดงแนวโน้มว่าเพิ่มขึ้นทุกปี กล่าวคือในปี 2524 - 2527 ยอดเงินอุดหนุน เท่ากับ 2.3 ล้านบาท คือในปี 2524 เท่ากับ .27 ล้านบาท ปี 2525 เท่ากับ .68 ล้านบาท ปี 2526 เท่ากับ .64 ล้านบาท และปี 2527 เพิ่มขึ้นเป็น .74 ล้านบาท

8. ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปีจากงบประมาณของรัฐแบ่งได้ 2 ช่วงคือ ระยะทดลองปี 2521 - 2524 ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปีโดยเฉลี่ย 683 บาท และในช่วงขยาย โครงการจากปี 2525 - 2524 ได้แสดงแนวโน้มให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีลดลง ตามลำดับ กล่าวคือปี 2525 เท่ากับ 1,960 บาท ปี 2526 เท่ากับ 1,480 บาท และ ปี 2527 เท่ากับ 1,114 บาท รวมเฉลี่ยตลอดช่วง 7 ปี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อปีเท่ากับ 1,194 บาท

9. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งได้จากการสอบถามนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 337 คน ใน 4 จังหวัด รวมเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาตลอดหลักสูตรในระดับ 3 เท่ากับ 1,104 บาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายตามระเบียบการซึ่งเป็นค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียม ต่าง ๆ เท่ากับ 225 บาท กับค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากระเบียบการ เช่น ค่าพาหนะ ค่า หนังสือประกอบการเรียน ค่าใช้จ่ายภาคปฏิบัติ ค่ากิจกรรมพิเศษ ค่าอุปกรณ์การศึกษา และ ค่าสอบซ่อม รวมเป็นเงิน 872 บาท สำหรับระดับ 4 เสียค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร 1,803 บาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายตามระเบียบการเท่ากับ 889 บาท และค่าใช้จ่ายนอกเหนือระเบียบการ เท่ากับ 904 บาท

10. สัดส่วนค่าใช้จ่ายของรัฐกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนในระดับ 3 เป็นค่า ใช้จ่ายที่รัฐจ่ายให้ร้อยละ 44 และค่าใช้จ่ายของผู้เรียนร้อยละ 56 ส่วนในระดับ 4 รัฐจ่าย ร้อยละ 41 และผู้เรียนจ่ายร้อยละ 59

11. ในด้านจำนวนนักศึกษาในเขตภาคเหนือตลอดช่วง 7 ปี มีผู้ลงทะเบียนเรียนทั้งสิ้น 15,773 คน สำเร็จการศึกษา 15,339 คน คิดเป็นร้อยละ 97.25 และไม่สำเร็จการศึกษา 435 คน คิดเป็นร้อยละเพียง 2.76 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งแยกเป็นระดับ 3 มีจำนวนผู้เข้าเรียน 7,255 คน และระดับ 4 จำนวน 8,513 คน ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ 3 จำนวน 6,968 คน ระดับ 4 จำนวน 8,371 คน และผู้ไม่สำเร็จการศึกษาระดับ 3 จำนวน 287 คน และระดับ 4 จำนวน 148 คน

12. เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผู้เรียนจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจำนวน 337 คน พบว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 64.5 อยู่ในช่วงอายุ 14 - 20 ปี รองลงมา 21 - 25 ปี ร้อยละ 21.6 ในด้านอาชีพร้อยละ 35.8 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 29.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร และร้อยละ 37.8 ยังไม่มีงานทำ ในด้านรายได้พบว่า ร้อยละ 35.5 มีรายได้ต่ำกว่า 500 บาทต่อปี และร้อยละ 14.4 เป็นผู้ที่ไม่มียาได้ เมื่อพิจารณาระยะทางที่นักศึกษาต้องเดินทางไปพบกลุ่มพบว่า ร้อยละ 30.2 ใช้ระยะทางมากกว่า 20 กิโลเมตรขึ้นไป ส่วนพาหนะที่ใช้ในการไปพบกลุ่ม ใช้รถโดยสารร้อยละ 44.7 ใช้รถจักรยานยนต์ร้อยละ 43 และใช้เดินกับใช้รถจักรยานร้อยละ 20

13. การกระจายบริการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือโดยพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาและอัตราส่วนพื้นที่ที่มีผู้รับบริการกับพื้นที่ทั้งหมด ปรากฏว่า การกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับจังหวัดครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตภาคเหนือในปี 2523 ซึ่งในระยะทดลองคือปี 2521 - 2524 จำนวนผู้รับบริการหนาแน่นในจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ และรองลงมาคือ เชียงราย และเพชรบูรณ์ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ อยู่ในอัตราต่ำ แต่ในระยะขยายโครงการคือปี 2525 - 2527 จำนวนนักศึกษาและอัตราพื้นที่ที่มีผู้รับบริการกระจายไปในอัตราระดับใกล้เคียงกัน และมีอัตราเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ จังหวัด แต่จังหวัดที่เคยมีผู้รับบริการสูงกลับลดลงคือ ลำปาง และเชียงใหม่ ในระยะขยายโครงการนี้จำนวนนักศึกษาและอัตราส่วนพื้นที่ที่มีผู้รับบริการ ว.ปณ. ในภาคเหนือตอนล่างเพิ่มสูงขึ้น ส่วนการกระจายบริการในระดับอำเภอของแต่ละจังหวัดมีลักษณะไม่คงที่และจำนวนนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง อำเภอใกล้เคียงและอำเภอที่มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตั้งอยู่ การกระจายในระดับอำเภอตั้งแต่ปี 2521 - 2526 มีลักษณะแผ่กว้างขึ้นและลดลงในปี 2527 ปี 2523 เริ่มมีผู้รับบริการ

ว.ปณ. ในภาคเหนือตอนล่างแต่ในบางอำเภอของภาคเหนือตอนบนกลับมีจำนวนนักศึกษาลดลง และไม่มีนักศึกษาในอำเภอที่เคยมีผู้รับบริการ

การกระจายบริการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือโดยสรุปในระยะทดลองมีจำนวนนักศึกษา และพื้นที่ที่มีผู้รับบริการอยู่ในอัตราสูงในภาคเหนือตอนบนและในระยะขยายโครงการ จำนวน นักศึกษาและพื้นที่ที่มีผู้รับบริการมีอัตราสูงทั้งในภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง แต่ตลอดช่วง 7 ปี จำนวนนักศึกษาและพื้นที่ที่มีผู้รับบริการเรียน ว.ปณ. ในภาคเหนือตอนกลางอยู่ในอัตราต่ำ ทั้งระยะทดลองและระยะขยายโครงการ

อภิปรายผล

1. ด้านงบประมาณและแหล่งเงิน ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กรมการศึกษา นอกโรงเรียนให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการศึกษาทาง ว.ปณ. โดยการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินกิจกรรมนี้เพิ่มขึ้นตามลำดับ อัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยรวม 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.33 พบว่าอยู่ในอัตราสูงมาก ในระยะแรก ๆ ของโครงการ งบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ มีอัตราเพิ่มสูงมาก เนื่องจากการขยายงานเพื่อให้ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ สำหรับ งบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือเนื่องจากได้ใช้เป็นพื้นที่ดำเนินการทดลองโครงการ ว.ปณ. ตั้งแต่แรกเริ่ม การจัดสรรงบประมาณเพื่อการทดลองในการดำเนินงานจึงอยู่ใน อัตราสูง สังเกตได้จากอัตราการเพิ่มของงบประมาณในปี 2522 คิดเป็นร้อยละ 17 และ ปี 2524 คิดเป็นร้อยละ 129 จนถึงปีแรกของระยะขยายโครงการคือปี 2525 คิดเป็น ร้อยละ 86 แต่ในปี 2526 และปี 2527 งบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือกลับลดลง อาจเนื่องมาจาก 1) มีการขยายการดำเนินงานในภาคอื่น ๆ 2) เนื่องจาก ว.ปณ. ใน ภาคเหนือได้ดำเนินงานมาระยะหนึ่งแล้ว 3) เนื่องจากงบประมาณของกรมการศึกษานอก โรงเรียนลดลง และ 4) เนื่องจากในช่วงแรกค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นงบลงทุน ดังนั้นหลังจากนี้ดำเนินงานตามปกติ จึงเหลือแต่งบดำเนินการ ซึ่งคงต่ำกว่าในช่วงแรกก็ได้

แต่เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือกับงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งประเทศ พบว่าสัดส่วนของงบประมาณ ว.ปณ. ที่จัดสรรให้เขตภาคเหนือ มีอัตราเพิ่มขึ้น ทุกปี แม้ว่าจะขยายการดำเนินงาน ว.ปณ. จนครบทั้ง 4 ภาค โดยรวมเฉลี่ยแล้ว ว.ปณ.

ในเขตภาคเหนือได้รับโดยเฉลี่ยในรอบ 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.59 ของงบประมาณ ว.ปณ. ทั้งหมด ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งจากการศึกษาคือ การจัดสรรงบประมาณดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กับการดำเนินงานและการขยายพื้นที่การดำเนินงาน

ผลจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายยังพบว่า เงินงบประมาณของรัฐเป็นแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ การดำเนินงาน ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ใช้เงินจากงบประมาณมากที่สุดโดยรวมเฉลี่ยในรอบ 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 87.47 แต่เนื่องจากการขยายการดำเนินงานอย่างรวดเร็วในปีต่อ ๆ มา มีผลทำให้งบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษา ว.ปณ. ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ประกอบกับผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มของงบประมาณ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือซึ่งเคยมีอัตราเพิ่มมาก จะลดน้อยลงและอัตราเพิ่มในแต่ละปีจะไม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นในระยะเริ่มแรก ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในระยะหลัง ๆ ซึ่งพบว่า ได้มีการนำเงินบำรุงการศึกษามาใช้มากขึ้น แต่สัดส่วนการใช้เงินบำรุงการศึกษาซึ่งเป็นเงินรายได้ยังอยู่ในอัตราต่ำเมื่อเทียบกับเงินบำรุงการศึกษาที่ได้รับ โดยผลจากการศึกษาพบว่า อัตราการใช้เงินบำรุงการศึกษาเพื่อดำเนินงาน ว.ปณ. รวมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 22.89 จากยอดรายรับทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การดำเนินงาน ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือสามารถนำเงินรายได้จากเงินบำรุงการศึกษาเพื่อลดปัญหาข้อจำกัดของงบประมาณของรัฐได้อีกจำนวนหนึ่ง และจากสถิติจำนวนรายรับจากแหล่งรายได้ต่าง ๆ ถือได้ว่าเงินบำรุงการศึกษาเป็นแหล่งการเงินเพื่อการศึกษาที่สำคัญรองจากเงินงบประมาณของรัฐ

สำหรับแหล่งเงินจากต่างประเทศที่ให้ในรูปแบบเงินกู้และเงินช่วยเหลือทางวิชาการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มทดลองโครงการ ว.ปณ. แต่แหล่งเงินดังกล่าวจะมีผลต่อการดำเนินงานน้อยลงเมื่อโครงการเข้าสู่การปฏิบัติงานปกติ ซึ่งจากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจคือ โครงการใหม่ ๆ หรือโครงการทดลองที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ที่ได้มีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมล่วงหน้าจากส่วนกลาง ทั้งในรูปการศึกษาต่อครูงาน ผู้เชี่ยวชาญ และวัสดุครุภัณฑ์ที่ได้รับอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นกับสภาพที่แท้จริงของการปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น

2. ค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของรัฐ จากการศึกษาค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง (actual costs) โดยศึกษาย้อนหลังไปเป็นระยะเวลา 7 ปี คือตั้งแต่ปี 2521 - 2527 เป็นการศึกษาค่าใช้จ่ายแบบต่อเนื่อง และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายมีความเที่ยงตรงมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเลือกศึกษาและคำนวณค่าใช้จ่ายที่มีการลงทุนสูงเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวสูงด้วย ผลจากการศึกษาค่าใช้จ่ายของรัฐตามลักษณะรายจ่าย คืองบดำเนินการและงบลงทุนพบว่า ในด้านงบดำเนินการมีลักษณะการใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทน สูงสุดคือร้อยละ 41.52 รองลงมาคือค่าวัสดุร้อยละ 33.22 ทั้งสองรายการรวมกันคิดเป็น ค่าใช้จ่ายมากกว่าร้อยละ 70 เหตุที่ค่าใช้จ่ายดังกล่าวสูง เนื่องจากการดำเนินงานรูปแบบ ว.ปณ. ใช้เอกสารและครุประจํากลุ่มเป็นหลักในการเรียนการสอน การใช้บุคลากรที่มีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ในห้องปฏิบัติการทำงานนอกเวลา ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร แต่เมื่อรวมค่าใช้จ่าย ด้านบุคลากรทั้งหมด ก็ยังเป็นค่าใช้จ่ายสูงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทั้งนี้การจัดการศึกษา ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ นอกจากใช้บุคลากรในห้องเรียนแล้ว ยังต้องใช้ผู้มีความรู้ในระดับที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นักวางแผนและประเมินผลเพื่อการพัฒนาปรับปรุง และแนะนำ กิจกรรมในภาคปฏิบัติเนื่องจาก ว.ปณ. เป็นรูปแบบการศึกษาแบบใหม่ ดังนั้นค่าใช้จ่ายเพื่อ พัฒนาเริ่มต้นในด้านวิชาการเหล่านี้ ในการศึกษาครั้งนี้ถือเป็นงบลงทุน ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ ก่อนข้างสูงในระยะเริ่มต้น แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบหลักฐานค่าใช้จ่ายลงทุนประเภทนี้ เริ่มมีการใช้จ่ายในปี 2524 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดโครงการทดลอง

ข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งจากการศึกษาการใช้จ่ายงบดำเนินการโดยทั่ว ๆ ไป พบว่า ค่าสาธารณูปโภคและค่าใช้จ่ายอื่นมีแนวโน้มที่จะคงตัว ค่ารายจ่ายอื่นและค่าวัสดุมีแนวโน้ม จะลดลง

สัดส่วนของงบดำเนินการต่องบลงทุน ผลจากการศึกษาพบว่า คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับ 9 : 1 จะเห็นได้ว่าการดำเนินงาน ว.ปณ. ใช้ค่าใช้จ่ายงบดำเนินการสูง สำหรับงบลงทุนที่มี อัตราต่ำ อาจเนื่องมาจาก การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดงบลงทุน หมายถึง ค่าครุภัณฑ์และเงินอุดหนุนทางวิชาการ สำหรับค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างนั้นไม่ปรากฏการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษา ดังกล่าวนี้อย่างตรง นอกจากนั้นรูปแบบการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นการจัดการเรียนการสอนทาง สื่อมวลชนซึ่งใช้สถานีวิจัยของห้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว และการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้นำค่าใช้จ่ายเหล่านี้

นำมาคำนวณแต่อย่างใด นักศึกษา ว.ปณ. สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่กับบ้าน หรือมีการ ยืมสถานที่ช่วงที่จะใช้ในการกิจกรรมการพบกลุ่มเท่านั้น จึงไม่มีห้องเรียนสำหรับนักศึกษา ว.ปณ. ค่าลงทุนในส่วนนี้จึงไม่จำเป็น จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบ การศึกษาทาง ว.ปณ. ทำให้เกิดการระดมทรัพยากรที่ไม่เคยใช้ออกมาใช้ได้ ก่อให้เกิด การประหยัดในการใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษา อันึง ขบลงทุนที่เป็นค่าครุภัณฑ์ในระยะ แรกคือปี 2521 - 2524 ไม่สามารถประเมินได้เนื่องจากงาน ว.ปณ. ในระยะนั้นไม่ได้ แยกเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยเฉพาะหากแต่เป็นกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลาย ๆ ฝ่ายร่วมกันดำเนิน งาน การลงทุนในระยะแรกอาจต่ำกว่าความเป็นจริง

ค่าใช้จ่ายของรัฐเฉลี่ยต่อหัวต่อปีมีอัตราสูงต่ำไม่คงที่ในแต่ละปีเฉลี่ยประมาณ 1,194 บาท ในปี 2523 โดยมีค่าใช้จ่ายต่อหัวประมาณ 449 บาท และสูงสุดในปี 2525 โดยมีค่า ใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,960 บาท ปัญหาค่าใช้จ่ายที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างกันอาจเนื่องมา จาก

1. การไม่ทราบยอดจำนวนนักศึกษาที่แน่นอนตามธรรมชาติของการศึกษาออก วิทยาลัย
2. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานหลาย ๆ รายการเป็นค่าใช้จ่ายที่จะต้อง จ่ายไปไม่สามารถยึดหยุ่นได้ตามความมากน้อยของจำนวนนักศึกษา เช่น ค่าใช้จ่ายในการ พัฒนาวิชาการ หรือการวิจัยและประเมินผลต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงก็คือ อัตราค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และจำนวนนักศึกษาลดลง และผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มค่าใช้จ่ายต่อหัวจะลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะอยู่ในลักษณะคงตัวและบางรายการจะลดลงเช่น ค่าลงทุน ทางวิชาการ รวมทั้งค่าครุภัณฑ์ เป็นต้น

3. ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็น ตัวเงินเท่านั้น การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้เรียนในระบบโรงเรียนจะต้องรวมค่าใช้จ่าย โอกาสด้วย (opportunity costs) แต่อาจกล่าวโดยอนุมานได้ว่า วิธีการและรูปแบบ การศึกษาทาง ว.ปณ. ซึ่งเป็นการศึกษาออกโรงเรียน รูปแบบหนึ่งที่ใช้เวลาและหลักสูตร อย่างยืดหยุ่น การใช้การเรียนแบบโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนได้

โดยยังคงประกอบอาชีพเดิมอยู่ จึงอาจถือได้ว่าค่าเสียโอกาสของผู้เรียนทาง ว.ปณ. มีน้อยที่สุด ผลจากการศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา ว.ปณ. เฉพาะที่เป็นตัวเงิน ซึ่งพบว่า ค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากค่าเล่าเรียนที่กำหนดในระเบียบการระหว่างระดับ 3 และระดับ 4 ใกล้เคียงกันคือ 879 บาท และ 914 บาท ตามลำดับ แต่ค่าใช้จ่ายตามระเบียบการศึกษาหรือค่าเล่าเรียนนั้น เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นค่าใช้จ่ายก็มากขึ้น คือระดับ 3 เท่ากับ 225 บาท แต่ในระดับ 4 เท่ากับ 889 บาท และผลจากการเปรียบเทียบสัดส่วนภาระค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียนพบว่า สัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียนเท่ากับ 43 : 57 ในระดับ 3 และ 41 : 59 ในระดับ 4 ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ คือ รัฐ ผู้เรียน เท่ากับ 75 : 25 ในระดับ 3 และ 50 : 50 ในระดับ 4 (กรมการศึกษา นอกโรงเรียน 2523 : 2) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. ผู้เรียนเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นอกเหนือจากระเบียบการเรียน ว.ปณ. มีอัตราสูง เช่น ค่าพาหนะ ค่าหนังสือประกอบการเรียน โดยเฉพาะค่าพาหนะ จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาพบกลุ่มไกลจากที่พักอาศัยมาก เป็นระยะทางมากกว่า 20 กิโลเมตรเป็นส่วนใหญ่

2. การกำหนดหลักการของสัดส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างรัฐกับผู้เรียนไม่ได้กำหนดขอบเขตและชนิดของค่าใช้จ่าย

จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนรับภาระในการศึกษาทาง ว.ปณ. มากกว่ารัฐ แม้จะกำหนดค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำหรือเรียกได้ว่าถูกมากเทียบได้ว่าเป็นการให้เปล่า เช่น ค่าเล่าเรียนในระดับ 3 ซึ่งเป็นระดับการศึกษาคอนดักซ์ แต่ก็ยังพบว่า ประชาชนไม่สนใจที่จะเรียนเท่าที่ควร สังเกตได้จากจำนวนนักศึกษาในระดับ 3 ในทุก ๆ ปีมีอัตราต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเข้าศึกษาจากค่าใช้จ่ายด้านค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เท่านั้น หากยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญคือ อัตราค่าใช้จ่ายระหว่างเรียน เช่น ค่าพาหนะ ค่าหนังสือเพื่อค้นคว้าประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน ซึ่งผลจากการศึกษายังพบว่า นักศึกษา ว.ปณ. ส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีรายได้ (หมายถึงรายได้ที่เป็นตัวเงิน) ร้อยละ 45 และมีรายได้ระดับ

ต่ำกว่า 500 บาท ร้อยละ 36 และพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่กับบิดามารดา ดังนั้น จะเห็นได้ว่า นโยบายการใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ยังไม่ก่อให้เกิดความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาเท่าที่ควร

4. ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. ในด้านจำนวนนักศึกษาซึ่งเป็น ผลผลิตทางการศึกษาและการกระจายบริการการศึกษา พบว่า ในด้านจำนวนนักศึกษา อัตรา การรับนักศึกษาในแต่ละปีไม่คงที่รวมเฉลี่ยในรอบ 7 ปี สามารถรับนักศึกษาได้ 15,773 คน โดยที่อัตรานักศึกษาในระยะขยายโครงการมีเพิ่มขึ้นกว่าระยะทดลองประมาณร้อยละ 20 ซึ่ง ผลจากการศึกษาพบว่า อัตราการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ว.ปณ. มีอัตราสูง คือมี อัตราผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 90 และยังพบว่า อัตราการไม่สำเร็จการศึกษาในระยะ ทดลองสูงกว่าระยะขยายโครงการ ทั้งนี้เนื่องจาก ได้มีการปรับปรุง พัฒนาวิธี คำเนินการและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำนวนผู้จบหลักสูตรจึงน่าจะเป็น ตัวชี้อย่างหนึ่งของประสิทธิผลของโครงการการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือได้ เป็นอย่างดี

ด้านการกระจายบริการโดยการพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาและพื้นที่ที่มีผู้รับบริการ ผลจากการศึกษาพบว่า ในระยะทดลองโครงการการกระจายบริการ ว.ปณ. ในระดับจังหวัด สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตภาคเหนือ 16 จังหวัด แต่ลักษณะการกระจาย ทั้งกล่าวมีลักษณะกระจุกในอำเภอเมือง อำเภอที่ใกล้เคียงและอำเภอที่มีศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนตั้งอยู่ แต่ในระยะขยายโครงการจำนวนนักศึกษาและสัดส่วนของพื้นที่แผ่ขยาย อย่างกว้างขวาง ลักษณะการกระจายบริการค่อนข้างไปภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง และ เบาบางบริเวณภาคเหนือตอนกลาง นอกจากนั้นแล้ว ผลจากการศึกษาพบว่าจำนวนนักศึกษา จะหนาแน่นในอำเภอเมือง อำเภอขนาดใหญ่และอำเภอที่มีเศรษฐกิจดี หากมองในแง่โอกาส ทางการศึกษา จะเห็นได้ว่า การกระจายบริการ ว.ปณ. มิได้ขึ้นอยู่กับกรขยายเครือข่าย กลิ่นวิทย์อย่างเดียวน แต่ยังขึ้นอยู่กับ 1) การมีศูนย์บริการในท้องถิ่น 2) ลักษณะการคมนาคม 3) ความเป็นศูนย์กลางและขนาดของจังหวัด 4) จำนวนประชากร และ 5) การประชาสัมพันธ์ 6) ความต้องการในการขยายโครงการ

กล่าวโดยสรุปผลจากการศึกษาเพื่อประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3 - 4 ทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ ตั้งแต่ปี 2521 - 2527 อาจกล่าวได้ว่า

ในด้านค่าใช้จ่ายนั้นจะดำเนินการระยะหนึ่งแล้ว แต่ค่าใช้จ่ายก็ยังสูง อาจเนื่องมาจาก

1. การจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. เป็นรูปแบบใหม่เมื่อเทียบกับการศึกษารูปแบบอื่น ๆ จึงต้องมีการศึกษาพัฒนาและปรับปรุงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

2. การจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับและมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นสวัสดิการที่รัฐพึงให้แก่ประชาชน

3. การศึกษาค่าใช้จ่ายของการศึกษาทาง ว.ปณ. ตั้งแต่เริ่มโครงการจนกระทั่งปี 2527 จัดว่าเป็นระยะลงทุน เนื่องจากมีการลงทุนทางวิชาการ การพัฒนาและปรับปรุง ดังนั้นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในช่วง 7 ปี ที่ศึกษาก็จะสูง ซึ่งคาดว่าในระยะต่อไปค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะคงที่ และบางรายการจะลดลง ซึ่งการดำเนินการระยะต่อไปจะเป็นระยะคืนทุน เนื่องจากได้ใช้ประโยชน์จากสื่อที่ลงทุนไปแล้ว

4. จำนวนนักเรียนมีส่วนสำคัญต่ออัตราค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัว เนื่องจากจำนวนนักเรียนไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่าย และไม่ปฏิบัติตามสัดส่วนค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายในการจัดเฉลี่ยต่อหัวจึงสูง

จะเห็นได้ว่า การใช้ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. โดยวิธีการทางสื่อมวลชน มีผลกระทบต่อดัชนี แหล่งเงินและผลผลิต เช่น ค่าใช้จ่ายบุคลากร ระยะเวลาในการเรียน นอกจากนั้นยังลดโอกาสความไม่ทัดเทียมกันในด้านคุณภาพของการศึกษา ซึ่งผลของการศึกษารุ่นนี้จะช่วยให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ ในรูปประสิทธิผลของโครงการ ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

ส่วนด้านประสิทธิผลคือจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งเป็นประสิทธิผลภายในของโครงการ จะเห็นได้ว่า อัตราผู้สำเร็จการศึกษา ว.ปณ. มีอัตราสูง แต่การกระจายบริการยังมีประสิทธิภาพต่ำ เมื่อดูจากสัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่เข้ารับบริการและอัตราส่วนพื้นที่ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายและประสิทธิผลของการศึกษารุ่นนี้ยังไม่ถือเป็นเกณฑ์ตัดสินผลสำเร็จของโครงการได้ ยังมีตัวชี้ที่แสดงถึงประสิทธิผลอื่น ๆ อีก ซึ่งประสิทธิผลทางการศึกษานั้นไม่

สามารถตีค่าเป็นราคาได้ (intangible) ซึ่งแตกต่างไปจากการลงทุนและการบริการ
ในรูปแบบอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายและประสิทธิผลจากผลการศึกษาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการพิจารณา
ค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลของโครงการ และชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่พบในการจัดโครงการ
เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษา ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงาน ว.ปณ.

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการเสนอข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้เข้าใจสภาพการจัดการ
ศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือในลักษณะรวม ๆ เท่านั้น ซึ่งในขั้นนี้ยังไม่สามารถจะ
เสนอแนะแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนได้ นอกจากเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาวางแผน
ดำเนินงาน และพัฒนาการจัดการศึกษาด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึง
สามารถให้เพียงข้อสังเกตบางประการ คือ

1. แนวโน้มด้านงบประมาณ โดยเฉพาะช่วง 2 ปีท้าย คือ ปี 2526 และ
2527 งบประมาณจากรัฐลดลง ส่วนเงินบำรุงการศึกษาจากผู้เรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น และ
มีส่วนเฉลี่ยในค่าใช้จ่ายของโครงการมากขึ้น นับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีที่ให้ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบ
เรื่องค่าใช้จ่ายทางการศึกษามากขึ้น

2. ค่าใช้จ่ายต่อหัวก็แสดงให้เห็นแนวโน้มลดลง ถ้ายังสามารถรักษาแนวโน้ม
นี้ได้นับว่าเป็นสิ่งที่ดี และสอดคล้องกับหลักการทั่วไป กล่าวคือ ในระยะเริ่มต้นอาจต้อง
เสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง และในระยะต่อ ๆ ไปก็น่าจะทำได้ถูกลง

3. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่าร้อยละ 30 ต้องเดินทางไปพบกลุ่มมาก
กว่า 20 กิโลเมตร ถ้าหากสามารถขยายบริการไปได้ถึงท้องถิ่นจริง ๆ โดยให้ผู้เรียนเดิน
ทางน้อยลงได้ก็จะเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาไปยังท้องถิ่นชนบทห่างไกลได้มาก
ยิ่งขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรจะได้เปรียบเทียบด้านการลงทุนของโครงการ ว.ปณ. กับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบอื่น เช่น การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียน เป็นต้น
2. ควรจะได้ศึกษาผลกระทบจากโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับว่าเป็นอย่างไร คำนวณการลงทุนหรือไม่อย่างไร
3. ควรมีการศึกษาผลประโยชน์ตอบแทนต่อจากการศึกษาครั้งนี้ในลักษณะอื่น ๆ เช่น รายได้ และผลประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการได้อย่างครบถ้วน
4. ควรมีการศึกษาความสูญเสียเปล่าในการจัดการศึกษาทาง ว.ปณ. และปัญหาของนักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

เอกสารอัตรสำเนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2523, 23 หน้า

_____ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โรงพิมพ์การศาสนา กรุงเทพฯ 2519,
58 หน้า

_____ คู่มือดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โรงพิมพ์การศาสนา กรุงเทพฯ
2527, 238 หน้า

_____ คู่มือการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 ทางวิทยุไปรษณีย์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง ม.ป.ป., 74 หน้า

_____ โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ตามโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
ครั้งที่ 5 กองปฏิบัติ ม.ป.ป., 165 หน้า

_____ แผนการดำเนินงานการศึกษาวิทยุไปรษณีย์ 2521 - 2526 ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง ม.ป.ป., 38 หน้า

_____ รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนภาคเหนือต่อโครงการ
วิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง 2525,
39 หน้า

_____ รายงานความต้องการ - ความพร้อมในการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในจังหวัด
เชียงใหม่ ลำปาง เอกสารอันดับที่ 3 ฝ่ายวิจัยพัฒนา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำ
ภาคเหนือ ลำปาง 2521, 34 หน้า

_____ รายงานฉบับที่ 1 การติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการศึกษา
ทางวิทยุและไปรษณีย์ 2522 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง
2522, 46 หน้า

_____ สรุปผลการดำเนินงานปี 2525 ของฝ่ายการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง 2525, 31 หน้า

- สรุปผลการประเมินความพร้อมของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปางในการดำเนินงานวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. 2525 ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ ลำปาง ม.ป.ป., 84 หน้า
- ก่อ สวัสดิ์พานิช และเมืองชัย หาเจริญศักดิ์ "เศรษฐกิจการศึกษา" รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1 กรมสามัญศึกษา 2520, 315 หน้า
- กมล ภู่งระเสริฐ "ความคิดบางประการเกี่ยวกับความสูญเสียเปล่าในระดับประถมศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 18(3) กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527, หน้า 19 - 25
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชมนตรี รายงานการวิจัยประเมินผลประสิทธิภาพของประถมศึกษา เล่ม 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- รายงานการวิจัยเรื่องโอกาสการเข้าศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป., 188 หน้า
- รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ปีงบประมาณ 2523 - 2525 กองแผนงานการศึกษา 2527, 136 หน้า
- งประมาท, สำนัก เอกสารงบประมาณฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2525 เล่มที่ 5 สำนักราชมนตรี 2524, 367 หน้า
- เอกสารงบประมาณฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2526 เล่มที่ 5 สำนักราชมนตรี 2525, 382 หน้า
- ถกล นิรันดร์ศิริโรจน์ และเพิ่มศักดิ์ เจียมบุญศรี "ค่าใช้จ่ายในการจัดมัธยมศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 18(3) กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527, หน้า 28 - 38
- ถมรัตน์ สัตวราภรณ์ "ประสิทธิผลของธนาคารพาณิชย์" วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ 2(6) : 34 - 37 พฤศจิกายน 2525, 56 หน้า
- ธนู แสงศักดิ์ "การลงทุนและความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา อันดับที่ 13 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2511, 337 หน้า

- ธนู แสงศักดิ์ "ประสิทธิผลทางการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา
อันดับที่ 13 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2511, 337 หน้า
- นิศา ชูโต การประเมินผลโครงการ ธรรมสารการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2527, 202 หน้า
- ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ การวิเคราะห์และประเมินผลโครงการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 กรุงเทพฯ 2524, 295 หน้า
- ปราโมทย์ ไชยกิจ และคณะ กฎหมายและระเบียบปฏิบัติในโรงเรียนมัธยม มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง กรุงเทพฯ 2517, 179 หน้า
- ปราโมทย์ มากชู ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 148 หน้า อุดรธานี
- ปวย อึ้งภากรณ์ "การศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา กองแผนงาน
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2517. 170 หน้า
- ไพยม วรณศิริ การลงทุนการศึกษาในประเทศไทย รายงานการสัมมนาเรื่องการศึกษา
มาตรการเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคการหาแหล่งงานเพื่อจัดการศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2519, 102 หน้า
- พยอม สิงห์เสนห์ การบัญชีทรัพย์สิน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517, 349 หน้า
- เื้ออ วิชัยดิษฐ์ "การอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจและสังคม" รายงานการสัมมนา
 บัณฑิตนักเรียนสอบตกซ้ำชั้น กรมสามัญศึกษา 2509, หน้า 98 - 100
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ "Higher Education Who pays ? Who Benefit ? Who
should pay ?" วารสารศูนย์ศึกษา (2) 119 - 121 ตุลาคม - ธันวาคม 2517
- วีระพงษ์ สุวรรณนันท การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนงานและโครงการ ม.ป.ท.
 2524, 584 หน้า
- ศุภชัย พานิชศักดิ์ อัตราผลตอบแทนที่เปลี่ยนแปลงในการลงทุนในการศึกษา ฝ่ายวิชาการ
 แห่งประเทศไทย 2518, 30 หน้า
- ศุภศักดิ์ แก้วขาว การวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณเพื่อการผลิตครูตามแผนการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) วิทยานิพนธ์ คศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 114 หน้า อุดรธานี

- สภาการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตยสถาน รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานวิจัยการศึกษา สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ 2512, 178 หน้า
- สามัญศึกษา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ "รายงานเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดมัธยมศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 18(3) กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527, หน้า 19 - 25
- สิทธิชัย รอดเคชา การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับเขตเทศบาลในจังหวัดสระบุรี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 97 หน้า อุดรธานี
- สุนทร โคตรบรรเทา เศรษฐศาสตร์การศึกษานอกโรงเรียน ทรัพยากร ค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ตอบแทน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 145 หน้า
- _____ การศึกษากับปัญหาการมีงานทำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 146 หน้า
- สุนทร สุนันทชัย "ความเป็นมาและนโยบายการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญและแบบเปิดเสรีจ ระดับ 3 - 4" เอกสารเผยแพร่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน เมษายน 2521, 23 หน้า
- สุภรณ์ ชัยนิธิวรรณ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 79 หน้า อุดรธานี
- Becker, Gary S. Human Capital. New York, Columbia University Press, 1964. 187 p.
- Borman, Mary Jean. "Education and Opportunity : Some Economic Perspectives," Oxford Review of Education. London, 1(1) 1975. 85 p.
- Blaug, Mark. Education and Employment Problem in Developing Countries. Geneva, International Labour Organization, 1974. 89 p.
- _____ Summary of the Rate of Return to Investment in Education in Thailand. Bangkok, The National Education Council, 1971. F - 21 p.

- Coombs, Philip Hall and Jacques Hallak. Managment education costs. New York, Oxford University Press, 1972. 288 p.
- Hallak, J. The Analysis of Education Costs and Expenditure. Paris, Unesco : International Institute for Educational Planing, 1969. 69 p.
- John, Shechan. The Economic of Education. London, George Allen and Unwin. Ltd., 1973. 135 p.
- Kamat A.R. Two Studies in Education. India, Gakhale Institute of Politics and Economics, 1968. 178 p.
- Manzoor, Ahmed. The Economic of Nonformal Educational : Resourse. Costs and Benefit. New York, Preager Publishers, 1975. 124 p.
- Schultz, Theodore W. The Economic Value of Education Wastage. Paris, International Institute for Education Planing, 1972. 197 p.
- Unesco, The Statistical Mesurement of Education in Thailand. Bangkok Regional Office for Education in Asia Bangkok the Office, 1972. 197 p.
- _____. Long - Term Projection of Education in Thailand. Bangkok Regional Office for Education in Asia Bangkok the Office, 1969. 150 p.
- _____. Review of Education in the Asia Region. Bangkok, Regional Office for Education in Asia Bangkok the Office, 1965. 90 p.

การผนวก

การกระจายบริการทางการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือ

การพิจารณาการกระจายบริการทางการศึกษาทาง ว.ปณ. ในเขตภาคเหนือของการวิจัยครั้งนี้พิจารณา (จากจำนวนและตำแหน่งที่อยู่ของนักศึกษา) ในระดับอำเภอ โดยใช้อำเภอเมืองเป็นหลัก แล้วเรียงตามลำดับอำเภอใกล้เคียงของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โดยแยกเป็นรายจังหวัดดังนี้

ตาราง 20 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ระดับอำเภอ ในจังหวัดเชียงรายปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	2	10	-	101	40	153
เวียงชัย	-	-	-	114	37	67	38	256
แม่จัน	-	13	-	-	-	46	21	80
แม่สรวย	-	-	-	8	2	6	2	18
เทิง	-	-	34	17	13	32	4	100
พาน	-	-	-	2	-	15	17	36
เชียงแสน	-	-	-	-	-	26	2	28
ป่าแดด	-	-	-	-	-	1	8	9
แม่สาย	-	-	-	2	-	8	4	14
เวียงทอง	-	71	72	162	31	40	22	398
เวียงป่าเป้า	1	-	8	7	1	28	22	67
กิ่ง อ.พญาเม็งราย	-	-	-	9	4	15	2	30
รวม	1	86	116	331	88	385	182	1,189

ตาราง 21 การกระจายบริการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ในจังหวัด
เชียงใหม่ ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	9	2	41	53	7	61	50	223
สารภี	29	17	144	30	22	26	28	296
ดอยสะเก็ด	152	18	584	89	98	20	13	974
แม่ริม	2	-	10	437	314	65	39	867
สันทราย	17	37	19	76	36	27	20	232
หางดง	1	-	52	15	11	22	6	107
สันกำแพง	90	54	46	40	16	29	8	283
สันป่าตอง	2	3	24	20	-	51	18	118
สะเมิง	-	-	9	29	-	10	5	53
แม่แตง	1	-	12	9	11	22	37	92
จอมทอง	10	9	17	7	-	15	6	64
พร้าว	-	1	21	26	-	10	31	89
แม่แจ่ม	1	1	2	56	23	2	-	85
เชียงดาว	-	-	1	14	63	34	9	121
ฮอด	43	131	208	66	65	12	5	530
ดอยเต่า	-	-	-	4	-	5	1	10
ฝาง	-	-	1	2	5	21	27	66
แม่อาย	-	-	1	1	26	54	50	132
อมก๋อย	-	-	8	-	-	4	-	12
รวม	357	273	1,200	974	819	500	353	4,352

ตาราง 22 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดแม่ฮ่องสอนปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	-	4	-	187	23	191
ปาย	-	-	-	4	4	6	16	30
ขุนวม	-	-	-	-	-	80	41	121
แม่ลาน้อย	-	-	1	6	4	59	5	75
แม่สะเรียง	-	-	1	-	-	40	61	102
รวม	-	-	2	14	8	372	146	542

ตาราง 23 แสดงการกระจายบริการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีทาง ว.ปณ. ในจังหวัด
พะเยา ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	3	4	5	14	9	9	44
ดอกคำใต้	-	-	-	2	-	2	4	8
แม่ใจ	-	-	-	-	-	2	3	5
จุน	-	-	-	8	15	4	80	107
ปง	-	-	7	10	5	15	9	46
เชียงม่วน	-	-	-	1	-	57	-	58
เชียงคำ	-	-	1	3	3	5	1	13
รวม	-	3	12	29	37	94	106	281

ตาราง 24 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดน่าน ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	2	3		79		
แม่จริม	-	-	-	-		19		
สา	-	-	-	1		13		
กิ่ง อ.บ้านหลวง	-	-	-	-		-		
ท่าวังผา	-	-	-	-		13		
บัว	-	-	-	1		15		
นาไผ่	-	-	-	-		8		
กิ่ง อ.นาหมื่น	-	-	-	-		-		
เขียงกลาง	-	-	-	-		-		
ทุ่งช้าง	-	-	-	-		-		
รวม	-	-	2	5	48	147	250	227

หมายเหตุ : ปี 2525 และ 2526 ไม่สามารถหาข้อมูลได้

ตาราง 25 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดลำปาง ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	211	191	360	184	83	90	87	1,206
ห้างฉัตร	63	37	150	57	18	2	3	330
เกาะคา	61	44	48	62	1	23	14	253
แม่ทะ	10	9	82	46	26	29	12	214
แม่เมาะ	1	1	7	9	5	17	8	48
เสริมงาม	28	55	29	17	2	5	-	136
แจ้ห่ม	2	5	27	12	4	8	8	86
ลำปาง	118	57	130	55	19	5	-	384
วังเหนือ	1	4	1	3	-	40	8	57
งาว	-	-	-	4	2	3	5	14
เถิน	-	-	3	9	5	1	2	20
แม่พริก	-	-	1	-	1	-	1	3
รวม	495	403	838	458	186	223	148	2,751

ตาราง 26 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดแพร่ ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	2	5	1	2	4	14
สูงเม่น	1	-	1	1	-	3	5	11
เด่นชัย	-	-	-	1	-	-	-	1
ร้องกวาง	-	-	-	-	-	-	1	1
ลอง	-	-	-	-	-	1	1	2
สอง	-	-	-	2	-	2	2	6
วังชิ้น	-	-	-	6	2	2	1	11
รวม	1	-	3	15	3	10	14	46

ตาราง 27 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดลำพูน ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	1	4	23	24	30	30	10	122
ป่าซาง	-	6	6	27	15	25	9	88
แม่ทา	1	3	9	8	20	30	23	94
บ้านโฮ่ง	-	1	1	4	14	15	10	45
กิ่ง อ.หัวช้าง	-	-	-	-	10	15	23	53
ล	-	-	9	9	14	19	32	83
รวม	2	14	48	72	103	134	106	485

ตาราง 28 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	1	-	1	12	2	15	11	42
ลับแล	-	-	-	2	2	3	4	11
ตรอน	-	-	2	3	3	8	2	18
พิชัย	-	2	5	7	1	17	13	45
ท่าปลา	-	-	1	1	1	1	-	4
น้ำปาด	-	-	-	1	2	18	3	24
พากড়া	-	-	-	2	-	6	26	34
กิ่ง อ.บ้านโคก	-	-	-	-	-	-	1	1
รวม	1	2	9	28	11	68	60	179

ตาราง 29 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดสุโขทัย ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	4	5	2	7	7	25
กงไกรลาศ	-	-	19	10	12	11	16	68
คีรีมาศ	-	-	-	2	7	12	4	25
ศรีนคร	-	-	-	1	2	13	32	48
บ้านด่านลานหอย	-	-	4	-	-	4	2	10
สวรรคโลก	-	-	1	3	2	9	2	17
ศรีสำโรง	-	-	-	2	-	5	6	13
ทุ่งเสลี่ยม	-	-	-	2	1	1	1	5
ศรีสัชนาลัย	-	-	-	4	2	-	10	16
รวม	-	-	28	29	28	62	80	227

ตาราง 30 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.บณ. ใน
จังหวัดพิษณุโลก ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	3	10	7	96	-	116
บางระกำ	-	-	-	7	1	25	15	48
วังทอง	-	-	1	19	7	17	3	47
วัดโบสถ์	-	-	-	1	-	2	-	3
พรหมพิราม	-	-	3	8	1	18	4	34
บางกระทุ่ม	-	-	-	3	-	17	7	27
กิ่ง อ.เนินมะปราง	-	-	1	4	2	12	-	19
นครไทย	-	-	-	4	2	2	1	9
ชาติตระการ	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	8	56	20	189	30	303

ตาราง 31 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดตาก ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	-	7	9	22	9	47
บ้านตาก	-	-	-	10	-	1	1	12
แม่สอด	-	-	2	3	1	10	-	16
สามเงา	-	-	-	-	-	4	-	4
แม่ระมาด	-	-	2	4	3	5	38	52
พมพระ	-	-	-	-	-	-	-	-
ท่าสองยาง	-	-	-	-	-	-	-	-
อุ้มผาง	-	-	-	-	-	1	1	2
รวม	-	-	4	24	13	43	49	133

ตาราง 3๑ แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	1	28	31	17	92	51	220
หล่มสัก	-	-	7	24	12	75	19	137
ชนแดน	-	-	11	18	10	27	18	84
หล่มเก่า	-	-	6	9	-	45	13	73
หนองไผ่	-	-	5	3	5	29	17	59
บึงสามพัน	-	-	-	-	5	22	9	36
กิ่ง อ.น้ำหนาว	-	-	-	-	-	-	-	-
วิเชียรบุรี	-	-	4	2	-	7	30	43
ศรีเทพ	-	-	-	1	-	1	-	2
รวม	-	1	61	88	49	298	157	654

ตาราง 39 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดกำแพงเพชร ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	4	4	11	114	108	230
พานกระต่าย	-	-	1	-	4	16	6	23
คลองขลุง	-	-	-	1	4	49	29	79
กิ่ง อ.ลานกระบือ	-	-	-	1	6	20	18	39
ไทรงาม	-	-	-	-	10	57	30	87
คลองลาน	-	-	-	1	1	48	24	73
ชาณุวรลักษณ	-	-	-	6	29	66	28	100
รวม	-	-	5	13	65	370	243	631

ตาราง 34 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.ปณ. ใน
จังหวัดพิจิตร ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	-	2	184	129	80	395
สามง่าม	-	-	1	6	185	176	43	411
โพธิ์ประทับช้าง	-	-	-	-	110	35	14	159
วังทรายพูน	-	-	-	-	8	12	20	40
ตะพานหิน	-	-	1	6	84	84	59	232
โพทะเล	-	-	-	-	71	86	22	179
บางมูลนาก	-	-	-	2	37	92	52	183
รวม	-	-	2	16	780	614	290	1,702

ตาราง 35 แสดงการกระจายบริการของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทาง ว.บณ. ใน
จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2521 - 2527

อำเภอ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	รวม
เมือง	-	-	5	2	232	226	63	528
เก้าเลี้ยว	-	-	-	-	8	13	10	31
โกรกพระ	-	-	-	-	4	53	12	69
บรรพตพิสัย	-	-	2	11	26	76	53	168
ชุมแสง	-	-	3	1	39	54	30	127
พยุหะคีรี	-	-	-	1	25	31	16	73
ลาดยาว	-	-	2	4	85	84	47	222
ท่าตะโก	-	-	-	1	38	93	31	163
หนองบัว	-	-	-	1	34	68	41	194
ไพศาลี	-	-	-	3	31	38	16	88
ตากฟ้า	-	-	6	-	19	6	6	37
ตากสิน	-	-	-	-	21	11	4	36
รวม	-	-	18	24	612	753	329	1,736

ตาราง 36 สรุปการกระจายบริการ ว.ป.น. ในเขตภาคเหนือระยะทดลอง 2521 - 2524
ในระดับจังหวัด

จังหวัด	2521	2522	2523			2524			สิ้นสุดระยะทดลอง		
	3	3	3	4	รวม	3	4	รวม	3	4	รวม
เชียงราย	1	86	83	33	116	141	190	331	311	223	534
เชียงใหม่	357	273	484	715	1199	401	573	974	515	1288	2803
แม่ฮ่องสอน	-	-	1	1	2	4	10	14	16	11	27
พะเยา	-	3	7	5	12	6	23	29	16	28	44
น่าน	1	-	1	-	1	2	14	16	4	14	18
ลำปาง	495	403	351	487	838	144	314	458	1393	801	2194
แพร่	1	-	2	1	3	6	9	15	8	10	18
ลำพูน	2	14	21	27	48	31	41	72	68	68	136
อุตรดิตถ์	1	2	4	6	10	16	12	28	23	18	41
พิษณุโลก	-	-	5	3	8	26	30	56	31	33	64
สุโขทัย	-	-	7	21	25	14	15	29	21	36	57
ตาก	-	-	2	2	4	11	14	25	13	16	29
เพชรบูรณ์	-	1	45	16	61	36	50	86	131	66	247
กำแพงเพชร	-	-	2	3	5	2	11	13	4	14	18
พิจิตร	-	-	2	-	2	1	15	16	3	15	18
นครสวรรค์	-	-	17	1	18	15	10	25	32	11	43
รวม	858	782	1034	1321	2355	856	1331	2187	3639	2652	6291

ตาราง 37 สรุปการกระจายบริการ ว.ป.น. ในเขตภาคเหนือระยะขยายงาน 2525 -
2527 ในระดับจังหวัด

จังหวัด	2525			2526			2527			ปัจจุบันรวม		
	3	4	รวม	3	4	รวม	3	4	รวม	3	4	รวม
เชียงราย	33	57	90	172	213	385	55	37	92	260	307	567
เชียงใหม่	336	483	819	200	300	500	118	235	353	654	1018	1672
แม่ฮ่องสอน	2	6	8	151	221	372	41	105	146	194	332	526
พะเยา	11	26	37	30	64	94	34	72	106	75	162	237
น่าน	23	25	48	61	86	147	75	175	250	159	286	445
ลำปาง	69	117	186	4	139	223	50	99	149	203	355	558
แพร่	1	2	3	5	5	10	7	9	16	13	16	29
ลำพูน	35	68	103	44	90	134	22	84	106	101	242	343
อุตรดิตถ์	7	4	11	9	59	68	30	43	73	46	106	152
พิษณุโลก	9	11	20	42	157	199	10	38	48	61	206	267
สุโขทัย	11	17	28	21	41	62	28	43	71	60	101	161
ตาก	6	7	13	13	29	42	45	4	49	64	40	104
เพชรบูรณ์	24	27	51	233	181	414	69	83	157	326	269	622
กำแพงเพชร	11	46	57	143	227	370	74	169	243	228	442	670
พิจิตร	346	239	585	206	446	652	96	209	305	648	894	1542
นครสวรรค์	220	392	612	327	428	755	86	243	329	633	1063	1696
รวม	1144	1527	2671	1741	2686	4427	840	1653	2493	3725	5866	9561

ตาราง 38 จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. เข้าเรียนใหม่, สำเร็จและไม่สำเร็จตามหลักสูตร
ระยะทดลองในเขตภาคเหนือ 2521 - 2524

นักศึกษา	2521	2522	2523			2524		
	3	3	3	4	รวม	3	4	รวม
เข้าใหม่	858	782	1034	1321	2355	856	1331	2187
สำเร็จ	782	717	943	1252	2195	841	1286	2127
ไม่สำเร็จ	76	65	91	70	160	15	45	60

ตาราง 39 จำนวนนักศึกษา ว.ปณ. เข้าเรียนใหม่, สำเร็จและไม่สำเร็จตามหลักสูตร
ระยะขยายงานในเขตภาคเหนือ 2525 - 2527

นักศึกษา	2525			2526			2527		
	3	4	รวม	3	4	รวม	3	4	รวม
เข้าใหม่	1144	1527	2671	1741	2686	4427	840	1653	2493
สำเร็จ	1133	1516	2649	1735	2674	4409	-	-	2460
ไม่สำเร็จ	11	11	22	6	12	18	-	-	33

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งาน ว.ปณ. กองปฏิบัติการ

ที่ วันที่ 28 กันยายน 2524

เรื่อง ขออนุมัติปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษา การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

ขอประธานเสนอ ท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาสำหรับการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 ทางวิทยุและไปรษณีย์ไว้แล้วตามบันทึกข้อความเรื่อง ขออนุมัติอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษา การศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2521 นั้น เนื่องจากการดำเนินงานการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ให้มีการขยายประเภทของการจัดเพิ่มขึ้น จึงเห็นควรปรับปรุงและกำหนดอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเมื่อปรับปรุงแล้วประชาชนสามารถช่วยรับภาระในการศึกษาได้ เพราะอัตราที่กำหนดนี้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนผู้ใหญ่มาก ฉะนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงเห็นควรให้ปรับปรุงอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาตามที่อนุมัติไว้เดิม และกำหนดอัตราค่าเก็บเงินบำรุงการศึกษาสำหรับงานที่ขยายประเภทต่าง ๆ ขึ้นใหม่ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3, 4 และ 5
 - 1.1 ค่าระเบียบการและใบสมัครชุดละ 5 บาท
 - 1.2 ค่าขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา 10 บาท
(เก็บครั้งเดียวเมื่อแรกเข้าในแต่ละระดับ แต่ละประเภทของการศึกษา)
 - 1.3 ค่าลงทะเบียนรายวิชา

ระดับที่ 3 หน่วยกิตละไม่เกิน	5 บาท
ระดับที่ 4 หน่วยกิตละไม่เกิน	15 บาท
ระดับที่ 5 หน่วยกิตละไม่เกิน	25 บาท

1.4 ค่าส่งบทเรียนทางไปรษณีย์

ระดับที่ 3 เก็บวิชาละ 5 บาท ต่อภาคเรียน

ระดับที่ 4 เก็บวิชาละ 7 บาท ต่อภาคเรียน

ระดับที่ 5 เก็บวิชาละ 10 บาท ต่อภาคเรียน

1.5 ค่าสอบแก้ตัวหรือสอบทดแทนวิชาละ 10 บาท เฉพาะการสอบแก้ตัว หรือสอบทดแทนหลังภาคเรียนนั้น ๆ

1.6 ค่าออกใบรับรอง ใบรายงานต่าง ๆ ชุดแรกไม่เรียกเก็บชุดต่อไปให้เก็บฉบับละ 5 บาท

2. การศึกษาแบบกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์

2.1 ค่าส่งบทเรียนทางไปรษณีย์ชุดละไม่เกิน 5 บาท

2.2 ค่าลงทะเบียนรายวิชาสำหรับผู้ต้องการหน่วยกิตสะสม หน่วยกิตละ 5 บาท ในกรณีที่มีการสอบแก้ตัวหรือสอบทดแทนให้ปฏิบัติตามข้อ 1.5

3. การศึกษาวิชาชีพระยะสั้นทางวิทยุและไปรษณีย์

3.1 ค่าลงทะเบียนหน่วยกิตละ 5 บาท

3.2 ค่าส่งบทเรียนและค่าวัสดุฝึกทางไปรษณีย์ ชุดละไม่เกิน 10 บาท

3.3 ในกรณีวิชาใดมีวัสดุการฝึก ให้เก็บตามที่แต่ละวิชาได้กำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

อนึ่ง การที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พิจารณาปรับปรุงอัตราการเก็บเงินบำรุงศึกษาขึ้นใหม่นี้ เพราะโครงการเดิมที่ดำเนินการนั้นเป็นโครงการทดลองทางด้านวิชาการและบริหาร โดยได้รับงบประมาณสำหรับดำเนินงาน จึงได้กำหนดอัตราการเก็บเงินบำรุงการศึกษาในอัตราที่ต่ำมาก เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสมาเรียนได้อย่างกว้างขวางแต่ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 เป็นต้นไป กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมกับนโยบายข้อที่ 5 ที่แนบมา ฉะนั้น เมื่อได้ปรับปรุงอัตราการเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่แล้ว จะทำให้สามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนสามารถขยายขอบเขตของงานได้กว้างขวางยิ่งขึ้นและจะใช้เงินงบประมาณน้อยลง

กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงเห็นสมควรจะไ้ปรับปรุงอัตราการเก็บเงินบำรุงการศึกษาใหม่ โดยขอยกเลิกอัตราเดิมที่อนุมัติให้ใช้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2521 แล้วใช้อัตราที่กำหนดขึ้นใหม่ ตามรายละเอียดในตารางที่แนบ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525 เป็นต้นไป

จึงขอประทานเสนอท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติตามนี้
ดังกล่าว

(ลงชื่อ) อารี กุลตัมภ์ (19 ต.ค. 24)

(คุณหญิงอารี กุลตัมภ์)

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4
ทางวิทยุและไปรษณีย์ในเขตภาคเหนือ

บทคัดย่อ

ของ

นางลักษณ์ เกษระพิพงษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2528

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ระดับที่ 3 และ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ในเขตภาคเหนือในช่วง พ.ศ. 2521 -
2527 และมุ่งศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงาน โดยพิจารณาด้านจำนวนผู้เรียนและ
การกระจายของบริการ วิธีการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารด้านงบประมาณของ
โครงการ ว.ปณ. การสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถามค่าใช้จ่ายเพื่อ
การศึกษาของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 377 คน ซึ่งสุ่มมาจาก 4 จังหวัด ในภาคเหนือ
ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ตั้งแต่เริ่มโครงการ คือปี พ.ศ. 2521 - 2527 ใช้งบประมาณสำหรับจัด
การศึกษาผู้ใหญ่ทาง ว.ปณ. ทั่วประเทศ รวม 68.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.08
ของงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในช่วงเวลาเดียวกัน สำหรับในภาคเหนือ
16 จังหวัด ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 16.20 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.59 ของงบประมาณ
ว.ปณ. ทั่วประเทศ ตลอดช่วง 7 ปี มีอัตราเพิ่มด้านงบประมาณ ว.ปณ. เฉลี่ยร้อยละ 53.33
ต่อปี และใน 2 ปีท้าย คือ 2526 และ 2527 งบประมาณด้านนี้ลดลงร้อยละ 8 และ 14
ต่อปี ตามลำดับ

2. ในช่วงทดลองโครงการ คือระหว่างปี 2521 - 2523 ค่าใช้จ่ายในโครงการ
ว.ปณ. ในภาคเหนือ ประมาณร้อยละ 99 มาจากเงินงบประมาณ ที่เหลือประมาณร้อยละ 1
มาจากเงินบำรุงการศึกษาซึ่งนักศึกษาเป็นผู้จ่าย ตลอดช่วง 7 ปี ยอดเงินทั้งสองรายการนี้
เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 87.47 เงินกู้และ
เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศร้อยละ 5.78 และเงินบำรุงการศึกษาร้อยละ 3.75 ของ
ค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3. สัดส่วนระหว่างค่าใช้จ่ายในงบดำเนินการกับงบลงทุนตลอดช่วง 7 ปี เท่ากับ
9 ต่อ 1 งบดำเนินการส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุร้อยละ 41.52 และค่าตอบแทนร้อยละ 33.22
นอกนั้นเป็นค่าเงินเดือน ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค และอื่น ๆ ส่วนงบลงทุนแบ่งเป็น 2 ส่วน
คือ ค่าครุภัณฑ์ร้อยละ 11.78 และเงินอุดหนุน เพื่อใช้ในการฝึกอบรม ทุน ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ
คิดเป็นร้อยละ 88.22 ของงบลงทุน

4. เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปีจากงบประมาณของรัฐ พบว่า ในช่วงทดลองโครงการปี 2521 - 2524 เท่ากับ 683 บาท หลังจากนั้นค่าใช้จ่ายต่อหัวจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ก็แสดงแนวโน้มให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวลดลงทุกปี กล่าวคือ ช่วงปี 2525 - 2527 เท่ากับ 1,960 บาท 1,480 บาท และ 1,114 บาท ตามลำดับ เฉลี่ยตลอดช่วง 7 ปี เท่ากับ 1,194 บาท

5. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาของนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรระดับที่ 3 เท่ากับ 1,104 บาท ระดับที่ 4 เท่ากับ 1,803 บาท เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างค่าใช้จ่ายของรัฐ กับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนในระดับที่ 3 เท่ากับ 44 ต่อ 56 และระดับที่ 4 เท่ากับ 41 ต่อ 59

6. ด้านประสิทธิภาพของโครงการ พบว่า ตลอดช่วง 7 ปี มีผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 2 ระดับ จำนวน 15,339 คน คิดเป็นร้อยละ 97.25 ของผู้ลงทะเบียนทั้งหมด ผู้ไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.76 ส่วนการกระจายของบริการพอสรุปได้ว่า ให้บริการครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด กล่าวคือผู้เรียนกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 91.16 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด ความหนาแน่นของจำนวนนักศึกษายู่ในท้องที่อำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง

7. ลักษณะของนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 64.5 อยู่ในช่วงอายุ 14 - 20 ปี รองลงมาอายุ 21 - 25 ปี มีร้อยละ 21.6 ด้านอาชีพร้อยละ 35.8 มีอาชีพรับจ้างร้อยละ 29.9 ประกอบอาชีพเกษตร และร้อยละ 37.3 ยังไม่มีงานทำ ด้านรายได้ร้อยละ 35.5 มีรายได้ต่ำกว่า 500 บาทต่อปี และร้อยละ 14.4 ไม่มีรายได้ นักศึกษาร้อยละ 30.2 ต้องเดินทางไปพบกลุ่มระยะทางมากกว่า 20 กิโลเมตร ร้อยละ 44.7 ใช้รถโดยสาร ร้อยละ 43 ใช้จักรยานยนต์ และร้อยละ 20 เดินและใช้จักรยานในการเดินทางไปพบกลุ่ม

AN ANALYSIS OF COSTS IN THE RADIO AND CORRESPONDENCE
PROGRAMME OF LEVEL III AND IV FUNCTIONAL ADULT
EDUCATION IN THE NORTHERN REGION

AN ABSTRACT

BY

NUNGLUCK DECHRAPEEPONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1985

This study aimed to analyze costs and expenditure in the radio and Correspondence Program (RCP) of level 3 and 4 Functional Adult Education in the Northern region during B.E. 2521 - 2527; and to study the effectiveness of the program by considering number of participants and distribution of the services. Research methodologies were documentary study, personal interview and distributing questionnaires to 377 student samples randomly selected from 4 provinces of the North.

The findings are :

1. Since beginning of the program in B.E. 2521 up to the year 2527 the total budget allocated for RCP of the whole country 68.66 million bath or 2.08 per cent of the total budget of the Nonformal Education Department in the same period. As for the RCP in all 16 provinces in the North, total budget spent in the period was 23.59 per cent of the RCP of the whole country. Increasing rate was 42.33 per cent; only in the last two years (B.E. 2526 - 2527) the rate was decreased 8 and 14 per cent respectively.
2. All the experimental period (B.E. 2521 - 2523), 99 per cent of the total expenditure was from government budget and the rest, about 1 per cent, was from student's fee.
3. Proportion of current costs and capital costs of the program in 7 years was 9 : 1. As for the current costs, 41.52 per cent spent on materials, 33.22 per cent honorarium and the rest were salaries, Expense and others. As for the capital costs divided into 2 categories : 11.78 per cent spent on hardware, and the rest 88.22 per cent training, study trips and on specialists.

4. As for the costs per head (of students) per year of the program was divided into 2 periods. During on experimental period (B.E. 2521 - 2524) the expenditure per head was 683 baht. After that, although per head expenditure was increased, the tendencies of decreasing rate was shown, i.e., during the year 2525 - 2527 the rates were 1,960 baht, 1,480 baht and 1,114 baht respectively. Per head expenditure through out 7 years was 1,194 baht.

5. Students personal expenditure for the program in level 3 was 1,104 baht, while as 1,803 baht for the level 4. Proportion of government expense to personal expense was 44 : 56 in level 3 and 41:59 in level 4

6. There were 15,339 graduates from the program in the period of 7 years. Drop out rate was 2.76 per cent. The program have been distributed cover 91.7 per cent of total number of districts (Amphur) of the North.

7. Most of sample group of the students, about 64.5 per cent were 14 - 20 years of age, 21.6 per cent were in 21 - 25 years. Asfor the occupation factor, 35.8 per cent of the participants were workers, 19.9 per cent were farmess while 37.8 were jobless. About 35.5 per cent of student earned less than 500 baht a year and 14.4 per cent had no income. More than 30.2 per cent of students had to travel longer than 20 kilometers to meet tuition groups, while 44.7 per cent travel by public cars, 43 per cent by motorcycle and 20 per cent went by foot and bicycle.